

ISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 10 k.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér

*Politikai
napilap*

Megjelenik minden nap, ahétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 5.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XX. évfolyam 84. szám.

Nagyvárad.

Vasárnap 1914. április 12

FELTÁMADOTT!

Irta: Csernoch János dr. Magyarország hercegprímása.

Tavasszal nyitott sirok fölött járunk. Amit az őszen eltemetett, az új életre kel. Ellenállhatatlan törvény huzza ki a csirákat, nyitja a rügyeket, bontogatja a bimbókat. S az ember lelkében is megelevenedik, a vágy az élet után. Nem alszik ki ez a vágy soha, de most itt az idő, mikor hangosabban jelentkezik. A tavasz törvénye uralkodik az emberen is.

S az egyházi évnek is megvan a maga tavassza. Bár soha el nem hagyja a katolikus embert a halhatatlanság hite és reménye, bár soha meg nem feledkezik az apostol intéséről: Emlékezzél meg, hogy az Ur Jézus Krisztus föltámadott halottaiból (2. Tim. 2, 8.), mégis különös erővel tör ki belőle a hit husvétkor, az egyházi év tavaszi ünnepén. Ilyenkor nyitott sir mellett állunk. Derengő hajnalon sietünk oda az üres sirhoz és elragadtatással hallgatjuk az angyaltól az élet evangéliumát: a názárethi Jézust kerestek? Nincs itt: föltámadott!

Amit az adventnek sejtelmes heteiben mint reményt a szívünkben őrizünk, amiért a nagybőjt gyásza alatt éhezünk és virrasztunk: azt most husvétkor diadalmas érzéssel kiáltjuk bele a világba: Hisszük a testnek föltámadását és az örök életet.

Hisszük, mert Krisztus föltámadott halottaiból, az elhunytak első zsengeje (I. Kor. 15, 20.). Első zsengeje ő az elhunytaknak, akik mind föltámadnak.

A holtak közül az elsőszülött ő (Kol. 1, 18.), mert amint ő a halálból ujrászületett, úgy ujrászületnek utána mind a holtak. Amint Ádámban mindnyájan meghalunk, úgy Krisztusban mindnyájan megelevenítetnek. I. Kor. 15, 22.)

Hiszünk s a mi hitünk biztos és esalhatatlan, mert megdönthetetlen tényen alapszik: Krisztus feltámadásán.

Ennek a nagy és üdvözítő ténynek az emlékezete a husvét ünnepe.

Millió és millió keresztény ember ujjong és lelkesedik ezen az ünnepen, mert bizonyosságot nyert, hogy lelkének nagy tavaszi vágya az örök élet után nem

üres álom és csalóka délibáb, hanem a biztos jövőnek előérzése, a Teremtőtől beleoltott törvényes erőnek mozdulása, amely biztosan eléri célját. Amint a földbevetett mag nem csalódik, hanem a természet biztos törvényei szerint kikél, mikor a napsugár keltegeti: úgy az ember lelke az örökkévalóságba száll, mikor az Isten hívja, s az ember teste új életre kel, mikor a harsonák hangja keltegeti.

Boldog husvétit hit! Új nemzedéket neveltél ezen a földön. Az első husvét előtt a pogány ember legnagyobb átká volt a reménytelenség. Fájdalmas ellentét volt szívének meleg vágya és a halál hideg ténye között. Nem volt rá bizonyítéka, hogy a szívének van igaza, nem a halálnak. Szomorúságában vádolta a végzetet, amely az embertől megtagadta az örök életet (Ovidius). Halottjainak sirja fölött csak az emlékezés árnyait kereste. Az élet kialudt fáklyáját a pogány nemtők a sirokon lefordítva tartották. Mintha örökre kialudt volna. A keresztények a hit sugárzó alakját állítják a sirokra evvel a felírással: Föltámadunk. A keresztet szegeznek a sirokra, amelyen a halál meggyőzője meghalt, s amely a föltámadás diadalmi lobogója lett. A fáklyákat, a mécseket, a gyertyákat időnkint meggyújtják, mint husvétkor a husvétit gyertyákat. Mert a Megváltó, akit a husvétit gyertya jelképez, föltámadásával a sirokat is megvilágította hittel és reménnyel.

S mi keresztények valamennyien vigasztalódva állunk a sirok előtt. Az a világosság, amely a sirokat beragyogja, benne ég a mi szívünkben is. Hordjuk magunkkal mindenhová a hitnek ezt a világosságát, mint az okos szüzek az olajmécsest, mikor a Jegyes jövetelét várták. Várjuk nyugodtan az Ur második eljövetelét valamennyien, az élők és az elszenderültek.

Ő előresietett, mint a holtak elsőszülötte, azután következnek azok, akik Krisztuséi, kik az ő eljöveteleiben hittének (I. Kor. 15, 23.). Ez a mi husvétünnepi reményünk és boldogságunk.

Megnyilt az új harisnya és keztyüáruház Rákóczy-ut 7 szám
Szt. István palota.

Kötött és szövöttárak, trikók, svetterek, jäger alsók, gyermek kabátok. Dus választék clesó árak folytonos ujdonságok.

Az örök probléma.

Mi a világ?

A nagy mindenség és a nagy semmiség együtt véve, a térben és időben való végtelenség, a lét és nem lét váltakozása, az anyag és erő nyilvánulása, egy komplexus, a bölcsek különféle rendszereiből alkotva.

Te emberbölcs! Ki összehalmozod és rendszerekbe foglalod a tudást, képes vagy-e érthető, tiszta képét, helyes meghatározását adni a mindenség, a semmiség, a tér, az idő, a lét, a nemlét, az erő és az anyag fogalmának, mibenlétének és eredetének? Nem tudod, nem tudhatod.

Gyűjtsétek össze a világ összes tudósait, a tudományok minden köréből, hogy együttesen alkossák meg a világ fogalmát. Nem lesznek képesek arra, pedig a világ ott van körülöttük, ott élnek benne, de ők csak azt a szűk viszonyt láthatják, amit saját énjük és környezetük között egyre változik.

Azt mondod a világ a mindenség, a létezők összessége, ami tért és időt tölt be, de tovább analizálni nem tudod, hogy mi az anyag, mi a tér és mi az idő?

Ne is kutasd, a végére nem érsz. Az emberi megismerésnek és tudásnak határa van.

A földgolyó, melyen buvárokodol, egy porszemecskéje a világnak, hogy tudnád te ezt gyarló ember megismerni! és ezen a földön, ezen a porszemecskén hány apró kis világocska táru az emberi kutatás elé. Maga az ember, vagy bármely állat és növényi egyén, egy szeretlen ásvány még mindig nem eléggé ismert tárgyai a szűkebb világoknak.

Elméletet állítasz fel a sejt életéről, s erősen hirdeted, hogy a sejt összetett szervi életet él, de hogy hogyan él nem tudod.

Analizárod a testeket, kimutatod matematikai pontossággal az alkotó részeket, de hogy milyen az az elem parány, hogyan alakul az át más és más határu test részecskéjévé, arról fogalmad sincs.

Mikor azt gondolod, hogy mindent megismertél, a véletlen „rádiomokat“ vet kísérleteid közé s kezdheted buvárokodásodat előlről.

Minden tudásoddal így jársz; mert az a valami, amit a természetben evolúciónak nevezel, a tudományra is áll. A tudomány is ha elérte fejlődésének bizonyos fokát, megvedlik, leveti ősi ruháját s új mezben mutatja magát, aztán ismét kopottá lesz és ismét átalakul.

Elméletet állítasz fel a napról, sőt merészen állítod, hogy földünk is a naptömegének kis része. Hirdeted, hogy a szerves élet a nap melegének köszöni létrejöttét, s a szerves világ evolúciójának végső szakaszán kutatod saját léted eredetét nem gondolsz arra, hogy fáradozásod hiábavaló.

„Ismerd meg magadat“, saját világodat, embertársaidat, ezeket a hozzád közelálló világokat, ismerd meg az állati és növényi egyedek életét, az őszanyagot, a földporát, melyből teremtve lettél, s ha e kis világokon nincs több buvárolni való, ha mint ember elérted a megismerés végső fokát, akkor mondhatod: nincs többé mit keresnem e földön, mindent megismertem, most ismerni akarom a nagy mindenséget az egész világot, a teremtést magát!

Most azonban ismerd el, hogy saját magadat sem ismered, s bár folyton buvárlod létedet, egészben megismerni nem fogod soha.

Megállapítod agyad, szived, tudód működését, az anyagcserét, szétszeded szerveidet mikroszkopikus apróságokra, de hogy azok miként működnek egyenként és összességükben és együtt működésük hogyan alkotja magát az életet, arról sejtelted sem lesz soha!

Nem ismered magadat. Azt hirdeted, hogy cselekedeteidnek célja van, egyéni, vagy társadalmi, azt állítod, hogy neked magasabb rendeltetés jutott e földön, kiváltságokat követelsz a teremtett lények sorában, s azt hiszed, hogy a föld minden más teremtménye s összes kincse csak te éretted az emberért van. Ki tűzessz magad elé ugynevezett ideális célokat, s a humanizmus, liberalizmus, socializmus hangzatos jelszavai alatt törvényeket alkotsz, azok mellett agitálsz, küzdesz, fáradsz, mindent áldozol, de ha kell, az emberszeretet nevében embertársadnak vérét is kiontod, mert legnemesebbnek látszó cselekedetednek végcélja saját önzésed.

Nem a te hibád. A te hibád csak az, hogy a teremtés örök törvényeit te csak hirdeted, de magadra kötelező erejűnek nem ismered el, s alávetni magad nem akarod.

E törvény szerint: mivel teremtve lettél, élned kell, hogy élhess testedet épen úgy kell táplálnod, mint a föld bármely más teremtett és élni akaró lényének. Már pedig az eledel-szerzés téged is a létért való küzdelembe sodor és hiába tagadod, minden cselekedetedet e törvény irányítja. Állítasz társadalmi szabályokat, de vigyázol arra, hogy azok saját életcéljaiddal ne ellenkezzenek, s megtartod addig, míg javadra vannak, s tultesz magadat rajtuk vagy erőszakkal is megváltoztatod, mihelyt érdekidnek, valódi nevének önzésednek utjában állanak.

Nem csak az ember él társaséletet a teremtett lények sorában, vannak más élő társadalmak is. A mi természeti törvény ezeknél kell, hogy törvény maradjon az emberre is. A mi öncél egyiknél, öncél a másiknál is.

Az ember magát ámitja és megcsalja embertársait, amikor hangzatos jelszavak alatt, az emberiség boldogítására célzó törekvéseivel a természetváltozhatatlan törvényei elé korlátokat emel

HUSZÁROSAN.

Irtá: F. D.

A vonat berobogott az állomásra. Legod Hanna az ablaknál állt és türelmetlenül várta, mikor nyitják már ki a kupé ajtaját. Amikor nagyokat fújva megállott a gyorsvonat, furcsa kalauz nyitotta ki Hanna előtt az ajtót. Előkelő külsejű, érdekes arcú férfi, akinek magas, elegáns alakján díszes huszártiszti uniformis feszült. Finom, hófehér zergebőrkeztü volt a kezén, a mely szolgálatkészen segített Hannának a kiszállásnál. Hanna mindebből nem vett észre semmit. Szemeivel a megrendelt kocsit után fűrkészett, a melyet azonban nem tudott megtalálni.

Ekkor egy jól ismert férfihang szólalt meg mellette:

— Engedje meg, bárónő, hogy szivből üdvözöljem Fenyőházán! Ma már harmadszor jöttem ki a pályaházhoz; nem tudtam ugyanis biztosan, hogy melyik vonattal érkezik. Most aztán, ha megengedi, sürgönyözök a többi rászédett pajtásnak Balatonfüredre...

Hanna, aki eddig szóvalan volt a meglepetéstől, most gyorsan közbevágott:

— Ezt meg ne merje tenni, Mártonffy, örülök, hogy megszabadultam tőlük.

A huszár engedelmesen hajtotta meg magát. — De kárpótlásul engedje meg, hogy elkísérjem szállóbeli lakásáig, amelyet egy negyed óra alatt elérhetünk gyalogszerrel.

Lassan elindultak.

— Most vallja be őszintén, — mondta Hanna, honnan tudta meg a nyári tartózkodásom helyét?

— Ezt igazán nem volt nehéz megtudni. Én egy pillanatig sem hittem Balatonfüredben.

— De hiszen magának egy szóval sem említettem Füredet.

— Annál többször Palóczyinak, Kendének és a többieknek. Ezek a szegény fiuk szentül elhitték, hogy odautazik. Valamennyien odamentek. Én azonban, amikor legutoljára tettem Önnél tiszteletemet, megláttam az íróasztalán a „Tátrafüred“ legújabb kiadású prospektusát. Az inasom azontul naponta posztot állt a kapuja környékén, amíg aztán tegnapelőtt elszállították az ön podgyászát a vonathoz. A puccerom tud olvasni, így aztán könnyű volt megtudni a tudnivalókat.

— Ezt ügyesen csinálta! — kacagott Hanna. — Látta, én eljöttem ide, hogy a természet ölen élvezem a szabadságot! De magának unalmas lesz itt az élet.

— És... pajtást nem fogad el? — kérdezte halkán Mártonffy.

— E célból elhoztam magammal hűsleges, öreg Máriámat.

— Ne üzzön el magától már megérkezése első pillanatában — mondta fojtott szenvedélyes hangon Mártonffy. Hiszen jól tudja, hogy a csillagokat is lehoznám magának ha megkivánná...

Hanna elpirult.

— Könnyen beszél — mondta nevetve —

hiszen nappal nincsenek is csillagok. De különben is, hány férfi ígerte már, hogy egy asszony kedvéért lehozza a csillagokat. Ha szavuknál fogják őket, — vége lenne a szerelemnek. Elfelejtette már azt a régi verset a keztyűről? Szegény, buta Kunigunda. A híres lovag arcába dobta neki a kis, puha keztyűt...

— Annak a loagnak nem volt szive! — mondta trefásan Mártonffy. Én másképpen állottam volna meg a nehéz próbát!

— Maga le se ment volna, ugy-e?

— De maga ilyet nem is kívánt volna tőlem soha.

— Ki tudja! Látta, már is megfogtam! A csillagoknál kezdte és egy apró keztyűnél már bmondja a sztrájkot.

— A világért sem! Kivánjon tőlem bármit...

— Lehet nekem is olyan szeszélyem, — én is asszony vagyok! Nézze, ott fenn, az a hófehér szegfű nagyon tetszik nekem. Lássuk hát, nemes lovagom, ha valóban oly forró szerelmet érez irántam, hozza le nekem onnan azt a szegfűt, — mondta vígan Hanna és felmutatott egy elegáns villa elsőemeleti ablakában cserépből nyíló gyönyörű fehér szegfűre.

— Parancsolja, hogy kívülről másszak fel?

— Ahogyan magának jobban esik, lovagom! — De ne vágjon oly savanyu arcot! — folytatta csipősen Hanna. — Csillagokat ugylátszik, kényelmesebben lehet beszerezni.

Beszélgetés közben már el is hagyták a fehér szegfűs nyaralót.

Husvétii öntözők, illatszerek, parfüm-

kasetták, tojás festékek és kölni vizek

a legcsinosabb kivitelben és legolcsóbban kaphatók:

Farkas István

„Apolló“ drogeriájában RÁKÓCI-UT 7/B.

Telefon 13-02.

Telefon 13-02.

Élned kell, de hogy élhess fáradnod küzdened kell, ezt követeli a természet törvénye. Társadalmi életre szövetkeztél? Akkor munkád eredménye nem a tiéd, hanem a társadalomé. Ennek a munkának az egész társadalomra hasznosnak kell lenni, csak hasznos munkáért ad a társadalom ellenértéket, s biztosítja megélhetésedet.

A tolvajlás és rablás is munka, de ezt a társadalom azért nem engedheti meg, mert ebből csak a munkát végző egyénre hárul haszon, a többire pedig csak kár.

A társadalom a munkamegosztás elvén épül fel. Az egyének munkája különféle alakban nyilvánul, de az egész hasznára, s így eredményében egyenlő értékű. A napszámos izomereje, a tudós agymunkája egyaránt a társadalom jólétére irányul, s ha jól lesz végezve, egyaránt becses.

Mikor a társadalom a végzett munkáért egyenértéket ad, csak azt mérlegeli, hogy a munka milyen képességek alapján és hogy lesz végezve. A napszámos izomerejét kevés, vagy semmi értelmi képesség mellett már 15—16 éves korában juttathatja a társadalomnak; az ész munkája csak 23—24 éves korban, tehát hosszabb idejű értelmi képzés után értékesíthető. Az izommunkának az egész test szervezete más hatása van, mint az idegmunkának. Az élet veszélyeztetése a különféle munkaköröknel más és más. A végzett munka tehát kategóriákat követel és igazságos mérlegelést a társadalom részéről. Ez esetben nem lesz olyan szociális törekvés, mely a javak egyenlő felosztását célozza, nem lesz anarchia, mely kormányzatot nem ismer, nihilizmus, mely az emberi akarat előtt korlátot nem tűr.

A míg „egy a mindért“ és „mind az egyért“ társadalmi törvény meg nem valósul, a

míg a munka egyenlő értéke köztudatba nem jut, addig az emberek között egyenlőség nem lehet, mert az önzés más és más jogait követeli a megélhetésnek.

Ismerjük-e hát az embert, e kis világot, minden nyilvánulásában?

Nem, mert ha ismernők, nem lennének olyféle társadalmi mozgalmaink, melyek egymás ellen harcba szólítják az egyéneket, jogokat követelve; ha ismernők, békesség lenne az emberek között. Minden ember zavartalanul teljesítené a megélhetésnek a természet törvényei által reá kiszabott, de az egész társadalom javát szolgáló munkáját, melyért cserébe a társadalom neki a védelmet s a megélhetés feltételeit biztosítja.

Nem a világ problémája kell hogy érdekelje az embert, hanem elsősorban az emberiség problémája, az emberé, ezé a kis világé, melynek élete oly sokféle jelenségben nyilvánul meg s melynek minden egyedére csak egy és ugyanazon természeti törvény nehezedik „született, élni kell!“

A nagy világ, a nagy mindenség helyett igyekezz megismerni az embert saját énedben. Ismerd meg az ember célját, rendeltetését, a természetben és embertársaihoz való viszonyában, s ha megismerted csak valamenyire is, igyekezz lerombolni azokat a korlátokat, melyeket élete elé a kultúra nevében társadalmilag emeltél és akkor, de csak akkor hirdetheted, hogy első vagy a nagy mindenség kis porszemecskéjének a földnek élő lényei között.

Addig pedig alázd meg magadat a Láthatatlan előtt, ismerd el, hogy létedet a mindenség urától vevéd, attól „kit a bölcs lángesze fel nem ér, csak titkon érző lelke óhajta sejt, kinek léte világít mint a nap, de szemünk bele nem tekinthet!“

Lesz-e akadémikus Szekfű Gyula?

Dolgoznak mellette erősen.
Dr. Karácsonyi János a kérdéstről.

Hogy ajánlják Szekfűt?

*

A magyar nemzet kegyeletét csunyán megsértette dr. Szekfű Gyula, a bécsi cs. és kir. házi, udvari és állami levéltár allevéltárnoka. A száműzött II. Rákóczi Ferenc fejedelemről azt mondja könyvében, hogy „önző, léha, gögős és szélhámos ember volt, aki hasonlított az utszéli számárkórhoz.“ A kuruc hősokeket „csatornasöpredéknek“ bélyegzi. Az egész gunyiratban lobog a hazafiatlan szerző materialista gyűlölete, amit elvakultságában a glóriás fejedelem iránt érez.

Felesleges mondanunk, hogy szerte az országban fölcsapott a harag és szégyen tüze, hogy magyar ember ilyen irhatott. S mihelyt megszólalt a vérig sértett hazafias érzés, rányitották a szabadkőműves tudósok a hideg zuhanyt. Védik körömszakadtig a szerencsétlen könyvet és azon a címen, hogy az tiszta tudomány, eltakarják zárni a nagy nyilvánosság korbácsütései elől.

Ez aligha sikerül. Ellenben éppen a könyv által keltett vihart akarják felhasználni arra, hogy Szekfűt bejuttassák a magyar tudományos akadémia tagjai közé.

Hogy ezt elérhessék, brochure-t adtak ki, amelyben részint azok az urak nyilatkoznak, akik Szekfűt az akadémiai tagságra ajánlották

Mártonffy megállt a szomszédos kisebb nyaraló előtt, amelynek balkónján mély tűző piros rózsák illatoztak.

— Ha parancsolja — mondta szolgálatkészen — lehozok önnek onnan egy gyönyörű rózsát. Ez a rózsza lesz lobogó érzelmeimnek illatos tolmácsolója.

— A világért sem parancsolom.

— Talán el se fogadná?

— Dehogyan nem! — incselkedett Hanna.

— Akkor öt percnyi türelmet kérek, mondta Mártonffy — és néhány gyors lépéssel eltűnt a nyaraló kapujában, még mielőtt Hanna visszaszólította volna.

— Bohókás fiu, — mondta halkán. — Ilyen gyerekeknek csak nem lehetek a felesége.

Fenn egy üvegajtót nyitottak ki és Hannának arcába szökött a vér, amikor meglátta, hogy az erkélyen egy mosolygós arcú öreg hölgy tövéről vágja le a gyönyörű rózsát. Hanna sietve akart eltávozni, de a következő pillanatban Mártonffy már mellette termett és diadalmasan átnyújtotta neki illatos zsákmányát.

— Igazán megdöbbenő, amit ön tett Mártonffy ur! — mondta Hanna nagyon komolyan. — Hogyan tudott ilyesmit megtenni?

— Nagyon egyszerűen. Amikor becsöngettem, egy idősebb urnó nyitott nekem ajtót. En rögtön rátértem a tárgyra és elkértem tőle az erkélyen nyiló gyönyörű rózsák legszebbikét. Elmondtam neki, hogy nekem ezt a rózsát okvetlenül be kell szereznem, mert odalenn

várákokozik reám egy szeszélyes tündér, aki bizonyára a feleségem lesz, ha elhozom neki a csodaszép rózsát...

— Komolyan beszél?

— A legkomolyabban.

— Szégyelje magát, hogy így tud hazudni. De folytassa kérem, mi történt azután?

— Az öreg hölgy aztán még megkérdezte, hogyan hívják a tündért és hogy igazán szeretem-e olyan végnélküli, nagy szerelemmel...

— És maga megmondta a nevemet?

— Csak nem hazudhattam annak a szeretetreméltó öreg asszonynak? Megmondottam tehát, hogy a tündér Logody Hanna bárónő és hogy én őt a bolondulásig szeretem. Erre megkaptam a rózsát...

— Mondhatom ezt gyönyörűen csinálta!...

— Azután az öreg hölgy még megkért, hogy ha megegyeztünk mi ketten egymással, Hanna, akkor látogassuk meg őt, nagyon boldog lesz, amit én hálából meg is ígértem neki...

— Nagyon kedves... Akkor vihet majd üdvözlöttem tőlem is...

— Hiszen maga is eljön velem, Hanna, édes...

Hanna erre egy lépéssel hátralepett. Remegett a dühtől.

— Mit gondol ön tulajdonképpen? — mondta élesen. — Köztünk ezek után vége mindennek. Ön itt lehetetlenné tett engem. Még ma elutazom innen...

— De Hanna, hallgasson meg...

— Ez az asszony nagy élvezettel kiszinezi

majd még ezt a látszólagos kalandot és elpletykázza kedves ismerőseinek...

— Ne gondoljon ilyen csunyákat erről a nemeslelkű, jóságos asszonnyal!...

Mártonffy hangjában szokatlanul meleg ellágyulás rezgett, amikor folytatta:

— Nagyon boldog, hogy magát megismerheti, Hanna! A lépcsőig eljött velem és még utánam is szólt: „Ne sokáig várrassatok magatokra, gyerekek!“

— Igazán nagyon megható, — mondta hidegen Hanna. — Még megérjük, hogy fiának fogadja magát.

— Bizonyára megtenné, de hála Istennek nincsen rá szüksége, mert az a galambszívű asszony az én jó anyám — mondta gyöngéd hangon Mártonffy.

— Óh, maga szeleburdi, nagy gyerek! Mennyire megijesztett! Hát a maga édesanyja itt lakik?

— Nyáron itt lakik... És most — miután megegyeztünk egymással, édes Hannám, megengeded, hogy bemutassalak az anyámnak?

Logody Hanna bánatosan lehajtotta a fejét, de a szeméből boldogság sugárzott.

— Egy ármánykodó huszár szájalomraméltó zsákmánya lettem... Miért is nem utaztam inkább Balatonfüredre... mondta rezignált sóhajjal és engedelmesen lépett be a nyaraló kapuján, amelyet a boldog Mártonffy udvariasan tárt fel előtte.

Győződjön meg róla, hogy a

Kolozsvári „Kristály“ Gőzmosógyár

FEST TISZTIT MOS A LEGSZEBBEN.

Az ország több mint negyven nagyobb városában képviselve.

FONTOS! Nagyváradi fiók: Zöldfa-utca. Weisz Bernáttal szemben.

részint azok az előkelő emberek, akik nem olvasták még a munkát és így hideg udvariassági nyilatkozatokat tettek. Természetesen az a cél, hogy ellensúlyozzák azt az akciót, amelyet a hazafias elemek indítottak Szekfű ellen.

A röpirat.

Ebben a röpiratban első helyen találjuk gróf Andrássy Gyula nyilatkozatát. Andrássy nem olvasta még a munkát, helyteleníti, hogy politikai hajszá is indult ellene. Hogy Rákóczi Párisban megfordult kártyatermekben, ez nem jogcím az ő nimbuszának megtépzésére, hiszen maga a király, XIV. Lajos is megfordult igen gyakran ilyen klubokban.

Dr Angyal Dávid akadémikus, a budapesti egyetemen a magyar történet r. tanára igen kiemeltesen „tollhibáknak, egyes tévedéseknek vagy hiányoknak“ nevezi azokat a részeket, amelyek legjobban fájnak a nemzetnek. Elismeri, hogy Rákóczi jellemének megrajzolása nem sikerült Szekfű könyvében.

Dr Békefi Remig nyug. egyet. tanár, zirci apát, akadémikus leszögezi, hogy a hibák és tévedések sorozata „a fiatal történetíró tulhajtott önálló felfogásából származnak. Dr Tagányi Károly országos levéltárnok, az akadémia I. tagja, az objektív kritika teljes hiányát rója fel, ami nagyon fontos, mert hiszen aki lírikus, az ne legyen hisztórikus. Végül dr Takáts Sándor mondja el véleményét és erősen kifogásolja a könyv szarkasztikus hangját.

Hogy ajánlják Szekfűt?

Szekfű Gyulát a bécsi udvari levéltár nyug. igazgatója, tehát Szekfű volt főnöke, dr Károlyi Árpád ajánlja az akadémia levelező tagjává a II. osztály történelemtudományi alosztályába. Szórol-szóra ezeket mondja az akadémiahoz intézett ajánlásában:

Ez e szép tehetséggel megáldott fiatal tudós 8-9 évvel ezelőtt lépett be historikusaink gárdájába. Kütfő-kritikai dolgozatai (pl. a Nemzeti Múzeum Schesaeus-kéziratáról, Szamosközy egy elveszett művéről, Castaldo erdélyi seregének két historiographusáról, kifogástalan történeti módszerükkel tűnnek ki. Éles megfigyelésre mutat rövid, de nagyon becses közleménye I. Károly királyunk pénzverési reformjáról szóló munkája.

Ami őt azonban igazán méltóvá teszi arra, hogy osztályunk levelező tagjainak phalanxát díszítse, az két oly nagyobb műve, amelyek Akadémiánk égése alatt láttak napvilágot. Közülök a régebbi: »Serviensek és familiárisok. Vázlat a középkori magyar alkotmány- és közigazgatástörténet köréből« egy csapásra elsőrangú buváraink sorába emelte szerzőjét. Benne oly bonyolult kérdést tisztáz, mellyel szakembereink az öreg Bartalon kívül nem foglalkoztak. Közigazgatástörténeti tekintetben pedig Szekfű e műve uttörő: mert azzal a felfedezéssel, hogy a XIV. századtól kezdve az állami (királyi) közigazgatási funkcióit a főhivatalnokok a királytól független magánfamiálisai által gyakorolták, egészen új perspektívát nyit.

Szekfű másik nagyértékű műve a »Száműzött Rákóczi« ellen jól tudom, hogy kifogások emelkedtek s egyben-másban nem is alaptalanul. De e kifogások nem tarthatnak vissza engem azon nézetem kifejezésétől, hogy e műnél jobbat és értékesebbet évek óta nem produkált történetírásunk. Módszeres kritikája, mellyel korszaka forrásait boncolja és felhasználja, szigorú, de tárgyilagos. Ezen a szolid fundamentumon épül fel az előadásnak, a kompozíciónak az a szabatos művészete, mellyel egyénekről, viszonyokról és eseményekről élhető és képzeletünkbe akaratlanul is benyomódó képet tud adni és amely művének egyes fejezeteiből, pl. a Rákóczit a francia udvarban XIV. Lajos halála után körülfogó milieu plastikus leírásából, egy-egy kis műremeket farag.

Dr Károlyi Árpád r. tag.

Hozzájárulnak:

Dr Angyal Dávid l. t. Dr Takáts Sándor l. t.

Hol bukkhat meg Szekfű?

A Tiszántúl munkatársa felkereste dr Karácsonyi János nagyváradi kanonokot, aki rendszeres tagja az Akadémiának. Megkérdeztük a tudós kanonokot a mű lényegére, a választás módjára, eshetőségére vonatkozólag és dr Karácsonyi János a következő érdekes információt volt szíves lapunk számára adni.

— A könyvről magáról nem mondható véleményt, mert már nem lehet sehol sem kapni. Az Akadémiát nem lehet felelőssé tenni a könyv kiadásáért. Ezt a könyvkiadó bizottság intézi s főleg az előadót terheli a felelősség. Ha jól tudom Riedl Frigyes, az előadó már le is mondott a botrány miatt. Az bizonyos, hogy Thallóczy haragudott Thaly Kálmánra s most itt volt egy kedvező alkalom, hogy megtépje Thaly babérjait.

— Az Akadémia gyűlései május hó 5-én,

6-án és 7-én lesznek. Először az osztályok elé kerül Szekfű ajánlása. Nem lehet jóslatokba bocsátkozni, hogy itt átmegy-e vagy sem, de már itt megbukhat. A tulajdonképpeni választás hetedikén lesz az Akadémia nagygyűlésén. Ahhoz, hogy valaki tag legyen, a szavazatok kétharmada szükséges. Már most ha 15 tag összefog és nem-mel szavaz, akkor Szekfű el-esik a tagságtól. Ezt a 15 embert pedig nem lesz nehéz dolog összehozni.

Ennyit mondott Karácsonyi János dr s érthető az ő óvatos álláspontja, mert az inkriminált könyvet még nem kapta meg. És igen autentikus egyéntől szerzett információk szerint biztosra vehető Szekfű bukása, mert az akadémia szeretné, ha minél előbb lecsillapodnának a szenvedélyek Szekfű könyve körül. Arra pedig az idej megválasztás egyáltalán nem lenne alkalmas hűtőszert.

A hölgyek fehér hadserege.

A Vörös-Kereszt nagyváradi ápolónői. Két hét múlva lesz a fogadalomtétel.

A nők önkéntes regimentje! Hőfehér egyenruhájukon átüt a piros szív. Mindmégannyi katonája a kulturának, akiket piros, meleg szívrük vezetett a kórházakba. Olyan beteg ez az ország, hogy rászorul az önkéntes ápolónőkre.

Mikor először hall az ember erről a fehér regimentről (Magyarországon ez idő szerint több mint ezer uri hölgy látogatja az önkéntes ápolónői tanfolyamot) — hát feltétlenül gyanúsító gondolatai pattannak a nők felé. Részint az, hogy nincs más dolguk másrészt pedig sok felületes ember azt mondja, hogy az egész tanfolyam csak modern hisztériai tünet. A hölgyek idegizgalmaikat akarnak s a férfi és női osztályok körtermei, a bonctermekek és a hullakamra erre kiválóan alkalmasak.

Hihetetlenül, is hangzik az első hírek után az, hogy a legkényesebb nevelésben részesült uri leányok a kemény és ragyogó elefántcsont zongora mellől egy napszámos mosatlan lábát kötözzék be. Sose tessék jujjozni! . . . Amitől a finnyás olvasó most megborzongott, azt legyőzte régen az önkéntes ápolónő. Tehát sokkal több lelki ereje van, sokkal merészebb, sokkal nyugodtabb, sokkal emelkedettebb gondolkodású, mint kegyed, akinek az idegein végigciterázik az affektálás.

Természetesen akiknek nem bírja el az idegzetük a véres operációkat, azok ne jelentkezzenek. Nem is jelentkeznek. A gyenge emberek maradjanak otthon. De nincs joguk sem lekicsinyelni, sem kicsufolni ezt a fehér hadsereget.

Mert amelyik nő ebben a hadseregben dolgozik, az legyen meggyőződve róla, hogy

olyan nagyszerű munkát végez, amelyre még a férfiak sem képesek. A férfi nem tud mosolyogni, nem tud meleg hangon beszélni a beteghez, nem tud könnyes szemmel ránézni. És semmi nem esik jobban nagy fájdalmak idején, mint a részvét.

Dicsérjük dr Fráter Imre főorvos ur pompás érzékét, hogy kitartó agilitással szervezte és vezeti ezt a tanfolyamot Nagyváradon, amely már két hét múlva (ápr. 25-én) be is fejeződik. Egy olyan testületi érzés forrasztja össze ezeket a fehér katonákat, amelynek büszkesége, hogy az élén Augusta főhercegasszony áll. A balkáni háboruban csodálatos hősiességgel dolgoztak a bolgár nők, ki tudja hány ezer rongyos ember köszönheti nekik életét és ki tudja, hogy főként fiatal leányok milyen szerencsét, jövőt, egészséget, esetleg az életüket dobták oda a fenséges eszméért. Szeresd felebarátodat! . . .

A hölgyek hadserege.

A feminista nők nagyon neki rontottak a férfi jogkörének.

Szerencsésen fel is jutottak az egyetemekre, a népgyűlések szószékeire sőt némi hasznos idegenforgalmat is csináltak Budapesten a nők kongresszusa alkalmával. De a nők még most is többet szeretnek beszélni, mint tenni. Ha követelik maguknak a férfiak jogait, akkor viseljék a jogokkal járó kötelezettséget is. Ez volt alap gondolata dr Babarcsi-Schwartzner Ottó báró törvényjavaslatának, amelyet a nők hadegészségügyi szolgálatáról készített. A férfiaké a katonáskodás terhe. Vállalják a nők is ezt!

Nagyon szép működési területet kaphatnak a nők. A várháboruk idején, az egész közép-koron keresztül tépést készítettek, gyógyító

HOLLANDY, PAPP ÉS VELITS

Telefon 956. sz.

műbutor-, portál- és épület-asztalosok lakberendezési vállalata Fűzesfa-telep 7. sz. Új vashídó mellett.

Gépek villanyerőre felszerelve. — Készítünk teljes lakberendezéseket, kávéház, vendéglő és egyéb üzletek teljes felszerelését, ugyancsak kapuzatok és épületmunkákat.

Teljes konyha- és előszoba-berendezéseket raktáron tartunk.

Tervekkel és rajzokkal kívánatra díjtalanul szolgálunk.

balzsamot raktak a meglőtt vitéz sebére. Ma minden épkézláb férfit visznek, ha háboru üt ki. A Vörös Kereszt emberei nem győzik a munkát, mert ma jobban tudnak ölni és sebesíteni az emberek, mint régen. Szükség van ápolónőkre. Hadd jöjjenek hát azok, akik olyan nagyon egyenjogúak akarnak lenni a férfakkal! . . .

Azt hittük, hogy minden váradi feminista hölgy rögtön a kórházban terem. Persze tévedni emberi dolog. De azért harmincnyegen beálltak a nők hadseregébe. Ezek az igazi feministák.

Hogy történik a kiképzés.

A Vörös-Kereszt Egylet Önkéntes Beteg-ápolói tanfolyamának az a célja, hogy háboru vagy nagy járványok idején, amikor barakkokat állítanak fel, legyen elegendő ápolónő. Akkor ezeket az önkéntes ápolónőket behívják és éppen olyan fáradságos szolgálatot fognak teljesíteni, mint most az ápoló apácák, vagy polgári ápolónők.

Már most a kiképzés az nem valami unalmas iskola, hanem egy érdekes kurzus. Különösen mikor olyan szeretetreméltó tanárok vezetnek, mint dr. Fráter Imre kórházi főorvos, dr. Révész, dr. Konrád és dr. Bozóky orvosok. Mellettük dr. Szőke és dr. Kovács igyekeznek szakszerű felvilágosítást adni a hölgyeknek, akik élénken érdeklődnek minden iránt.

I.

Tegyünk egy látogatást. Fráter Imre főorvos ur legnagyobb készséggel megengedi, hogy elkísérhessük a hölgyeket a kórtermekbe.

Két csoport alakul ki. Az egyik dr. Révész kórházi osztályfőorvos vezetésével a *belgyógyászatra* megy. Halálos csönd a kórtermekben. Itt fekszenek a legsúlyosabb betegek. Az orvos is csak suttogva beszél. A vizit alatt a hölgyek figyelik az orvos kérdéseit, ellesik utasításait. S mivel már jártasak, ők etetik a betegeket, ők adják be az orvosságot, megmosdatják őket.

Fehér köpenyben vannak valamenyien. Ezt a kurzust most tizenhét hallgatják. Mind ott voltak: *Olasz Elemérné, Óváry Sándorné, Óváry Klári, dr. Konrád Béláné, dr. Balkányi Ernőné, özv. Wagner Józsefné, Török Gizella, Kerekes Manóné, Breider Piri, Krausz Samuné, özv. Melluch Lajosné, Kiss Mariska, Reichel von Heimvittels Margit, László Henrikné, Szentmihály Mariska, Schwarcz Alice, Silberstein Zelma.*

Révész doktor valóságos elragadtatással beszél a nagy tanítványokról.

— Igazán mondhatom, hogy őszinte csodálatomat bírják a hölgyek. Kérem uram ezt a fárasztó munkát zokszó nélkül végzik minden nap, amit az orvosnövendékek csak a harmadik évfolyamon kezdenek tanulni, azt ők bámulatos ambícióval sajátítják el a gyakorlatból. Csak őszinte tiszteletemet fejezhetem ki előttük.

Megkérdeztük Óváry Sándorné úrasszonyt, hogy mi a véleménye a kurzusról?

— Szép és nemes eszmének tartom. Mi valamenyien komolyan fogjuk fel a dolgot. Reggel fél 9 órakor már itt vagyunk s déli 1 órakor megyünk haza. Délután három órától esti hatig ismét a kórtermeket látogatjuk, hattól hétig minden nap elméleti oktatás van. Tan-

könyvünk van a sebészetről, első segélyről, belgyógyászati ápolásról s az előadás után felülünk.

— A házi rendet nem zavarja meg a kurzus látogatás?

— Minden háziasszonynak rendbe kell hozni a házat fél kilencre! Akkor nem csinál zavart.

Dr. Fráter Imre a boncterembe vezeti a hölgyeket. Egy férfit boncolnak. Szó nélkül megy a munka. A nők segédkeznek. A fiatal dr. Révész fűrészezi a koponyát. A házi asszonyok nézegetik a koponya velőtartalmát.

— Körül-belül ennyit adnak bornyu velőből két koronáért.

Halk nevetés . . . Fráter szigorúan felneáz, csend lesz és tovább folyik a „Véres“ munka.

II.

A második csoport, amelyik április elseje óta a sebészetet tanulja, éppen a kis műtőteremben van. Egy kis leánynak fogja levágni a gyűrűs ujját dr. Bozóky.

— Ki segít neked, kérde az orvos.

— Én, én! s egyszerre ugrik a műtőasztalhoz *Arián Olgica, Olasz Gizella, Lobstein Jolika, Tóth Mariska.* A kis szőke leány a műtőn riadtan néz fel. Ennyien rohannak feléje. Istenem, mi lesz veled?

Beszélnék neki édes cukorkákról, *Süch Böske* arany haját simogatja, körülállják és eltakarják előle az orvost, aki már tíz perce mossa a kezét. *Bodó Erzsike, Márkus Mózesné, Hoványi Erzsike* műszereket készítenek elő, *Moskovics Hermanné, özv. Barabásné, Jakab Olgica, Spitz Erzsike* tálat, vattát, kötszereket raknak az orvos mellé. A műszereket mossák *Winter Margitka, Winter Ilona, az érzéketlenítéshez készítik elő a készüléket Kaufmann Cornélia és Gabriella.* Dr. Szőke dicséri őket, hogy mily gyorsan, tisztán és jókedvvel dolgoznak.

A műtét alatt a kis leány jajgat. Azt hittem, hogy valamenyien szétfutnak tőle . . . Még el sem fordítjuk az arcukat. Nézik: hogy hasad a hus a kés alatt.

— Nem lesz itt a szívéük kökemény? kérdem a hölgyeket.

Aligha. Mosolyognak, nevetnek, száz új impressziójuk van, azt mind egyszerre akarják elmondani nekem. Persze az orvost majdnem mind ott hagyják.

— Hölgyeim, én itt zavaró körülmény vagyok. Engedjék meg, hogy megszökjem.

Este 6-tól 7-ig elméleti előadás van a kis műtőben. Dr. Fráter, dr. Bozóky, dr. Révész, dr. Konrád és dr. Waldmann az előadók és kérdezők. Mert szabályos lecke-felmondás van s ha valaki nem tudja a leckét, szekundát kap, még ha méltóságos asszony is. Előadás elején katalógust olvasnak és aki nincs ott, annak beírják az absenciát.

A kurzust április 25-én nagy vizsgálattal fejezik be. A vizsgán itt lesz a Vörös-Kereszt elnöke s több kiküldött központi orvos. Ekkor fog végbemenni a fogadalom-tétel is s mindenik önkéntes ápolónő jelvényt fog kapni.

(p. j.)

Kitelepítik a vidéki járásbiróságot.

Az a hír volt tegnap szárnyon, hogy a nagyváradvárosi kir. járásbiróságot kitelepítik a törvényszéki palotából. A leghitelesebb helyről megtudtuk, hogy a nagyváradvidéki kir. járásbiróságot fogják kitelepíteni. Három ajánlattevő van: a Bartsch-palota tulajdonosai, a Belvárosi Népbank, Andrényi Gusztáv és Gaszner Károly. Marosi Endre vezetőjárásbíró és Bary József törvényszéki elnök már meg is nézték a felajánlott épületeket és a Barseh-palotát és a Andrényi új palotáját találták elfogadhatóknak az igazságügyminiszterhez írtéztelt felterjesztésükben. A Barseh-palota bére 12,000 korona, az Andrényi-palota bére 20,000 korona lenne. De a Barseh-palotában felajánlott bérhelyiség nagyon kevés, holott 28 szobára van szükség, míg az Andrényi-palota megfelelő számú termet és szobát nyújtana.

Az ügyvédeknek és a jogkereső közönségnek a Bartsch-palota lenne a legalkalmasabb, mert rendkívül alkalmatlan volna a törvényszéki palotától messzebb eső bírósághoz járni, ami több ügynek ellátását nagyon megnehezítené.

A járásbiróság kitelepítését az teszi szükségessé, hogy az új perrendtartás sokkal több ügyet utal a járásbiróság hatáskörébe s ide fog tartozni a váltóperek nagyrésze is, úgy hogy 4 új bíróra lesz szükség, s ez a megnagyobbított járásbiróság nem fér meg mostani helyén, s azért kell a vidéki járásbiróságnak átengedni a helyet a városi járásbiróságnak.

Bécsi vélemény Tisza cikkéről.

A Neues Wiener Tagblatt Tisza István grófnak az Igazmondóba legutóbbi írt vezércikkével foglalkozik és azt mondja, hogy Tisza grófot Ausztria részéről is köszönet illeti meg, amikor beszámol azokról a jelszavakról, melyekkel a magyar ellenzéki politikusok belpolitikai harcukat a külpolitika területére is át akarják vinni. Tisza István gróf eikke nem olesó husvétí prédikáció, hanem nyomtatékos erejű fényes politikai kioktatás.

A delegáció elnöke. Hirül adtuk, hogy báró Láng Lajos hosszabb külföldi utra indult és ezért a legközelebbi delegációnak nem lehet az alelnöke. Ez esetben a delegáció elnöke valószínűleg gróf Zichy Ágost lesz, az alelnöki székbe pedig Láng helyébe Beöthy Lászlót, a volt kereskedelmi minisztert fogja ültetni a munkapárt.

A román mozgósítás hire. Károly román király tegnap külön kihallgatáson fogadta Hagi Tudorakit, a bukaresti kereskedelmi és iparkamara elnökét. Az uralkodó, hogy a kereskedelmi világot megnyugtassa, kijelentette, hogy a román mozgósításról szóló hírek alaptalanok.

— Az e téren tett intézkedések — mondotta a király — csak a román hadsereg normális fejlesztésével állanak kapcsolatban.

TELEFON 10-70.

LIFT.

TELEFON 10-70.

MODERN FOTOGRAFIA D A J K O V I T S
S P E C I A L I S T Á J A Nagyvárad. Sas-palota.

Nagyvárad város választókerületei írásban és képben.

Előmunkálatok a választói törvény végrehajtására. — Mikor állítják össze az új választási listát. — A jövő év április havában már lehet választás. — A nagyvárad kerületek térképe.

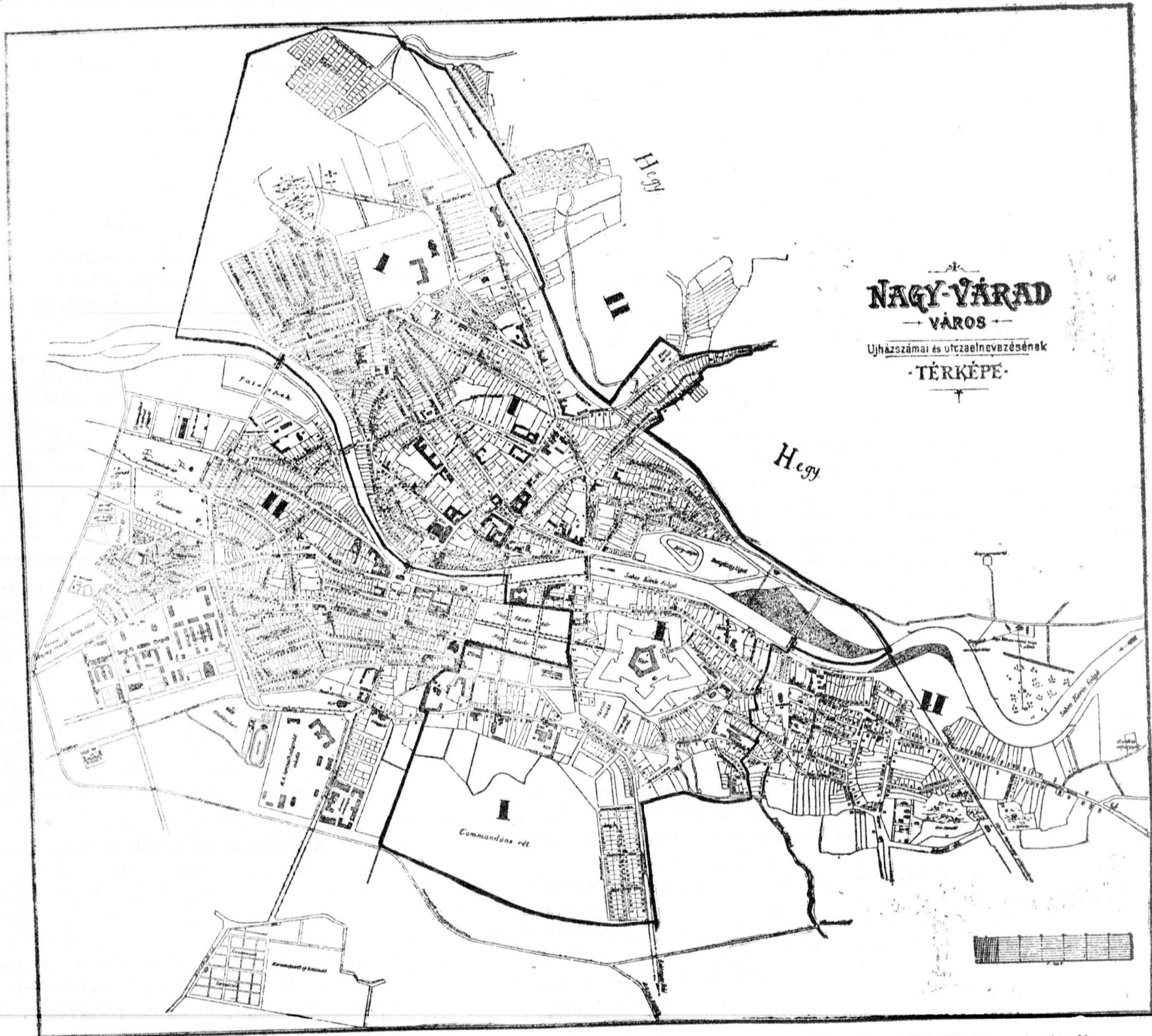
Az egész ország közigazgatási tisztviselőit most elsősorban az új választási eljárásról szóló törvény és az ezzel kapcsolatos rendelkezések foglalkoztatják. Tanulmányozzák, böngészik, hogy minő intézkedéseket kell tenniük, még pedig gyorsan, mert az összes előmunkálatokkal pár hét alatt készen kell lenni, hogy a jelentések május 20-ra már a belügyminiszter előtt legyenek.

Nagyban igénybe is veszik ezek a szavazókörök és a központi választmány a jövőben a közigazgatási tisztviselőket, mert a központi választmányban több közigazgatási tisztviselőnek kell lenni, mivel a minden 2000 választó után alakítandó alosztályok elnökei tisztviselők lesznek.

Az előkészületek Nagyváradon.

A szavazó körök megállapítása, a központi választmány megalakítása még e hó-

várad város első választókerületében 4005 egyént tüntetnek fel olyanakkal, mint akik az új összeírásnál választói jogosultságot szereznek. Míg a második választókerületben 3582 lenne az újonnan választói jogot nyertek száma. Természetesen, hogy ezek a számok csak hozzávetőlegesek. Eppen ezért Juricskay Batna a szavazás aránylagos beosztásánál figyelembe vette s így számított ezen számok emelkedésére és a tervezetnél, éppen ezen emelkedésre számíthat, nem viszi

A vastagabb vonallal bekerített terület az I. választókerület. A többi rész a II. választókerülethez tartozik.

Ezek között az előmunkálatok között legsürgősebb és már aktuális a választások tulajdonképeni vezető szervének: a központi választmánynak újjáalakítása, továbbá a szavazó körök kijelölése és a szavazó helyiségek megállapítása.

Az új választási törvény szerint ugyanis egy-egy választó kerületben nem egy helyen lesz a szavazás, hanem 1000 szavazóként szavazóköröket alkotnak s az azon körzetben lakók ott adják le szavazataikat; pl. Nagyváradon a Réten, Szilágyi Dezső-utcán, a Tisza Kálmán-téren stb. lesz valószínűleg ilyen szavazóhelyiség, ahol az ezen körzethez tartozó választók szavaznak.

napban megtörténik s ezek elintézésére Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága rendkívüli közgyűlést tart.

Az előmunkálatokat Juricskay Barna tb. tanácsnok végzi s erősen dolgozik, hogy a határidőre minden teljesen rendben legyen.

Ugy értesülünk, hogy Juricskay Barna kilenc szavazó kör szervezését tervezi, s főszólyt helyez arra, hogy a szavazók egyenlő arányban oszoljanak meg s hogy lehetőleg könnyen megközelíthetők legyenek a szavazóhelyiségek.

Számításainak alapjául a központi statisztikai hivatal azon adatait vette, amelyeket az 1910. évi népszámlálás alapján állított össze a statisztikai hivatal. E szerint Nagy-

a szavazó körök megállapításánál a választókra megszaott legmagasabb határt, hanem számítva még a jövő fejlődésre is, 700—900 választót oszt be egy-egy szavazó körzetbe.

A központi választmány megalakítása és a szavazó körök megállapítása és a szavazóhelyiségek kitűzése után hozzáfognak az új választók névjegyzékének az összeállításához. Megtartják azokat az időközöket, melyeket a törvény az összeírás egyes mozzanataira vonatkozólag megállapít. Ez már azután tisztán technikai eljárás lesz.

A 18 tagra felemelt központi választmány július elsejéig minden szavazókörre egy összeíró küldöttséget választ. Ezek az összeíró küldöttségek július 15-ig megkezdik a

szavazó körben lakó választók lajstromozását. Ezt a munkát egy hónap alatt, vagyis augusztus 15-ig be kell fejezni. Így készen lesz a választók névjegyzékének a tervezete.

A központi választmány a névjegyzékek tervezetét augusztus 15-től kezdve folytatólagos ülésein veszi vizsgálat alá. Az átvizsgált és felülbírált ideiglenes névjegyzéket szeptember 16-tól október 14-ig közszemlére lesz kitéve, a kihagyottak névjegyzékével egyetemben.

Akik az ideiglenes névjegyzék ellen felakarnak szólalni, kötelesek felszólalásaikat szeptember 30-ig írásban benyújtani a központi választmánynál.

A felszólalások és az azokra tett észrevételek felett a központi választmány köteles november 30-ig határozatot hozni. A határozatok december 15-ig közszemlére teendők ki. Az érdekelteknek joguk van a határozat ellen a közigazgatási bíróságnál panaszt emelni. A panasz beadásának végső határideje 1915. március 15. lesz.

A közigazgatási bíróság köteles 1915. március 3-ig a panaszokat érdemlegesen elintézni és az összes iratokat a központi választmányhoz visszaküldeni. Ezen döntések alapján állítja össze a központi választmány a választók végleges névjegyzékét.

1915. áprilisra tehát már kiírhatja a kormány a képviselőválasztásokat, az új törvény alapján, ha jónak látja.

A mostani országgyűlés, a törvény szerint 1915. évben ér véget, tehát ha csak valami különös intézkedés nem jön közbe, 1915. év folyamán meg kell ejteni az új választásokat.

A két kerület beosztása.

Az új választási törvény Nagyvárad városának két választókerületet biztosít.

Előzőleg mindenki azt gondolta, hogy a két választókerület határa a Körös által vont természetes határ lesz; azonban a választókerületek kihasításánál figyelembe vettek több mellékkörülményt. Így azt is, hogy az új választók száma arányosan oszljék meg a két kerület között.

Tagadhatatlan azonban, hogy némi tekintetben politikai szempontok is irányították a kerületek körzeteinek megállapítását.

Titkos lévén a városokban a szavazás, nagyobb eshetőségek, sőt meglepetések állhatnak elő egy-egy választásnál.

Az első kerület magában foglalja Olaszi városrészt, csupán a Hegy van kihasítva belőle. Tagadhatatlan, hogy ezzel az ellenzék gyengítve van. De az I. kerülethez tartozik a Rét városrész, amelynek 800 szavazója között alig találni mást, mint ellenzéki szavazót, s az eddigi választásoknál is nagy súlylyal nehezedett a Rét polgárságának szavazata a mérlegbe, annál is inkább, mert ezen résznek voltak mindég a legagilisabb kortesei s így a szavazók tömegesen adták le szavazataikat.

Ennek az ellensúlyozását célozza tehát az, hogy az I. kerülethez lett kihasítva Váralja, amelynek szavazó polgársága éppen nem ellenzéki hajlamú.

Ez magyarázza meg részben a kerületek beosztását nálunk. De ezt bármely kormány megtette volna.

A két kerület határainak megállapítását, a törvény szövegezésében már közöltük, azonban térkép nélkül nehéz azon eligazodni, miért is az alábbi térképet közöljük t. olvasóink tájékoztatására, megjegyezvén, hogy az I. választókerület a város vastagabb vonaljal körül határolt része: Olaszi és Váralja. A Körös jobbparti részéből csupán a Hegy városrész és az egész hegy van kiszakítva a II. kerületbe.

Egyben az utcák szerint is összeállítottuk a I. választókerület területét.

Az I-ső kerületbe a következő utcák tartoznak:

Akadémia-utca, Alapi-utca, Árvaház-utca. Bajza-utca, Béke-utca, Balassa-utca és tér, Bazár-utca, Bémer-tér, Borz-utca, Bölcsőde-utca, Bunyitay-liget, Baross-utca, Bástyá-

utca, Bányasor, Báthory-utca a 32, illetve 13. sz. házig,

Csengery-utca, Csáky-utca, Deák Ferenc-utca, Ezredévi Emlék-tér, Erzsébet-tér, Erzsébet-utca 13, illetve 16. számig,

Füzes-utca, Fürdő-utca, Ferenc-utca, Francia-sor,

Gedeon-utca, Görbe-utca, Gerliczy-utca, Gilányi-utca, Gyár-utca a 14, illetve 23. sz. házig, a Guttman-féle téglagyár,

Halász-utca, Heltay-utca, Háromrőzsa-utca, Imre-utca, Jakab Mihály-utca,

Káptalan-sor, Kis-utca, Keskeny-utca, Kórház-utca a 85, illetve 10 számig, Kálvária-utca az 58, illetve 27. sz. házig, Kereszt-utca, a Kert-város, — Kolozsvári-utca az 50, illetve 57. sz. házig, Krisztina-utca, Károly-utca, Kommandáns-rét, Kommandáns-utca, a Kraszner-féle telek a belényesi ut mentén,

Lukács György-utca, Lajos-utca, Lakatos-utca, Lipót-utca.

Muzeum-utca, Mészáros-utca, Malom-utca, Nagy Sándor-utca, Nyomda-utca, Nogáll-utca, Nagyvásár-tér, Nagy János-utca,

Patak-utca, Páris-utca, Pray György-utca, Pál-utca, Pereces-utca, Péter-utca, Rimanóczy-utca, Rákóczy-utca, Rét-utca, Ritoók Zsigmond-utca, Romer-utca, Reáliskola-utca,

Széchenyi-tér, Színház-utca, Szalárdi-utca, Szilágyi Dezső-utca, Szigligeti-utca, Szent János-utca, Szentpétery-utca, Szaniszló-utca, Sal Ferenc-utca, Széles-utca, Szent-Anna-utca, Szőlőtelep-utca, Schlauch-tér, Sztaroveszky-utca, Szarvas-sor, Szent-Jeromos-utca a 11. számig, Szálka-utca,

Tisza Kálmán-tér, Temető-utca, Téglavető-utca, Terézia-utca, Torna-utca,

Uri-utca, Városliget-utca, Verbőczy-utca, Virágh-utca, Vizvezeték-utca, Velencei-part a 45. számig, Várkapu-utca, Viz-utca, Vámház-utca a 27. számig, Veres Balázs-utca, Várady Zsigmond-utca 2. sz., Zárda-utca váraljai oldala.

A II. választókerületbe tartoznak a városnak mindazon részei, amelyek a fentebbiekben felsorolva nincsenek s a térképen a vastagabb fekete vonalon kívül esnek: nevezetesen Várad-Ujváros, Várad-Velence és a Hegy.

A legrégebbi nagyváradai cég.

A száznyolc éves sütőde — Három lengyel menekült buvóhelye. — Ahol az orosz generális lakott. — Érdekes részletek Nagyvárad szerepéről a 48-iki forradalomban.

A Teleky-utca 20. számú ház szerényen, igénytelenül húzódik meg a most emelkedő hatalmas bérpaloták között. Egyszerű kis egyablakos, zöldre meszelt ház, amelyben régimódi, rollónélküli ajtóval zárható üzlethelyiség van. Első pillanatra fel sem tűnik a házacská, ha csak azért nem, mert nagyon alacsony. Ha azonban az ajtó felett függő cégtáblát elolvassa az ember, már talál érdekességet. A tábla felírása ez:

Özv. FUSZEK ÁGOSTONNÉ és FIA
SÜTŐDÉJE. ALAPITTATOTT 1806.

Ez az üzlet tehát száznyolc éves, a legrégebbi idő óta fennálló nagyváradai cég.

Mint minden régiségnek, úgy ennek is vannak érdekességei. A múltja változatos, szinte regényes, mert a 48-iki forradalom idején az akkori vezetője és tulajdonosa, Fuszek Ágoston Nagyváradon jelentős szerepet játszott. El is vesztette vagyonának 90 százalékát.

A cég alapítása és múltja.

1806. tavaszán német aranytalléroktól nehéz utazó táskával érkezett meg Blumenthal bajorországi városkából. *Georg Michel Blumenstock* jómódu lutheránus lelkész fia, a ki a bajoroknál már virágzó pékipart tanulta meg. Atyja halála után összeszedte az örökségét, felpakolt a postakocsira és a Napoleoni veszedelmek elől Magyarországra, Nagyváradra menekült és megalapította itt az első fehér sütődét.

Mint egyetlen sütőmesternek csakhamar jelentékenyen megyarapodott a vagyona és a Magyar-utcán házat vett. Ez a ház két év múlva azonban leégett és Blumenstock Mihály a mostani Teleky, akkor Nagy-Német-utcán vásárolt egy hatalmas telket, amely egészen a Körös-utcaig nyult le.

Itt állott, a még akkor egyetlen pékség, amikor a tulajdonos leányát *Therésiát* feleségül vette Fuszek Ágoston, Svájból Pozsonyba és onnan ide származott nemes, aki szintén lutheránus lelkész családjából sarja volt, de ipari pályára lépett. Ettől kezdve az ő, illetve az özvegye neve alatt áll az üzlet a mai napig.

1848—49.

A vagyon egyre gyarapodott, nőtt. Hatalmas kiterjedésű szőlőt vásároltak (később a Knapp család birtokába került) és a legjobb uton voltak a teljes meggazdagodás felé.

Közbe jött a forradalom. Fuszek is és a felesége is, dacára annak, hogy Bajorország, illetve Svájc gyermekei voltak, szívesen lélekkel a nemzeti irányhoz húztak. Ezt megtudta a kormány nagyváradai biztosa, Hodossy Miklós és megbízást adott a felkelő sereg élelmezésére vonatkozólag. Fuszek Ágoston örömmel teljesítette a megbízást, hogy valamilyen hasznára legyen a szabadságharcnak. A még meglévő számlák szerint a kenyér kilóját *nyolc* fillérért, a liszt mázsáját pedig *hat koronáért* bocsátotta rendelkezésre.

Tovább mint egy évig tartott a szállítás. Huszonhétezer zsák lisztet és körülbelül ugyanannyi mázsa kenyeret küldött a cég a honvédeknek. Fizetni azonban nem fizettek. A lisztraktár kiürült, a fa elfogyott, de Fuszek Ágoston nem kapott pénzt. A számla ugyan alig tett ki 6000 osztrák ért. forintot, de a kormánybiztos csak ígérettel fizetett. Egy fillért sem kaptak.

Az oroszok megjelenése.

Jöttek a muszkák. Amit lehetett elsepertek az utból, aztán megtelepedtek a városban. A vezérkari tisztak az uri házakhoz szállásolták be magukat. A Fuszek házhoz, — ahol a forradalmi események után szerényebb igények között éltek — maga az orosz generális került, aki az egész udvarát, szakácsát, óriási szolgálta és szolgálatáborát is magával hozta. A lakást és élelmezéshez szükséges cikkeket természetesen a házigazda szolgáltatotta, még pedig ingyen. A honorárium az volt, hogy a generális a ki németül is beszélt, intim barátságot kötött Fuszekkel.

De a Nagyváradon állomásozó orosz sereg kenyérszükségletét is Fuszek Ágoston fedezte, aminek az értékét az élelmezési tiszt urak zsebelték be s őt, hogy a szállítónak eszébe se jusson az ellenértéket követelni, házkutatást tartottak. *Huszonnégyezer* forint

értékű Kossuth bankót koboztak el és pécseteltek le, nehogy a terminusig beválthassák osztrák értékre. A Kossuth bankókat a többivel együtt elégették.

Három lengyel a kemencében.

Már több hete, hogy az orosz generális ott lakott, mikor egy augusztusi éjszaka három lerongyolódott fiatal ember állított be a Német-utcai házba. Nagy titokban elmondták a ház jószívu asszonyának, hogy ők lengyel menekültek és menedéket kérnek.

A helyzet veszedelmes volt. A házban lakott a generális, az adjutánsa és a szolgáló személyzet. Fuszekné azonban nem engedte el a menekülteket, akik ha az utcára mentek volna az orosz őrséget kezébe kerülnek. Elbujtatta őket egy kihült, használaton kívüli kemencébe.

Két és fél hónapig lakott ott a három fiatal ember, anélkül, hogy észre vették volna őket. Pedig a kemence melletti szabad tűz helyen főzött egész nap az orosz generális szakácsa. Ha a „vezérkar“ megtudja, hogy a Fuszek háznál lengyel forradalmi menekültek bujkálnak, szomorú következményeket vonhatott volna maga után. Pedig az orosz generális megtudta, azonban már annyira összebarátkozott Fuszekkel, hogy csak arra szólította fel, hogy azonnal küldje el a lengyeleket.

A jelen.

Hosszu sanyargatás után eltakarodtak az oroszok. Persze a nélkül, hogy fizettek volna egy kopeket is. Csupán annyi maradt utánuk, hogy amikor az őrséget a Német-utcai ház előtt marsolt, tisztelgett a ház falának. Annyira megszokták, hogy a generális ott lakik, hogy távozásukat is megszegték a nyakukat és keményebben ütötték a földre a bakkanesukat.

A béke idejét arra használta fel Fuszek, hogy némiképen megerősítse az üzletet. Sikerült is. A lelkiismeretes kiszolgálás és a kifogástalan tisztaság legkedveltebb sütődéjévé tette Nagyváradnak.

Innen magyarázható, hogy például a rom. katolikus püspökségnek 38-éve, az Immaculata zárdának 45-éve, az Orsolya zárdának 27, a vasuti vendéglőbe több mint 50, a görögkeleti szemináriumba, míg saját pékséget nem csináltak 15 évig, az állami gyermekmenhely részére 6 évig szállított kenyert és kávéüteményt a cég.

Jellemző az üzlet mai tulajdonosának szerénységére és a cég szolidaritására, hogy 1906-ban, amikor az alapítás 100 éves évfordulója volt, semmi ünnepfélést nem rendezett. Nem volt nagydob és sípolás, pedig nem 25 évre, hanem egy évszázadra tekintett és tekint vissza.

Előreláthatólag a cég megmarad. A jelenlegi tulajdonos egyik fia fogja tovább folytatni és nincs kizárva, hogy özv. Fuszek Agostonné és fia cég kétszázéves jubileumot fog megünnepelhetni. H. L.

Uri Jehernemű, «FOWNES»
keztjű, «Habig» kalap, eredeti ANGOL CIPO

egyedüli raktár
Róth M. Utódánál.

FEKETE HUSVÉT.

Mintha Jókai Mórnak a Régi jó táblabírák című regényének első lapjait ütötte volna fel a sors keze és onnan vett volna mintát, oly hűségesen csinálja most a nyomort Biharvármegyében. Induljunk el mi is és nézzünk szét egy pár órára ebben a nagy vármegyében, vajjon mit találunk ma?

Az első stáció.

Pár órája poroszkál már lovunk a csipős, bosszantó áprilisi szélben. Április 10-e van. A naptár szerint tehát jól benne vagyunk a tavaszban, hiszen két és félhónap mulva Péter Pálkor már meg kell szakadni a gabona gyökérnek. Más évben ilyenkor már zöld a határ. Az őszi vetés pompásan tör az égfelé. És most? Ott a szemhatáron valami ezüst esik látszik.

— Mi fénylik ott? Kérdjük a kocsist.

— Az uram a Körözs! De két héttel ezelőtt még itt folyt, ahol mi megyünk. Válaszol egykedvűen, azután továbbragja a megfeszítést s gyorsabb tempóra biztatja a botorkáló lovakat.

Az uttest mellett legelő volt valaha, talán nem is olyan régen. Ma mintha valami sivatag volna. Apró kavicsos és iszappal van borítva. A Körözs hordta ide. Itt ugyan nem legel a jószág ki tudja meddig.

— Álljon meg egy percre. Itt emberek vannak.

Rozoga kerítéstelen viskó előtt állunk. Az udvaron két gyermek játszik az iszapos földön. A kocsist látára hozzánk futnak, pár pillanat mulva nyílik az ajtó és egy sápadt arcú, vézna asszony lép elénk. Arcán a nélkülözés nagyon meglátszik. Valami iparos féle ember felesége lehet, most elállja előttünk az utat s nem enged belépni. Amint bepillantunk az alacsony ablakon, a nyomor teljes virága díszlik előttünk. A földön egy 45-50 év körüli férfi fekszik, rossz télikabát takarja testét. A szoba berendezése egy esomó ócska rongyból áll, amit azért őriztek meg, mert nem tudták eladni, meg hogy legyen éjszakára mibe belebujni.

— Az uram szegény már hat hónap óta fekszik hektikában. Én nem tudok keresni, mert nincs munka. A három gyermekkel tegnap bent jártam Váradon, hogy vegyék fel a lelencébe, de nem tudtam boldogulni, nem voltak irásaim. Erre az utra az utolsó pénzemmet odaadtam. Mikor nem vették fel őket, kétségbeesésben a Körözsbe akartam ugrani. Ha el pusztította mindenünket, hát vigyen el engem is. De nem tettem, mert meg itt vannak ezek — a gyermekeire mutatott, miközben csitítani próbálta a keblén sivitó csecesmőt. Nem tudtam volna haza jönni, ha a legnagyobb fiamat nem küldtem volna úgy házakhoz, tetsziktudni...

— Koldulni! Segítjük ki az asszonyt.

— Igen kérem, amit eddig sohsem tetünk. Egy délelőtti koldulás árán hozott bennünket haza a vonat.

Bent rekedt köhögés hallik.

— Anyám! Adjon kenyeret. Éhes vagyok!

— Piszt! Inti le az éhes gyermeket az anya. Nem akarja talán, hogy halljuk, hogy nincs egy darab kenyér.

Menjünk innen tovább, be a hegyek közé, hiszen meghasad a szívünk, mi közgazdasági ügyben utazunk különben is.

A pusztító mótely.

Kocsinkat egy másik kocsist éri utól. Az állatorvos ül rajta.

— Tartsunk együtt. Invitál barátságosan az állatorvos.

Együtt megyünk a legközelebbi faluig, talán Kisjenőig.

— Ide hívtak, egy beteg marhához! Mondja az állatorvos és leszáll egy düledző ház előtt. Bemegyünk mi is. Az udvaron, mintegy nagy betegember halálos ágya körül, úgy állottak az emberek. A földön ott feküdt egy sovány piszkos tehen. Oldalbordáit egyenként meg lehetett olvasni, szinte ijesztő volt ránézni. A szerencsétlen pária mozgatta a száját, talán kérődni akart.

Az állatorvos megvizsgálja a tehenet s konstatálja, hogy mótelyben szenved.

Az állatorvos a vizsgálat közben feltalált nézni az istálló szalmafedeles tetejére.

— Te szerencsétlen. Hát mit adsz ennek a jószágnak? Rivalt a beteg tehen gazdájára.

— Hát domnu ha nincs más! Felelt az oláh.

Az istálló tetejébe vasvilla volt szurva. Azzal a penészes s több mint egy évtized óta rothadó szalmával, amivel az istálló volt fedve, azzal etette az oláh a tehenet. És így ment az egész faluban. Beteg is minden tehen. A házfedeleket etetik a szerencsétlen jószággal. Egy ideig még bírja a jószág, aztán belepusztul. A zsidóhoz kerül a bőre s az oláhuak, akinek eddig a tehené adott enni, most minden reménye oda van.

A fiatal legelő.

Földmivelő s állattenyésztő ország vagyunk, tehát nem minden remény nélkül jelenthetjük be, hogy az idén az állatbetegségek folytán a vízmentén lévő területekről a jószágállomány 90 százaléka teljesen el fog pusztulni. A szakemberek véleménye valósággal megdöbbentő ebben a dologban.

Az elmúlt évben kell keresni a pusztulás okát. A rengeteg eső és vízáradás tönkretették a takarmányt. Töldre mondhatni semmit sem lehetett eltenni. Az emberek, különösen az oláhok teljesen kivoltak szolgáltató a takarmánytalanságnak. Nem tudtak a marhaállományuk eledelt keríteni s elképzeltetetlen dolgokkal etették jószágukat.

A tél folyamán 50 százaléka pusztult el Biharvármegye jószágállományának. A megmaradt állomány azonban nem jelenti azt, hogy ez túl van a veszélyen. Ez a megmaradt állomány el van csigázva és mótelyben szenved.

A tudatlan és szegény oláh, de a szegény magyar paraszt is a tavasz beálltával siet a legelőre hajtani a jószágot. Ez a kész veszedelmet jelenti. A sarjadzó fű anyaga ugyanis jórészt víz és ez a fű a jószágot elpusztítja.

A mótelyben szenvedő teheneket most nem lenne szabad az új legelőre hajtani, hanem szénával megerősíteni, akkor még meg volna menthető.

Tudatlan a nép.

A velünk levő állatorvost megkérdeztük, hogy miért nem kísérik meg segíteni ezen az állapotokon.

— Hiába kérem minden. Én megpróbáltam már a tanítást, amennyire időm engedte. A földmivelésügyi minisztertől megfelelő

Nagyvárad Vasöntőde és Gépgyár Részvénytársaság
Nagyvárad, Össi-tér. Gazdasági gép-, eke- és keskenyvágányu vasutak gyára; vasszerkezetek, közlőművek, gépjavító-műhely, műszaki-iroda. Telefon 340. sz.

könyveket hoztam és osztottam ki a tanítók közt.

Pedig lehetne segíteni. A takarmányhiányt is lehetett volna pótolni. Például kitűnő takarmány a vadgesztenye megőrölve, a levermelt zöld falevél, a megőrölt tengeri esutka stb. stb. De senki sem használja, hanem inkább a házuk szalmafedelét etetik a marhával.

— A mostani pusztulófélben levő jószágállományt is meg lehetne menteni, ha teljes erővel látna hozzá a hatóság. Valami utómódon ingyen, vagy később fizetendő takarmánnyal kellene ellátni a takarmány nélküli községeket és büntetni azokat az embereket, akik a hatóság rendelkezéseit nem fogantostják.

Milliókra megy a kár.

A jószágállományban beállott pusztulást számokban nehéz még most kifejezni. Majd a június fogja azt megmutatni. A hatását már most is érzik a gazdák, mert a szántásnál nincs elegendő jószág. Rettenetes ez az újabb csapás, ami most zúdul gazdáinkra. Ez a nyomor koronája.

— És erről hallgatnak a lapok, mert nem akarják kellőleg mérlegelni annak horderejét. Pedig tessék elhinni, a jószágállomány pusztulása van olyan jelentőségű, mint Mág-nás Elza meggyilkolása. Bizony nem ártana, ha több teret adnának a lapok a közgazdaságnak, hiszen talán agrár ország vagyunk. Fejezte be szavait az állatorvos.

— Ej! De jöjjenek vissza az urak ne menjenek tovább, beljebb még nagyobb a nyomor. Nagyon fekete husvét lesz ott az idén... És mi jöttünk vissza, mögöttünk hagyva kint, a szenvedést. Kocsink most villanyfényben uszó aszfalt burkolatra gurult. Körültünk ragyogó toaettekben korzóztak a hölgyek, pompás fényes, jól táplált lovak ropítottak könnyű gumirádlisokat, s a paloták ablakaiból a jólét sugárzott messze bele az esteli sötétségbe, mintha gunyosan akarnának kacagni ezek a paloták oda a hegyek közé. És ez alatt a messzeségben, ahova csak egy intelligens ember jár és az is végrehajtó, ki tudja hány embert ölt meg s mennyi vagyont pusztított el a nyomor.

A VÁROSI PÉNZTÁR PANAMA ÜGYE.

Április 15-én lesz a főtárgyalás. — Huszonegy rendbeli közokirathamisítás, 19 rendbeli csalás, 1 rendbeli sikkasztás.

Végre hosszas huzavona után a városi pénztárcsalás ügyében megtartja a főtárgyalást a nagyváradi kir. törvényszék büntető bírósága. Ritka az a bűnügy, amely ilyen sokáig húzódott a vizsgálat és a kitűzött főtárgyalások utvesztőjében, mint ez a szenzációs városi pénztárcsalás. A vádlottak, akiket vizsgálati fogságba helyezett a vizsgálóbíró, már régen szabadlábon vannak. Olyan sokáig tartott a vizsgálat, hogyha egész a mai napig vizsgálati fogságban maradnak a vádlottak, akkor a kitűzött vizsgálati fogság ideje jóval hosszabb, mint az egész kiszabandó és kiszabható büntetés. Éppen erre való tekintettel helyezték őket már majdnem egy éve szabadlábra.

Még 1911-ben derült ki a cifra manipuláció, akkor sikerült lerántani a leplet a vakmerő csalás és sikkasztás-sorozatáról, amelyet *Detrich Tibor* és *Budaházy Kálmán* városi hivatalnokok követtek el.

Az ügy minden fázisáról informáltuk annak idején a *Tiszántúl* olvasóit. Hogy mi-

lyen hatalmas és szövevényes a bűnügy, azt legjobban bizonyítja a hosszu, mintegy 40 oldalas vádirat. Külön szakértőket kellett megbízni, akik a városi főkönyvekben, pénztári naplókban tételről tételre kimutassák, hol és hogyan történt a csalás, a panamázás.

Érdemes végigmenni az egyes tétel-

leken: Rendszeren úgy jártak el, hogy a város által nyugták alapján kifizetett összegeket ismételtén kifizették a pénztárral. A benyújtott nyugtákat meghamisították, levágták róla a naplótételszámot, a dátumot kiigazították s úgy nyújtották be, mint egy új nyugtát. *Detrich Tibor* azt is igazolta, hogy az összegek felvételével meg van bízva.

Tehát: 1. *Andrényi cég* számláján 685 korona 25 fillér.

2. *Haas Lipót* számláján 240 korona.

3. *Sugár Vilmos* nyugtáján 1411 korona 80 fillér.

4. *Rendes Vilmos* nyugtáján 1039 kor. 81 fillér.

5. *Schwartz és Ullmann* számlájára 827 K 12 fillér.

6. *Petheő Zsigmond* nyugtájára 605 K 18 fillér.

7. *Schwartz és Ullmann* neve ismételtén 1215 koronával szerepel a már egyszer kifizetett nyugtán.

8. Ismételtén *Schwartz és Ullmann cég* 510 K 40 fillér.

Schwartz és Ullmann cég neve még a 9–12. pontok alatt a következő összegekkel szerepel: 1063 K 32 fill., 1261 K 06 fill., 1391 K 20 fill., 1256 K 35 fillér.

13. *Tarsoly Ferenc* 767 K.

14. *Schwartz és Ullmann* 1734 K 77 fillér.

15. és 16. *Vicsay Testvérek* 436 K 70 fill. és 495 K 81 fillér.

17. *Sugár Vilmos* nyugtájára 1414 K 80 fillér.

18. *A Rendes Vilmos* nyugtájára felvett pénz összege 1606 K 13 fillér.

19. Ifj. *Jelinek Ferenc* számlájára: 399 K 60 fillér

20. Apróbb tételekben 935 K és 74 fill. szerepel.

21. *Hamis nyugtán* 466 K 66 fillér szerepel.

Szép summára rugnak ezek az összegek, amelyeknek megszerzését *Detrich* és *Budaházy* együtt és közösen követték el.

Ezenkívül *Detrich Tibor* 4 rendbeli közokirathamisítással és 2 rendbeli csalással *Budaházy Kálmán* pedig 1–1 rendbeli csalás és közokirathamisítással van vádolva.

Klemens Péter két rendbeli, *Andriska József* pedig egy rendbeli hivatali sikkasztással vádolja a kir. ügyész. Huszonöt oldalra terjed összesen a bűncselekmények felsorolása.

Detrich Tibor védője dr. *Poyvár ügyvéd*. *Budaházy Kálmán* védelmével sok baj volt. A vádlott egyszerűen nem választott magának védőt. Minek, gondolta, hivatalból úgy is kell kirendelni védőt a számára, miért fizessen ő a védelemért, mikor már ugye igen történhetik súlyosabb baja.

A váradai ügyvédek pedig fáztak ettől a védelemtől. Ez érthető is, mert nem kis munka az óriási, kilószámra menő aktacsomót áttanulmányozni. Óriási időt vesz igénybe, s az ügyvédnek nincs megfizetve a fáradsága.

A kirendelt ügyvédek egyre-másra mondtak le a védelemről, s éppen ez volt az egyik oka, hogy ilyen sokáig halasztódott az ügy. A legutóbb kitűzött főtárgyalást is emiatt kellett elhalasztani.

Végül dr. *Popity János* nagyváradi ügyvéd vállalta el *Budaházy* védelmét. Semmi akadály nincs a főtárgyalás megtartásának, amelyet *Ember Géza* törvényszéki bíró, a büntető tanács elnöke április hó 15-re és a következő napokra tűzött ki.

A kir. ügyész összesen 63 tanu megidézését kérte.

A tárgyalás iránt városszerte érthető, nagy az érdeklődés.

A mezőtelegi főszolgabírószág.

Áprilisban le is érkezik a jóváhagyás. Júniusban esetleg betölthetik az új állásokat.

Az államosítás kérdése úgy látszott, hogy teljesen leszorította a napirendről a mezőtelegi járás szervezésének kérdését. Hónapok óta van már fenn jóváhagyás végett Biharvármegye törvényhatóságának erre vonatkozó határozata, anélkül, hogy a legkisebb hír is érkezett volna felőle.

A *Tiszántúl* budapesti munkatársa érdeklődött a dolog iránt illetékes helyen és onnan a legkielégítőbb választ kapta. Eszerint a mezőtelegi járás ügye a legkedvezőbben áll. A miniszterium minden osztálya belátta, hogy a vármegye kívánsága jogos és az új járás rendszeresítésével járó költségeket be is állították az 1914–1905. évi költségvetésbe.

Tudósítónk jelentése szerint a mezőtelegi járás dolga elég későn érkezett fel és már akkor a költségvetésben öt új járás szervezése volt felvéve. Később vették fel 6-iknak Mezőteleget.

A belügyminiszter április közepén, tehát már csak pár nap mulva írja alá a jóváhagyást. Ami ezután következik, az formalitás lesz. Ha még áprilisban leérkezik a jóváhagyás, az esetben a júniusi megyegyűlésen megtartják az új tisztviselők választását. Az új főszolgabíró feladata egyelőre az lesz, hogy a jelenlegi járási főszolgabírói hivatalokból kiszedjék az új járásra vonatkozó ügyeket.

A mezőtelegi járáshoz a következő községek fognak tartozni:

1. Mezőtelegd, 2. Pósalaka, 3. Pusztajlak, 4. Kabaláspatak, 5. Mezőszabolcs, 6. Mezőszakadát, 7. Telkesd, 8. Borostelek, 9. Kegyek, 10. Serges, 11. Élesdszurdok, 12. Véresorog, 13. Kiskopács, 14. Szovárhegy, 15. Felsőtótalu, 16. Tataros, 17. Köröskisjenő, 18. Köröskisujfalu, 19. Mezőbottyán, 20. Szaránd, 21. Örvénd, 22. Mezőtelki, 23. Cigányfalva, 24. Várfanesika, 25. Felsőderna, 26. Alsóderna, 27. Sástelek, 28. Terje és 29. Bukorvány.

Betöltésre várnak a következő állások:

1. Egy főszolgabíró fizetése (VIII. fiz. o. III. fok.)	3600—
2. Egy főszolgabíró utiátalánya	1400—
3. " " lakbér illetménye	520—
4. " " iroda átalánya	800—
5. " " bére	500—
6. " " tisztiszolga tartása	413.56
7. " szolgabíró fizetése (X. fiz. o. III. fok.)	2000—
8. Egy szolgabíró lakbérilletménye	360—
9. " járás-orvos fizetése (X. fiz. o. III. fok.)	2000—
10. Egy járás-orvos lakbérilletmény	360—
11. " utiátalánya	600—
12. 2 iroda segédtsízt fizetése (XI. fiz. o. III. fok.)	2800—
13. 2 irodasegédtsízt lakbére	640—
14. Egy díjnok napdíja (2 kor. 10 számítva)	766.50
5. Egy hivatal-szolga fizetése	600—
16. " " lakbérilletménye	160—
17. " " ruhaátalány	173.56
Összesen	17693.62

Ehez járul még az állam részéről a járási számvevő fizetése és a szintén létesíteni kért adóhivatal költsége.

A jóváhagyás most már kétségtelen. Nyomban meg is indultak a kombinációk az új állásokra. Ezek a kombinációk ter-

mészetesen ez idő szerint alaptalanok. Tény, hogy már esupán az új közigazgatás életbe léptetésére való tekintettel is a mezőtelegdi járásban, mely három különböző járásból alakul, olyan egyénnek kell vezető tisztviselőnek lenni, aki már régi tisztviselője a vármegyének és jól ismeri a vidéket.

SZÍNHÁZI ÉLET.

Akik bucsuznak és akik jönnek.

1 Ugy vagyunk a színészek vándorlásával, hogy soha sem haragszunk arra, aki bucsuzik, még kevésbé arra, aki csak jönni fog. Akik itt maradnak, azok irigylük a vonatra szállókat és irigylük a frissen érkezett idegeneket, mert mindegyik virágos reményekkel terhes.

A nagyváradi színpadról sok kedves arc fog hiányozni az ősszel. Nem lesz itt Etsy Emma, a magában álló szép szomorú heroina, akinek megcsodáltuk hamvas arcát, szép álmait a roccoco idők marquise-éről. Ő szeretnők még egyszer látni a napraforgós hölgy misztikus kékszinű ruháiban. Milyen szerencsések vagyunk, hogy itt marad Karácsonyi Géza műtermében fehér márványszobra.

És Szentgyörgyi Mártha? . . . Ugy illenek, hogy egy esztendőben csak egy darabot játssza, azt is Shaw írta, drágán megfizessék, hogy tíz hónapig tanulja azt a szerepet, amit két hónapig játssza. Akkor többen, nagyon sokan tudnák, hogy ki Szentgyörgyi Mártha. Igy? . . . Pozsonyban elsőrendű szubrett lesz.

Kállay Jolánt őszintén sajnálja a publikum, nagyon szeretik temperamentumát. Kerényi Irén kedves, szeriöz játéka, sok finom tánc sokáig emlékezetes lesz. Nagyon sajnáljuk Angyal Ilka távozását, aki végleg bucsut vesz a színpadtól.

A férfiak közül elveszítjük Szalma Sándor érdekes egyéniségét, aki a vidék legjobb baritonistái közé tartozik. Radócz és Telekán is sokszor arattak megérdemelt tapsot és sok őszinte derűtséget keltett Kállay, aki mint ügyelő is igen hasznos tagja volt a színháznak.

2 Most már módunkban van felsorakoztatni az új gárda kiválóbb tagjait is. Előre bocsátjuk, hogy Erdélyi Miklós különös gonddal, nagy igyekezettel válogatta össze az új erőket.

Kedves ismerős név köszönt bennünket a sor elején. Diósy Nusi. Van-e, ki e nevet nem ismeri? . . .

A drága Nusi körül már is kavargás van, mert egyszer jön, máskor nem jön és ezeket a szeszélyes elhatározásokat a lapok mindjárt röpitik Váradra. Erdélyi erre Nusira néz, Nusi igent int. Szendrey is Nusira néz. Nusi nemet int. És ez így megy hónapok óta.

Erdélyi Miklós azonban minden cáfolás ellenére kijelentette, hogy Nusi jön. Jön, mert Várad, ő ez egy ellenállhatatlan város . . . stb. (N. b. súlyos pönalé van költve.)

Érdekes drámai hősnőt kapunk Retteggy

Margitban, akit Miskolcon ünnepelnek ez idő szerint. A drámai szendénk Várnai Janka lesz, akit Pécsről csábitott el a nagyváradi színgazgató. Két pompás énekesnő fog bemutatkozni. Az egyik Kónyi Lujza, aki Debrecenből jön át. Nagyon jó hírek előzik meg. A másik Lakatos Ilona. Várad leánya. Már ez is sokat jelent a mi közönségünk előtt, de valószínűleg nem lesz erre az előlegezett szimpátiára szüksége.

Az anyaszínész szerepkörére Bánhidly Terézi szerződtette az igazgató Krecsányi Ignác társulatától.

A színház jövő szezójában Jáki Dezső fogja betölteni a komikus szerepkörét. Egy társulatnál nagyon sok függ a jó komikustól s a direktor bizik benne, hogy Jáki minden operettjét diadalra viszi. Baritonistánk Hajas Károly lesz, aki jelenleg a Népopera tagja. A második tenor szerepkörre Perényi Kálmánt hozza Nagyváradra Erdélyi Miklós Debrecenből. Ismét találkozni fogunk Nádas Oszkárral, a kitűnő balletmesterrel, aki több mint egy évet töltött most Párisban. Az ügyelő Vihari Béla lesz.

Már most jelezhetjük, hogy a színi szezón június közepéig tart. Akkor 3 heti szabadságot kap a társulat, azután Máramaros-szigetre mennek. Szeptember második felében nyit kaput a Szigligeti színház s új erővel, pompás darabokkal és friss reménységekkel köszönt ránk majd az új szezón.

Satyr.

HUMOR.

AZ A NAGY SZERELEM.

— Alfréd, te az esküvő előtt azt ígérted, hogy ha a feleséged leszek, mindent megveszel nekem.

— Hát tehetek én arról, hogy annyira szerelmes vagyok, még most is, hogy csak téged látok s minden más iránt vak vagyok?!

ÖNZŐ GYERMEK.

Az egész család szenvedélyes sportkelvelő. Távirat jön a fiutól valamelyik vidéki barátságos mérkőzésről. A táviratot ebéd közben a mama bontja fel.

— Borzasztó! A gyerekek kiütötték négy fogát, eltörték a karja és kifecamodott a lába!

— És — melyik csapat győzött?

— Arról nincs a táviratban semmi.

— Semmi? Már most várható holnap délig, míg az eredményt az újságból megtalálom. Ez a Károly roppant önző gyerek. Mindig csak magára gondol.

FOKOZÁS.

— Az én papámnak annyi a pénze, hogy egy sem tudja költeni.

— Az én papámnak pedig annyi a pénze, hogy még a mamám sem tudja elkölteni.

Kaloid- és tungstram-drót
Volfram-lámpák
legolcsóbb árban Stern-nél
Bémer-tér. Telefon 556.

Két verses könyvről.

— Nadányi Zoltán és K. Mihely Elvira versei. —

Régen lapoztunk olyan zavartalan érzésekkel, mint két, nem is nagyon reklamizált, nem is túlságosan terjedelmes könyvet, K. Mihely Elvira és Nadányi Zoltán új kötetében.

A mai ugynevezett „modern” poéták re-
cipéje: először reklám, másodszer valami sa-
játos pongyolaság a formában és harmad-
szor a pongyolaság fogalmát is messze
meghaladó szabadszájúság a témák megvá-
lasztásában és a kifejezésekben. A költészet
voltaképpen a szépirodalomhoz tartoznak,
adni kellene tehát valamit a „szép” érzések
követelményeire is. Egyesek pedig azt hi-
szik, hogy ha lerázván magukról az iskola
porát, felborzolják a hajukat s minél ron-
dább témákat, minél kevesebb értelemmel és
lehetőleg zötyögő sorokban megírják: már
kész poéták. A többi rábizzák a jó barátok
reklámjára, mely hűségesen el is végzi a
többi, kikiáltván a helyesírás bátor ellensé-
gét a magyar ugar kiválóságának, nagy
poétának.

Örömmel konstatáljuk, hogy vannak még,
akiket nem szédített meg üresfejű és üres
lelkű strébereknek ez az öndicsérő reklámja,
akik folytatói akarnak lenni a magyar költés-
zet nemes hagyományainak. Ezek közé
tartozik K. Mihely Elvira és Nadányi Zoltán is.

Érdekes a két verseskönyvet egymás
mellé állítani. Az egyikben az asszony szólal
meg, az anya. K. Mihely Elvira verseinek
a címe: „Anica” s a legszebb sorokban a
kis Anicát, korán elhalt kis leányát siratja
a szerző. Lehetetlenség e sorokat meghatott-
ság nélkül olvasni. Az anyai fájdalom mély-
ségesen igaz érzéseit poétikusan szépen fe-
jezik ki K. Mihely Elvira versei. A kis Ani-
cáról szóló versek teszik a kötet legértéke-
sebb részét. Azután más közlemények köve-
keznek: régebbi időkből, leányszerelméről,
családi boldogságról, aggodalmakról. Mind
igaz, mind őszinte és mégis mind tiszta és
szép. Fehér versek, mint ahogy fehér a kötet
borítóka is. És versek, költemények, melyek
költői lélekből fakadtak.

Fehér kötet a Nadányi Zoltán verses
könyve is. Fiatal, most kibontakozó, de ha-
tározott tehetség megnyilatkozása minden
verse. Nadányi is lírikus tehetség, éppen
ugy, mint K. Mihely Elvira. Epikus verseit
talán ne is emlitsük: azok jórészt csak ki-
sérletek. A lírai versekben azonban a költés-
zet igazi szép, nemes hangjai szólnak
meg. Nadányi szerelmi lírája a fiatal lélek
megnyilatkozása azon a tiszta hangon, mely
a leányszobák fehér falai közt is kedves
otthonra találhat. Nadányi Zoltán tehetségé-
nek fejlődését is érdeklődéssel nézzük.

Nadányi kötetéből lapunk mellékletén
közlünk mutatványt. K. Mihely Elvira
verseiből itt közöljük a legszebbek egyikét:

Anica nagy babája.

I.

Aranyos széken kék ruhában
Melybe Anica öltöztetett
Ott ülsz, mint egykor mosolyogva,
A kis hófehér ágya megett . . .

Aranyhajad most is a régi,
Csak egy kissé kócos talán . . .
Nem érintették azóta ujjak
Csak az utolsó éjszakán . . .

És én irigylem bábu sorsod
Ha el is hagyott tégedet,
Nem tört össze — úgy mint az enyém —
Kis törékeny viasz szived

Én vagyok a legárvább árva!
S mégis . . . mintha a két szemem

Könnyet látna két kék szememben
Alágördülni . . . csöndesen . . .

II.

Igy . . . mint akkor, ülj velem szembe
Mikor még itt volt Anica
És figyelj reám, te jó, te hü
Te szép szomorú nagy baba.

Most róla fogunk beszélgetni,
S idézünk bus emlékeket . . .
Nézz rám rejtelmes kék szemeiddel
De miért is vagy oly hideg?!

Mondd, amikor elhűlő ajkkal
Bucsucsókját lehelte rád
Mít üzent nekem, hallván a szívem
Sikoltó, kínos jajszavát?!

Üzente-e, hogy csak elmegy kissé
De nemsokára visszajön . . .
Ha majd a tavasz kivirágzik . . .
Bánatra jön majd az öröm . . .

De szólj hát kérlek, könyörgöm hozzád! . . .
Ne vedd meg a kérésemet! . . .
— A két szememben annyi bánat —
. . . Ne szólj baba . . . én értelek . . .

Hogyan élt Párisban II. Rákóczi Ferenc?

— Erdődy László és Lajos grófok egykoru levele. —

Dr Giay Károly ügyvéd, a monyorókeréki Erdődy grófi család jogtanácsosa érdekes dokumentumot szolgáltatott, mely hivatva van rávilágítani azoknak az állításoknak valótlanságára, melyeket Székfü Gyulának az akadémia által kiadott könyve Rákóczi fejedelem párisi tartózkodásáról tartalmaz. Dr. Giay egy levelet adott át közlés céljából a Szombathelyi Ujságnak, amelyet 1717. január 22-én Párisból irtak Erdődy László és Lajos grófok édesatyjukhoz, Erdődy Sándor grófhhoz, Vasvármegye főispánjához. A levél első része magánvontakozású, bár sok érdekes van benne. Utóirata azonban egyszerűen szenzációs és rendkívül nagyértékű. A királyhű Erdődy grófok állítják ki benne a bizonyítványt a nagy bujdosóról, II. Rákóczi Ferencről. A levél eredetije a monyorókeréki családi levéltárban Fasc. 143. Nro. 4695. szám alatt található. Sajátkezűleg van írva, merített és viznyomásos papíron. A benne előforduló rövidítések a szövegből könnyen felismerhetők. Az akkori ortográfia szerint Isten helyett Im-t használnak a levélírók, míg az i betű helyett többször é fordul elő a szövegben.

A rendkívül érdekes, történelmi fontosságú okiratot szívesen alább adjuk, annak megemlékezésével, hogy ugyanezt a Szombathelyi Ujság, mely nekünk közlés céljából átengedte, husvétii számában fogja közreadni.

Másolat a monyorókeréki levéltárban levő Fasc. 143. Nro. 4695. szám alatt őrzött eredetiről.

Méltóságos Gróff Kálmán Urunk Attyánk. Nagyságod Méltóságos válaszoló levelét Fiui Engedelmességgel vettük és Atyai szép üdvözlését alázatosan köszönjük és egyszersmind örömmel értjük hogy Egészsége mostanában jól szolgál Istennek hála Nghdnak, mellyben is hogy Isten elő Sz. Főlségbe tovább is jövődöbői szerencsénkre

megtársa Nghd, minden napi Imádságékkal kérni megh nem szünnünk. Az mi pedig utónkat illet, valóban bölesen méltóztatott Nghd azt így rendelni, mert evel az alkalmatossággal mind utónkat Isten kegyelméből perfecte véghben viszük, mind pedig még jobban qualificályuk magunkat. Hogy pedig arra az üdöre, mellyre Nghd méltóztaték parancsolhassunk Nghdnak, Nghd alázavossan kérjük méltóztatásuk az Cambiumot idein elküldeni, mert azon kívül még el érkezék az jövő holnap alkalmassént elmulék és így Nghd maga is bölesen által látta hogy semmi fölletéb való üdönk itten mulatni nincsen. És is már Istennek hála már oly erőben vagyok, hogy mihelyest Nghd parancsolattját vesszük Isten kegyelméből megh indulhattunk. Ezzel Nghd Attyai kegyes Gratiajában magunket ajánlván maradunk Nghdnak

Paris 22 January 1717.

Alázatos Engedelmes Szolgái és Fiai
G. Erdődy László és Lajos sk.

P. S. Itten oly szép üdők járnak, hogy az Emberek már a mezőn dolgoznak. Az Rákóczi valóban igen megh vonta magát és merő szerzetesen él, Cartusianusokkal együtt egy klastromban lakók, és minden szerzetes szolgálatot vélek együtt teszen és egy hétben háromszor böitől, minden Ember csudélkozik raita, hogy oly saranyón él. Az Ifju Bercsényi megh tudván, hogy it vagyunk, Curiositásbul oda jött enni, a hol minden nap eszünk és mivel szabad asztal, nem lehet senkinek is ellent alani, hogy oda ne jöjen, de imár elment quartillyába.

Jelen másolat hitelül dr Giay Károly s. k. urad. jogtanácsos.

Villamos csillárok kölcsönbe?

Az is kapható, előnyös feltételek mellett, mert erre a célra külön osztályt rendezett be

STERN csillártelepe

Bémer-tér. Telefon 556.

..HIREK..

Husvét.

Alleluja. A harangok kongása tölti be a levegőget, az élet diadalmaskodott az enyészeten. Krisztus feltámadásával legyőzte a bűnt, a halált. Az ősszemberiség üdvözüléséért emberi testet öltött Istenfia a megváltás nagy munkája után diadalmasan kiszállt kősrjából s isteni fenségének dicsőséges sugárával elárasztotta a világot.

Öröm tölti el a hívő seregek lelkét s tömegesen vonulnak a templomok boltívei alá, hogy imádsággal járuljanak a halálon diadalmaszkodó Üdvözítő számolyához s megszállja az emberek szívét a hit egy szebb, boldogabb életben.

A husvétii szent ünnepek alatt a templomokban az isteni tiszteletek a következő sorrendben mennek végbe:

A székesegyházban husvétvasárnapján délelőtt 9 órakor ünnepélyes szent mise, amelyen gróf Széchényi Miklós v. b. t. t. megyéspüspök pontifikál és ugyancsak a megyéspüspök tartja az ünnepi szent beszédet.

Szent mise alatt az ének és zenekar a

következő egyházi zenedarabokat adja elő: Beleznay Antal karnagy vezetése alatt:

Dr Szemetby: Ecce sacerdos

Filke: Missa solemni in D.

grad. Filke: Haec dies

offert. Haller: Terra tremnit. (5 szólamu vegyes acapella kar)

Introitus és Communis gregorian chornl.

A zenét a 101-es csász. és kir. zenekar szolgáltatja.

Az olasz plébánia-templomban husvét első napján szokott időben tartatnak meg az istentiszteletek. Délelőtt 9 órakor nem lesz szent beszéd. — Husvét hétfőjén reggel 9 órakor Imrik S. Zoltán esperes plébános tartja az ünnepélyes szent misét és a szent beszédet.

A Szent László-templomban husvét első napján délelőtt 9 órakor az ünnepélyes szent misét és predikációt dr Lestyán Endre plébános tartja.

Ünnep első napján a 9 órai szent mise alatt a legényegylet dalárdája énekel.

Husvét hétfőjén délelőtt 9 órakor az ünnepélyes szent misét dr Lestyán Endre plébános, a szent beszédet pedig Draveczky Zsigmond káplán tartja.

Várad-Velencén husvét első napján Halász Gyula plébános predikál s úgy első nap, mint husvét hétfőjén az ünnepélyes szent misét is ő tartja.

Az összes templomokban mindkét nap délután vecsernyék lesznek a szokott időben.

A feltámadás magasztos ajtatosága tegnap az összes templomokban a szokásos egyházi pompával ment végbe, szép tavaszi időben s nagy közönség jelenlétében.

A székesegyházhoz a 101. ezred egy diszszázada is kivonult, zenével, teljes díszben; az altábornagygyal élén a tisztikar is jelen volt az egyházi ünnepélyen. A polgári előkelőségek is nagy számmal voltak jelen.

A magasztos szertartást gróf Széchényi Miklós megyéspüspök végezte. Az ajtatoság és a körmenet alatt a katonaság disztüzeteket adott.

A székesegyházi ének- és zenekar a következő egyházi zenedarabokat adta elő:

Edutge és Et ad huc tecum sum (férfikar.)

Schöpf: Te Deum.

Preyer: Regina coeli.

Beleznay: Tantum ergo.

A zenét a honvédszenekar szolgáltatta.

A várad-velencei plébánia templomban este 6 órakor Halász Gyula plébános végezte a feltámadás szertartását. A körmenet megkerülte a templomot.

A Szent László templomban este 7 órakor volt az ünnepély. A körmenet kivonult s a templomot megkerülve tért vissza. A szertartást dr Lestyán Endre plébános végezte.

Az olasz plébánia templomban este fél 8 órakor Imrik S. Zoltán esperes-plébános végezte a szertartást s vezette a körmenetet. Lobogókkal, fáklyákkal vonult ki a körmenet s a Rákóczi-uton át, Széchényi-teret megkerülve, tért vissza templomba. A fogháznál a szentséggel áldást adtak az Oltáriszentséggel. Ahol a menet elvonult, a házak ablakai ki voltak világitva.

* Lapunk legközelebbi száma a husvétii szent ünnepek miatt szerdán, ápril 15-én jelenik meg.

* A miniszterelnök Husvétja. Gróf Tisza István miniszterelnök a Husvétii ünnepeket, családjával Geszten tölti. A Husvétii ünnepek alatt vendégei is vannak a kuriának. Sándor János belügyminiszter a miniszterelnök sógora családjával Gesztre érkezett.

* **Szentségimádás.** Az Oltáriszentség imádása ma este 6 órakor, az olasz plébánia templomban meg fog tartatni.

* **Tisztelgés a megyéspüspök-nél.** Husvétünnep alkalmából tegnap délelőtt a Káptalan és a központi papság testületileg járult gróf Széchenyi Miklós v. b. t. t. megyéspüspök elé, hogy ősi keresztény szokás szerint, boldog Alleluját kívánjon a főpásztornak. A tisztelgőket dr. Belopotoczky Kálmán v. b. t. t., nagyprépost vezette s beszédet intézett a megyéspüspökhöz, aki az üdvözlő beszédre szívélyes szavakban válaszolt.

* **Személyi hírek.** Lestyán Adorján udvari tanácsos, a debreceni közjegyzői kamara elnöke, a Husvétünnepet Nagyváradon tölti. — Dr. Székely István udvari tanácsos egyetemi tanár a husvétünnepre Nagyváradra érkezett.

* **Beöthy László mint keresztapa.** Dr. Miskolczy Ferenc főispán családjában örvendetes esemény keltett örömet. A főispán leányának és vejének: báró Podmaniczky Károlynak kis fiuk született. A keresztzüli tisztelet dr. Beöthy László v. b. t. t. országgyűlési képviselő és neje Balázs-házy Malvin fogadták el, akik a husvétünnepre és a keresztelő alkalmából Nagyváradra érkeztek.

* **Egyházi ének.** A bécsi zenekonzervatorium kiváló növendéke Kövér Ilona, aki az operai tanszakon Robinson bécsi énektanár egyik legjelesebb tanítványa, ma délelőtt a fél 12 órai misén a váradolaszi róm. kath. plébániatemplomban fogja elénekelni az egyházi zene világirodalmának egyik gyöngyét, a Miatyánkot. Kövér Ilona leánya özv. Kövér Lászlónéknak s pompás hangjával a legszebb reményekre jogosít.

* **Oltáregyleti ájtatosság.** A nagyváradai Oltáregyesület ma, husvétvasárnapján este 6 órakor a várad-olaszi plébánia templomban tartja ájtatosságát. Ez alkalomból Brém Lőrinc pápai tb. káplán, püspöki titkár tartja a szent beszédet.

* **Ma lép életbe az új sajtótörvény.** Ma lép életbe az új sajtótörvény, mely egyeseknél oly megdöbbenést és félelmet okoz. Nekünk nincs okunk remegni ettől a szigorú törvénytől. Van egy legmagasabb sajtótörvény, melynek csak egy szakasza van: mindig csak igazat írni. Ennél szigorubb sajtótörvény nincs s a tételes sajtótörvény számtalan törvényszakaszában csak azt akarják megvalósítani, hogy a lapok csak igazat írjanak. Mi mindig ezt a legszigorubb sajtótörvényt tartottuk kötelezőnek magunkra nézve s ennél semmivel sem szigorubb ez az új törvény. Mi nyugodtan nézünk eléje az új törvény uralmának, melytől azt várjuk, hogy egyes hírlapok hangját halkabbá teszi s meg fog szünni a vásári zaj, s uri tónus lesz az uralkodó. A Tiszántúlnak nincs szüksége, hogy akár elvein, akár modorán változtasson. Az új sajtótörvényt nem a komoly, a közönség igaz érdekeit szolgáló lapok ellen hozták.

* **Eljegyzés.** Oláh Vilma, Oláh György jónevű hentes és mészáros iparos bájos leánya és ifj. Perger Ferenc a Nagyváradai Takarékpénztár ambicevzus tisztviselője ma tartják eljegyzésüket. A fiatalokat már sok év óta a legnemesebb érzés köti össze és ma nyilvánosan is megtartják a kézfogót. Az új jegyespárt, a kiknek nagy kiterjedésű ismeretségük van, valamint a két családot elhalmozták üdvözlésekkel és gratulációkkal.

* Öszre kész lesz a margitai

kórház. A margitai kórház ügye most már abban a stádiumban van, hogy abból megállapíthatjuk, hogy öszre fel is fog épülni a nagyjelentőségű közintézmény. A hasonló természetű dolgok tudvalevőleg évek hosszú során át tudnak csak keresztül vergődni a közigazgatás labirintjain és ettől az elposzonyosító uttól a margitai kórház sem menekült volna meg, ha a vármegye agilis főorvosa dr. Móricz Ernő kezébe nem veszi az ügyet és személyesen nem jár el benne. Dr. Móricz Ernő személyes közbenjárása elhárította az utóbbi akadályokat is az építkezés elől. Most már megállapítható, hogy a kórház rövidesen felépül, Margita évtizedes óhaja beteljesül. Az építkezés 230.998 koronába fog kerülni.

* **Orvosi hír.** Dr. Roszkopf Béla két heti tartózkodásra elutazott s arra az időre rendeléseit beszüntette.

* **Titokzatos lövések a vedresábrányi erdőben.** Zsargó János érfancsikai földmives harmadmagával kiment gr. Stubenberg József erdejébe fát lopni. A három ember egy-egy hátra való hulladék fát szedett össze és azzal hazafelé indultak. Alig haladtak pár méternyire az erdőben, mikor kétszer egymásután lövés dördült el. Az egyik lövés Zsargó Sándornak karjába furódott. A meglőtt ember visszafordult, míg társai futásnak eredtek. Zsargó azonban maga mögött szintén egy menekülő embert látott, akiben a gról vadőrzére ismert. A súlyosan sérült embert dr. Havas Imre vette gyógykezelés alá Margitán. A titokzatos ügyben még nem indult meg a vizsgálat.

* **Temetés.** Nagy részvét mellett ment végbe tegnap délután az oly tragikus véget ért Pünkösdi Károly főreáliskolai tanuló temetése. A gyászba borult szülők végtelen fájdalommal osztozott az egész város közönsége s a részvét megható módon nyilatkozott meg a kis halott iránt. Az elhunyt díszes koporsója felett Dankó Béla ref. lelkész tartott megható gyászbeszédet, ezután a kis halottat feltették a koszorúkkal és szalagokkal borított fehér üveges halottas koszóra és megindult az impozáns gyászmenet az újvárosi központi temetőbe, ahol örök nyugalomra helyezték a korán elhunyt földi maradványait. A temetésen jelen volt Gedeon Alajos a főreáliskolai igazgató, a tanári kar valamint a növendékek nagy számmal. Koszorukat küldtek a családtagokon kívül Bentsik Etelka, Erzsébet és György, az osztálytársak, a Fekete Sas lakói, stb. A díszes temetést Veiszlovits Adolf és fia első nagyváradai temetkezési vállalata rendezte.

* **Megnyílt a múzeum.** A bünarmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egyetemes múzeuma a mai naptól kezdve újból megnyílik a közönség számára. Már elvanak rendezve a legújabb tárgyak is, amelyeket a legutóbbi várbeli ásatásokkor találtak. Szébbnél-szebb, értékesebb-nél-értékesebb régi és újabb, egyházi és világi, művészi néprajzi dolgok vannak itt felhalmozva, anélkül, hogy erről tudna valamit a várad-i közönség nagy része. A múzeum nyitva van vasár- és ünnepnapokon d. e. 10-12-ig, d. u. 3-5-ig és minden csütörtök d. u. 3-5-ig. Belépődíj vasár- és ünnepnapokon 20 fill., csütörtök d. u. 40 fill., nyitási időn kívül 1 kor. A sorszámmal ellátott tárgyak magyarázatául a kinyomtatott „kalauz” szolgál, mely 20 fillérért kapható.

* **Orvosi körökből.** Dr. Balla Vilmos fül-, orr- és gégeorvos pár heti tartózkodásra délvidékre utazott.

* **Hymen.** Horváth Péter nagyvárad-i m. kir. áll. fa- és fémpipari szakisk. művezető, eljegyezte Ozvald Veruskát Erkeserűből. Minden külön értesítés helyett.

* **Mükedvelő adás a Kath. Legényegyletben.** Ma, Husvét vasárnapján d. u. 5 órakor a Kath. Legényegylet ifjusága szép sikerűnek ígérkező mükedvelő előadást rendez.

Az előadás műsora a következő:

1. Az utolsó két forint. Párjelenet. Előadják Erdőháti Béla és Zonda Kálmán.
2. Mézesetek után. Párjelenet. Előadják Maresiesek Etelka és ifj. Galló János.
3. Népdal egyveleg. Riviera quartette. Egyleti énekkar.
4. A noldkórosok, bohózat egy felvonásban. Személyek: Fenyő Géza — Galló Lajos, Pocák — Dombi László, Cibere Amade — Sternecky Béla, Kokas Titusz — Papp János, Petykó — Henn Lajos.

Szünetek közben az egyleti zenekar fog játszani. Az előadásra a belépő díjak: fenn-tartott hely 1 kor., ülőhely 60 fill., állóhely 40 fillér.

* **Zarándoklat Lourdesba.** A „Peregrinus” zarándoklat rendező bizottság ez évi augusztus havában nagyszabású zarándoklatot rendez Lourdesba. A zarándoklat Schweicz legszebb pontjait érinti s így az abban résztvevők, a magasztos célon kívül, tanulságos és élvezetes is lesz. Különvonaton utaznak a résztvevők. A zarándoklat 14 napot vesz igénybe. Részletes programot küld a „Peregrinus” kiadóhivatala, Budapest, I. Kelenhegyi-ut 47.

* **Az „elnyomott” nemzetiségek.** Az egész világot teleharangozták a magyar nemzet ellenségei, hogy Magyarországon elnyomják a nemzetiségeket. Nemrég Nagyváradon is hangoztatták egészen szabadon, mícsoda zsarnokság alatt nyögnek. Most újvidéki szerb újságokban olvastuk a következő hírt:

„A szerb daltársulatok országos szövetsége szerb pünkösdi napján Zomborban nagy dalversenyt rendez. Eddig 40 daltársulat jelentkezett, köztük három belgrádi. A városi törvényhatóság a szövetségnek ezer korona segélyt szavazott meg.”

Ha a horvátországi magyar dalegyesületek történetesen elhatároznák, hogy pl. Eszéken magyar hangversenyt rendeznek, a városi hatóság vajjon segélyezné-e ezer koronával? Romániáról nem is beszélünk. De azért mi magyarok vagunk a zsarnokok, az elnyomók...

* **A kéményseprők kérelme.** A kéményseprő segédek a legutóbbi sztrájk alkalmával nagy erőt vágtak a nagyvárad-i kéményseprőkön. A sztrájk megegyezéssel végződött, de az eddigi munkabéreket tetemesen felemelték. Az üzletvezetők eddigi havi 130 korona fizetését kétszeresre emelték, míg a segédek az eddigi havi 120 korona díjazás helyett 165 korona havi díjat kapnak ez idő szerint, a lakás, fűtés és világításon kívül. A kéményseprők: Özv. Leitner Jakabné, özv. Leitner Lajosné, özv. Nozák Rudolfné és Morvay Vilibád kéményseprő vállalkozók beadványt intéztek Nagyvárad városához, amelyben elpanaszolják, hogy a munkabérek felemelése által károsodást szenvedtek s ezzel szemben a kéményseprési díjak ma is csak az 1884-ben szabályrendelileg megállapított összegek. Kérik a várost, hogy a változott viszonyokhoz képest a város törvényhatósága a következő új árszabályt állapítsa meg: Földszintes kéményekre kuszható, egész éven át tisztítottért 2-40 K, csak télen tisztítottért 1-30 K, cilinderes kémény 2-40 K, csak télen 1-10 K. Emeletenkint 50 százalékkal drágul az ár. Falba épített füstesatorna 2 K, csak télen tisztítva

1 K, kéményvetés egyszer 1 K, azontul díjtalan. Takaréktűzhely 1 sütővel — 20 K, kettővel — 30 K, hárommal — 40 K. Kácsárnyában, kávéházban, vendéglőben 1 K. Kályhatisztítás — 20 K, fürdőkazán — 60 K, mosókatlan — 20 K, füstöső métere — 06 K, új kémény kigolyózása — 60 K, a többi megegyezés szerint.

* **A Népszövetségi Hitelszövetkezet** az ünnepek miatt szünetet tart s a befizetések kedden, április 14-én délután fogadtatnak el.

* **Batizfalvy Elza licitált Guttmann báró kastélyában.** Az új bárók közül az ungmegyei gelsei Guttmann Izidor bárónál a napokban nem csak foglalni, de árverelni is, megjelent a végrehajtó. Az egykori durgazdag zsidó báró kastélyának fedelmi pompájú berendezését adták el. Az árverelő száma felül volt a háromszázan. Földesurak, magános urak, kereskedők versengtek a "dobra került berendezésekért. A harcos vevők közt ott volt a nagyváradiak egykori kedvence primadonnája Batizfalvy Elza jelenleg ungvári primadonna is, aki abbáziai üdülését szakította meg, csak hogy jó drágán vásárolhasson meg egy pár majolika és porcellán figurát. Az árverés különben három napig tartott.

* **Az anyakönyvi hivatalból.** A nagyváradi állami anyakönyvi hivatalban április 5-től 12-ig a következő adatokat jegyezték be:

Eljegyzések: Pálosi János — Kiss Vilma, Kokovics Lőrinc — Ruba Eszter, Friedmann Mór — Appel Mileta, Ötvös Péter — Varga Mária, Milne György — Ozsváth Juliánna, Süli István — Sziki Mária, Blazek István — Rovó Anna, dr. Hermann Ottó — Kakakos Klára, Adler Samu — Lusztig Vilma, Paizs Ferenc — Papp Ilona, Törley Győző Varró Zsófia, Jova Gábor — Szabó Rósa, Homa Lajos — Koródi Eszter.

Házasságok: Földes Ferenc — Kleinfeld Regina, Máté István — Balog Margit, Pinke Benő — Bölöni Róza, Zambó József — Kovács Irén, Kovács Gyula — Egri Juliánna, Ötvös Péter — Varga Mária, Németh Árpád — Kiss Margit.

Hatalozások: Deák Ferencné, Szegedi Sándor, Schmáj Rudolf, Veres Katalin, Szténke Mária, Lunkán Gligor, Armstein Irén, Weisz Salamon, Boros Mária, Bosó Sándorné, Boldizsár István, Péntes Erzsébet, Ladányi Sára, Mátyás Anna, Főth István, Szűcs János, Csiszai Erzsébet, Pásztor József, Jaraba Zsuzsa, Varga Miklós, Szabó Lajos, Mola Károly, Gáll Józsefné, Spitz Rezső, Hajdu Gyula, Andrásek Sándor, Biczis Gyula, Pünkösdy Károly, Pásk Anna, Gálbory Sámuel, Születés bejegyeztetett 33.

* **Szentgyörgyi Mártha a Vigadóban.** Szenzációs ujjtást vezetnek be nagy áldozatkészséggel a Vigadó mozgószínházban. E hó 16-tól kezdve állandóan pompás mozi-szkecsék és fővárosi előszínmok, híres attrakciók fogják fűszerezni a mozgóképek közötti szüneteket. Az igazgató-ság kedves meglepetésről gondoskodott. Szerződtette Szentgyörgyi Mártát, a Szigligeti színház bájos művésznőjét, a ki Medgyaszai Vilma híres műsorát fogja előadni. Ezenkívül Révész Ilonka szubrett és Borzassy Rózi énekesnő, Sári Sz. Károly modern humorista, Vajdafi Jóska, a népszerű paraszt komikus lépnek fel szólószámokkal és szolid, szellemes bohózatokban. Itt lesz a világhírű Williams csoport, 2 férfi, 1 nő, komikus erőtorászok. Rendkívül érdekes attrakció Conrades Mariette, komikus kutyáival. Az előadások este 7 órakor és 9 órakor kezdődnek, mindig új mozgóképekkel. Az előkészületek miatt a husvét napok után kedden és szerdán szünet lesz a Vigadóban.

* **A csecsemő elválasztása** gyakran igen sok nehézséggel jár és éppen ezért az anyának melegen ajánlható, hogy kis gyermekének az elválasztás kezdetén szopóüvegben naponta egyszer, csak is vízzel felforralva, egy kis Nestlé-lisztet nyújtson. Lassanként aztán két, három sőt több ilyen étkezést is adhat, mire az elválasztás minden nehézség nélkül megtörténik, a gyermek szépen fejlődik és gyönyörűen gyarapszik. Próbadozokat díjtalanul küld a Henri Nestlé cég, Wien. I., Biberstrasse 129 P.

* **Sok szőlő és bor** termést csak az érhet el, aki szőlőjét Belga módszer szerint kezelteti. Rólunk azt híresztelik magyarokról, hogy mi nem szőlőt, hanem dudvát illetve venyigét termelünk, hírneves szőlőinkben; ezen okulva kiküldöttünk megtanulta a Belga szőlők kezelését, amelyből igazán meglepő eredményt tapasztaltunk, úgy hogy 2—3-szor annyi termést adnak a Belga szőlők mint a miénk s ezen kezelést már most a metszésnél kell kezdeni; az utbaigazítást díjtalanul adjuk, csak annyit kötünk ki, hogy az elvállalt szőlő kezelés betanításáért holdanként a 30 hektoliteren felül adja át a tulajdonos, s elégedjen meg a 30 hektoliter terméssel; itt nálunk a mi kezelésünk szerint még annyit sem nyerünk, — a legjobban kezelt szőlő után sem. Még annyi haszna is lesz a tulajdonos uraknak, hogy ez évben elsajátítják a kezelést, a jövő évben maguk kezelhetik belga módszer szerint. Csakis még meg nem metszett szőlők kezelése vállaltatik el. Megkeresésnél elegendő a szőlő nagyságát és a tulajdonos lakását tudatni, lapunk kiadóhivatalával.

* **A husvétünnep alkalmából** t. vevőimnek, barátaimnak és ismerőseimnek kellemes ünnepeket kívánok. Stern csillárgyáros, Bémer-tér.

Megérkeztek a szép tavaszi
kosztüm és ruha-
kelme ujdonságok

Kertész

Kossuth-utcai
női divatruházába.

Mélyen leszállított ár-
ban lesznek árusítva.

Telefon 10-30.

Telefon 10-30.

x **Szőlőkaró** első osztályú száraz, bármily mennyiségben, jutányos áron kapható: **Weiszberger és Társa** cég várad-velencei fatelepén. Helyi és vidéki telefon 688. szám.

x **Kiadó** gyönyörű ötszobás modern urilakás a Körös felől, egy kisebb ötszobás saroklakás, két szoba, továbbá üzlethelyiségek, az új Kugler és Andreyi házban Nagy-piactér.

Csillárok villamos, gáz, acety-
len vagy petróleumra
a legmérsékeltőbb áron kaphatók:

STERN csillárgyárban

Bémer-tér.

Telefon 556.

* **Tombolaestély.** Ma, vasárnap 6-sz hétfőn este nagy ünnepi tombola estélyt rendeznek a Fekete Sas kávéház agilis tulajdonosai, kik nem kímélve sem költséget, sem fáradságot, csak arra törekcsenek, hogy vendégeiknek kellemes szórakozást nyújtsanak. A két tombola-estén 32 értékes tárgyat sorsolnak ki.

x **Husvét Nizzában** nem nyújt oly szép látványt, mint aminőt a napokban fog nyújtani a Rákóczi-uti korzó közönségnek Aszódy Csokoládé Király fiók-üzlete. — Vigyázat, nem Bémer-tér. — A tojás vásárló közönséét figyelmeztetve felhívom, hogy szebbnél szebb, érdekesebbnél érdekesebb különféle cukor és massé tojások kiállítása a Kossuth utcai fő-üzletembe szintén megkezdődött. Az árak olcsók, úgy hogy a vásárló közönség meglesz lepődve, hogy 20 fillért milyen szép husvétünnepi tojást cukorkával tölthet az Aszódy üzletbe vásárolni. — Vigyázat! Aszódy-cég cukorkákban vezet. — Telefon: fő-üzlet 635, fiók-üzlet 610.

x **A múlt év folyamán** az igyekvő szőlősgazdák közül is sokan kárt szenvedtek a peronosporától, mert a mo tani időjárás folytán nem voltak képesek szőlőjüket idejében bepermetezni. Ezt a veszedelemet felére lehet csökkenteni a „Tempus“ permeszórócsó alkalmazásával, mely bármely permetezőgépre szerelve a munkaképességet kétszeresére emeli. Egy közönséges háti permetezővel ha azon „Tempus“ permeszóró van 2 hold szőlőt (vagy 4 hold répát) lehet naponként megpermetezni.

x **Szeplős, csunya nőkön** is azonnal segít a világhírű Földes-féle Margit-erém és szappan. Ezen teljesen ártalmatlan kozmetikai szerekről mindenütt a legnagyobb elragadtatással nyilatkoznak a legmagasabb rangú körökben is. Az arcot a legrövidebb idő alatt bársonysimává teszik, üde, ifjú színt kölcsönöznek s hatásuk állandó, tehát nem pillanatnyi szépséget idéznek elő. Margit-erém 1 K, Margit-szappan 70 fillér, Margit-pouder K 1:20. Kapható az összes gyógyszerárakban és drogua kereskedésekben, valamint az egyedüli készítőnél: gutori Földes Kelemen gyógyszerésznél Aradon.

* **Eladó házak.** Sal Ferenc-utca 13 szám alatti ház, 6350 négyzetméter telek, mely a Páris-patak beboltozása folytán nagy utcai frontot nyer és így nagy haszonnal keesegtető biztos jövővel bír, 7 lakással, nagy kert és gyümölcsös, továbbá Ritoók Zsigmond-utca 21. szám alatti két ház, jutányos árak és kedvező fizetési feltételek mellett, szabad kézből eladók. Biharmegyei Takarékpénztár.

x Női finom párthi fél cipők K 5, női finom chevró v. bokszi fél cipők K 6, női finom amerikai fél cipők K 7, női finom bársony fél cipők K 6, női finom bagarie fél cipők K 10, férfi chevro v. bokszi cipők K 8, férfi amerikai cipők K 10 férfi divatos kalapok 3 koronától kezdve. Fehérneműek és uridivat cikkek leg-olesobb bevásárlási forrása Fekete Jenőnél Szt. János-utca Kispipa mellett.

x **Tölgyszőlőkaró** hegyezett, hasított 2 méter és 1 méter 60 cm. hosszúságban Bi-hardobrosd állomáson, legelább egy waggonrakomány (cca 4000 drb.) megrendelhető a Polgári Takarékpénztár r. t.-nál Nagyváradon Kossuth-utca 6. szám. Telefon szám 11—95.

x **A korzó szenzációs látványos-sága** lesz az a ragyogó, világvárosias üzlethelyiség, mely a jövő héten nyílik meg a zárdá épületében. A Trieszti Kávé, Tea és angol rum közvetlen behozatala című nagyszabású vállalat ez, melynek tulajdonosai széles körben előnyösen ismert nagyváradi kereskedők, Aszódy és Palotai. Ilyen üzletek csak a tengerparti nagyvárosokban vannak s bizonyos, hogy Aszódy Mihály, az üzlet társtulajdonosa, a kitűnő renoméjú kereskedő nagy szolgálatot tesz a fogyasztó közönségnek a fényes új cég megalakításával. A vállalatot, mely a fejlődő Nagyvárad kereskedelmi összeköttetését a külfölddel állandóan fenntartja s a város kávépiacát fejleszti, díszére fog válni a városnak.

x **A tavasz örömeit teljesen kiaknázhajta** akkor ha önérzetei nem fogja az a tudat nyugtalanítani, hogy arcára az enyhe tavaszi szellő kihozta a szeplőt, májfoltot. Könnyen menekülhet ettől, ha biztos hatása szerrel védekezik ellene. Ezen szert a „Hóvirág erében” feltétlenül megtalálja. Egyszeri használat után már mutatkozik hatása. Az „Ujvárosi drogueriában” 80 fillérért kapható a Szent-László-téren.

Elsőrendű modern hölgyfodrászterem a

Rammingeré

színházi és hölgyfodrász

szemben a színházzal

Telefon 1076.

Telefon 1076

* **Ritók Zsigmond-utca 21. szám** alatt 5 szoba, 2 előszoba, fürdőszoba, konyha, kamara és cselédszobából álló lakás május elsejére bérbe kiadó. Jelentkezhetni a Bihar-megyei Takarékpénztárnál.

x **Kiadó lakások.** Szőlős-utca 12. szám alatt két szobás lakás a hozzá tartozó mellékhelyiségekkel azonnal kiadó. — Ujvárosi-utca 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Hattyu-utca 35. sz. alatt egy szobás lakás mellékhelyiségekkel együtt azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár r.-t.-nél, Kossuth-utca 6 szám.

x A legújabb **párisi kalap-ujdon-ságok** egyedül KOHN HELEN kalap-üzletében kaphatók, Nagy Sándor-utca (Weiszlovich-ház), ahol nagy választék áll a hölgyközönség rendelkezésére a legizlésebb és a legújabb divatu kalapokban igen olcsó árakban. A Szigligeti-színház művésznőinek kalapszállítója. Átalakításokat modellek után vállal.

x **ZOMBOR SANDOR** sebész- orvos műszer-kötszer és testgyógyító gépek készítője. Nagyváradon, Nagy Sándor-utca 17. sz. alatt, ahol villanyerőre berendezett műhelyében készít mindenféle fémcsiszólást, nikkelezést és minden e szakmába vágó munkát jutányos árban.

x **A zenekedvelő közönség** szives figyelmét felhívjuk, Hamza Jenő primás újonnan szervezett 12 tagú bandájára, mely esténként a Fekete Sas kávéházban a szebbnél szebb nótákkal szórakoztatja a közönséget. Prágai különlegességek bőj összeállított nagy színházi vacsora K 1-20, kicsi 80 fillér.

POVAZSÁN JÓZSEF

hatóságilag engedélyezett
electrotechnikai vállalata
Nagyvárad, Bazár épület,
színház oldal.

Telefon 525.

Telefon 525.

x **Warhanek halkonzervgyári lerakat** Kossuth-utca, Sas palota *Aszódi-nál*. Bőjtű idényre megjötték a friss halkonzervek: Ostseetejes 16 fillér, ruszli nagy 4 fillér, göngyhering 10 fillér, file 6 fillér, pácolthering 12 fillér, borshal 2 fillér, mustár hering 16 fillér, angolna dekája 4 fillér, 1 doboz halsaláta rendkívül finom 50 fillér. Szardiniák gyári árban. Rendkívül sokféle tengeri halak.

x **Kossuth-utca 2. sz. házban** a volt Szihta, valamint Tóth Zsigmond-féle üzlethelyiségek azonnal kiadó. — Ugyanott az emeleten egy kétszobás udvari lakás hozzátartozó mellékhelyiségekkel május 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

* **Ingatlan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

„The Roosevelt Schoe“
amerikai cipők

12 50 és 16 50 kizárólag

Reichard Dezső

cégnél

Rákóczi-ut Orsolya zárda
épületében kaphatók.

Legszebb ajándék
orvosoknak és ügyvédeknek
egy zománcztábla.

Készíti

Diósy Mihály

Telefon 839.

Telefon 839.

Fogak és fogsorok úgy kaucsukba mint aranyba foglalva szájpaddás nélkül, továbbá arany koronákat, csapfogakat, hidmunkákat fog és gyökér húzás és tartós fogtöméseket készít

Engel Dezső,

vizsgázott fogtechnikus.

N.-Várad, Bémer-tér (Emke Kávéház felett.)

SZÍNHÁZ

Hei műsor.

Vasárnap d. u.: Mértföldkövek; este: Kis király.

Hétfőn délután: Mozikirály; este: Matyólakodalom. (Bemutató előadás bérletszünetben.)

Kedd: Matyólakodalom.

Szerda: Matyólakodalom.

Csütörtök: Éjjeli ülések. (Bemutató.)

Péntek: Éjjeli ülések.

Szombat: Éjjeli ülések.

Vasárnap délután: Bibliás asszony; este: Tündérlaki lányok. (Bemutató.)

—
Matyólakodalom. A Szigligeti-színház színpadán a maga egész színpompás tarkaságával bevonul hétfőn este a matyók világa, amely mostanában oly divatos lett országsszerte. Ünnepe másodnapján, husvét hétfőjén este lesz a bemutatója Garamszegi Sándor színművének, a Matyólakodalomnak, amely a főváros közönségét is egészen meg-

hódította és a nemzeti Színház állandó műsordarabja. Mert a darab nemcsak élnografixus sajátosságaival vonz, de egy érdekesítő, izgalmas drámai történetet is ad a népeletből, amelyben derű-boru váltakozik egymással, tragikus és humoros jelenetek váltják föl egymást és szereznek egy lebilincselő estét a közönségnek. A darab az összes elsőrendű tagokat foglalkoztatja: Angyal Ilka, Sik Rezső, Étsy Emilia, Tompa Béla, Medgyaszay Jenő, Szalma Sándor játsszák a főbb szerepeket. A bemutató előadást bérletszünetben tartják és kedden, szerdán bérletben megismétlik.

A színház husvétja. A nagypéntek és nagyszombati kétnapos szünet után husvét vasárnap és hétfőn két-két előadást tart a színház husvét vasárnapján délután a nálunk oly jelentékeny sikert aratott Mértföldköveket tüzte műsorra az igazgatóság, amely alkalommal E. Kovács Mariska kitűnő szerepet játszik. Vasárnap este egy közkednelt operette, a Kis király lesz műsoron, hétfőn délután pedig a sikereiben gazdag Mozikirály. Este szenzációsnak ígérkező premiere lesz. Garamszegi Sándornak pompás falusi története, a Matyólakodalom kerül színre. Az előadásra a szereplők Erdélyi Miklós rendezése mellett oly meleg szeretettel készülnek, mint amelyet a várható siker méltán megérdemel. A Matyólakodalom a premiere napján bérletszünetben kerül színre.

IRODALOM

Ilja és egyéb sirások

Elsirta Rémes Lackó.

OTTHON:

Lackó (pityergéstől vörös arccal veszekedik a mir denccsel) Hova tették azokat a papirszeleteket? Itt volt a konyha asztalán! A legkedvesebb emlékeim voltak. Hova tették? Adják ide, mert soha nem eszem meg a tejbe-grizt!

A mindenek: Lacika megmondom a mamának, hogy renitenskedik . . .

Lackó (ijedten): Mi az, hogy renitenskedik? Beszéljen magyarul, hogy értsem. Tótul nem tudok (Megini sir) Adja ide azokat az izéket!

Mindenek: Ha jó fiu lesz Lackó és megmondja, hogy mit akar vele csinálni, megkeresem, Jó?

Lackó (szepegve, mutató ujját a szájába veszi) Ki-akar om-nyom-tat ni . . .

Mindenek (kacagva berohan a mamához és elmondja, hogy Lackó, az első polgárista milyen szellemes, humoros fiu. A mama is kacag, megsimogatja a kis fiu fejét és megígéri, hogy egy héti nem kell tejbegrizt ennie. Lackó mosolyog, örül magában, hogy valami eredményt mégis elért.)

Hosszas kutatás után megtalálják a papirszeleteket. A konyha etelázsiján, ahol lábasok és csuprok pihentek rajta, a spájzban ahol direkt a lekváros üvegekről szedték le. Egy-két kockás irka lapba libamáj volt csomagolva. De ez nem baj.

A NYOMDÁBAN:

Lackó (felnyújtja az ujját): Szedő bácsi tessék ezt kiszedni. A papa ad majd jó borra valót, mert a papa szereti Lacikát. Lacika jó fiu.

A szedő (gyanakodva): Hogy hívnek ecsém?

Lackó (gyors felfogó képessége van): Attól függ, ki hív. A papa azt mondja: gyere ide Lacika, mama így: Szemem fénye togyogj az ölembe ajukálni. A tanító bácsi . . .

A szedő (közbevág): Elég. Nem erre vagyok kíváncsi. Bánom is én. Mi a neved. Érted fiam a kereszt meg a vezetek neved.

Lackó (meghajítja magát énekelve) Rémes R. Lackó első polgárista.

A szedő: Mi az az R?

Lackó (lesüti a szemét): Még nem járt le az egy év kérem szépen. Muszáj.

A szedő (megcsipkedti Lackó arcát): No menjen le kis piki a szerkesztő bácsihoz. Ha ő megengedi kiszedjük, de tisztázza le, mert olyan zsiros, hogy alig lehet olvasni.

Lacika: Jó, letisztázom, de akkor megint nem tudom megtanulni az egyszeregyet.

A SZERKESZTŐSÉGBEN.

Lackó óriási drukkolás után mert csak belépni. Végre arra az olvre támaszkodva, hogy vagy-vagy, mégis belépett. A kiadó kisasszonyok nagyot néztek és még nagyobbat nevettek a kis fiu ijedt arcán.

A szerkesztő ur (megsimogatja a szakállát): No mi baj Lackó? Rossz fát tettél a tűzre? Haragszik Gábel Jakab tanító ur? No csak menj szépen haza, majd elintézem.

Lackó: Most mást akarok szerkesztő bácsi. Nagy ember szeretnék lenni és az első elemiben irt gyakorlatokat szeretném megörökíteni. Papa is, mama is szeretné. Ők fizetik!

A szerkesztő ur (mosolyog, kétszer egymásután simítja meg a szakállát): Biztos az, hogy ők fizetik?

Lackó (gyorsan): Ugy éljek én!

A szerkesztő: Rendben van kicsikém. Holnap hozzád előleget. Nem sokat... Vagy tudod mit? Hozd el az egész összeget.

Lacika (örömmel) Mennyi az?

A szerkesztő ur: Kétszázötven korona.

Lackó (hirtelen átnyilalik gyermeki szívéen, hogy mennyi régiséget kell addig eladni a papájának, amíg megkeresi ezt az összeget, de azért azt mondja-hogy): Igenis kérem. Holnap itt lesz.

És Lackó első írásai megjelentek. Egyetlen hiba nincs benne. Minden betűje egyformán dől betű. A szöveg pedig őszinte. Példának okául: *Én csak százegy éjszakát mondhatok enyémnek. Ennyit éltem.* (Milyen fiatal.) Vagy: *Vizből jövők* (értsd: kinn vagyok a vízből). Aztán van olyan is, ami csak másolás. Címe: *„Egyetlen rózsza Gül baba kertjében”*. Mikor az operettet látta a Lackó, ölben ülő volt, de azért elég jól emlékszik rá.

És nincs értelmetlenség benne. Ez csak nem az. *Nem vették szemre léptem.* Ez csak izlésségre vall. Nem akarta kiírni, hogy tyukszem. Ez is értelmes. *S lön ostve. Fel kelt a Nap* (ára 6 fillér, szerkeszti Braun Sándor.)

Szóval Lacika könyve feltűnést keltett. Megdöbbenőn, kinosan szenzációs feltűnést.

A zsiros papírszeletek nyomtatott alakban 1 K 50 fillérért kapható. Én öt vasért vettem Marcitól a szivarostól.

hi-hi.

A „Vasárnapi Ujság” április 12-iki husvéti száma a szokottnál nagyobb terjedelemben, bő és rendkívül érdekes tartalommal jelent meg. Címképét Mihály Livia rajzolta, egy képsorozat Ybl Miklós nevezetesebb műveit mutatja be, egy másik pompás magyar pásztor-típusokat ábrázol, egy harmadik a budapesti helyőrségváltozást örökíti meg. Myskovsky Ernő rajzai és cikke Rákóczi naáysárosi várkastélyáról, Juszkó Béla pompás rajza megannyi érdekesség. Szépirodalmi olvasmányok: Kaffka Margit új regénye, Pekár Gyula novellája, melyhez Márton Ferenc készített finom rajzokat, Jakab Ödön, Szász Menyhért és Bodor Aladár versei, Lagerlöf Zelma regénye, Takács

Sándor történelmi tárcája. Egyéb közlemények: aktuális arcképek, képek a verseci honvédtüzérezred bevonulásáról s a rendes heti rovatok. Irodalom és művészet, sakkjáték, stb. — A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre öt korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.)

A **Revue Franco-Hongroise** áprilisi száma rendkívül gazdag és változatos tartalommal jelent meg. A legszebb francia irodalmi termékeken kívül a füzetet aktuális cikkek, elmés apróságok és a legkülönbözőbb hírek kapcsolják a mindennapi élethez. Az összes közleményeket a legpontosabb magyar jegyzetek kísérik és így a kiváló francia folyóirat azok számára is hozzáférhetővé válik, akik nem ismerik még tökéletesen a francia nyelvet. Szerkesztők: Jakab D. és Schöntag. A kiadóhivatal: Budapest, VI. Gyár-utca 26. Előfizetési ára egy évre 12 korona.

„NYILTÉR”

Reisz Miksa

butorgyára BÉKÉSCSABA NAGYVÁRAD,
Rákóczi-ut 14. szám.

Üzemünket tetemesen kibővítettük, ennek folytán elismert elsőrendű készítményeinket — minden versenyt kizáró olcsó árban szállíthatjuk.

TELEFON: 9—04. SZ.

Magánvizsgálatokra

polgári, női kereskedelmi és felső fiu kereskedelmi iskolákhoz

felelőség mellett, igen jutányos árban mindenkit 3—4 hónap alatt sikerrel elkészít az általánosan elismert

Donát-féle

kereskedelmi magántanfolyam.

Levélbeli felszólításra készséggel nyújt felvilágosítást

Donát M. Károly, Szabadság-u. 3.

SPORT

A NAC II. Nagyszalontán A NAC II. football esapata ma, vasárnap Nagyszalontára utazik, ahol az ottani Sport egyesület csapatával mérkőzik. A NAC II. még az est folyamán vissza érkezik Nagyváradra.

A husvéti football program. A nagyváradai football sport husvétján a fővárosi Törekvés S. E. komb. csapatának itteni szereplése teszi ünnepi jelentőségűvé. A kiváló vendégesapat ma vasárnap délben érkezik a Budapest felől jövő gyorsvonattal s a NAC tagjai a pályaudvaron testületileg fogadják. Ma, vasárnap délután mutatkozik be a vendégesapat. Holnap, hétfőn ugyancsak a Sport-téren délután 2 órakor lesz a pénztárnyitás, félháromkor a NAC II.—USE revansmérkőzés, 4 órakor pedig a fővárosi vendégesapat s a NAC. I. közti mérkőzés lesz.

Regényesarnok.

Modern Bar Kochba.

— Regény. —

Írta: Cseres Andor.

26.

A tülekedő, rohanó közönség a fájdalom hang hallatára az angol felé nézett, de mert nem közéje tartozott, mert tovább, hogy végezze dolgát.

Egyszerre egy fehérruhás, könnyű szalmakalappal takart fejű nőhöz érkezett az angol, a fehérruhás nő napernyője elfedte arcát, pedig égő szemeiben lobogott a láng, mintha várta volna a férfi megszólítását vagy azt, hogy termetéről ismerje meg.

— Máb, Máb! — folytatta kiáltozását az angol.

A nő napernyője félre hajolt és a lord oda rohant hozzá, magragadta kezét és csak annyit mondott:

— Kegyetlen vagy, de még kegyetlenebb voltál.

A leány arcát derű öntötte el.

— Még is gondolt reám! — szólt mesolyogva.

— Máb, édes tündér királynő, — válaszolt a férfi, — csak gyermekeimre és reád gondoltam. Mennyi keserűséget szerzett nekem az a gondolat, hogy elvesztettelek. Most már nem bocsátlak el. Jer itt a palotám, oea viszlek.

A leány komolyan tekintett a férfitra.

— Ha mennyasszonyod vagyok, lord, nem lakhatunk egy palotában, mondotta a leány.

— Oh hogy megszépültél! — válaszolt az angol, — szép voltál eddig is, de most fenséges nyugalom van arcodon és tekinteted tiszta, mint a tavaszi napsugár. Jer Máb, jer!

— Nem Máb a nevem, lord, hanem Magdolna, igen, Mária Magdolna és ezt a nevet meg fogom érdemelni.

— Magdolna, édes Magdolna, hiszen már is a nőm vagy, az én Mabem, a tündérkirálynő, akit én, a tündérkirály, el nem fogok bocsátani magamtól soha.

Grünblatt Hermína a keresztségben Magdolna nevet nyert, ezért nyugodtan mondhatta lord Blakhurth Egonnak, hogy Mária Magdolna a neve, Grünblatt névvel azonban még nem volt tisztában, ezt is át kellett változtatnia, a kérvénye a belügyminiszteriumban volt, ahonnan meg is kapta Turai nevet.

(Folyt. köv.)

VIGADÓ

mozgószínház

NAGYVÁRAD,

Fekete Sas-passage.

12. és 13, vasárnap és hétfőn,
szenzációs ünnepi műsor.

A FOLT

Modern társadalmi dráma 4 felv.
Irta: Georges Valdagne.

Maxi mint tyukkszemvágó

Eredeti francia vigjáték 2 felvonásban.
Irta és kreálja MAX LINDER.

GIMPLI gyanakszik,

bohózat.

BRETAGNEI tájak,

eredeti színes felvétel.

F. hó 14. és 15-én a Vigadó-színházban nincs előadás és 16-án egy igazi szenzáció számba menő teljesen új megnyitó előadással, tele csupa érdekes attrakcióval kedveskedik a Vigadó igazgatósága, amelyre előre is kéri a nagyérdemű közönség szíves pártfogását.

Ünnep és vasárnapokon a szabadjegyek érvénytelenek.

Kedvezményes jegyek a dohánytőzsdékben kaphatók.

**A színház fütve van.
Legjobb szellőztetés.**

Előadások mindennap d. u. 6 órakor, szombat, vásár- és ünnepnap d. u. 3-kor kezdődnek.

Helyárak: Páholy 6 sz. 6 K. I. hely 1. K. II. h. 60 f. III. hely 40 f.

TÁVIRÁTOK

420 millió

a haditengerészetnek.

Bécs, ápril 11.

(Saját tud.) A delegáció április 27-én kezdi meg üléseit Budapesten. Legelőször a tengerészeti költségvetést fogják tárgyalni, ami újabb 420, millió kiadást jelent. Ezzel szemben a hadsereg ebben az évben nem kér új áldozatot. 420 milliót 6 évre osztanak. A delegáció ülései előreláthatólag a külpolitikai kérdések miatt pünkösdig is elfognak tartani.

A kassai mandátum.

Kassa, ápril 11.

Kassán április 16-án töltik be a polgármesteri széket, a melyre előreláthatólag dr. Blanár Béla munkapárti képviselőt választják meg egyhangulag. Az így megüresedő kassai kerületben a választást májns 6-ra tűzte ki a központi választmány. A munkapárt jelöltje Vargha Gyula kereskedelemügyi államtitkár az ellenzék még nem állapodott meg a jelöltje személyében.

Törvény a rahabilitálásról.

Budapest, április 11.

Az igazságügyminisztérium ismét egy új törvénytervezetet készített. A tervezet, melyet Balogh Jenő igazságügyminiszter már legközelebb nyilvánosságra hoz, a rahabilitásról szól és célja az, hogy azokat, akik büntetésüket kitöltötték, bizonyos ideig tanúsított tisztességes élet után visszaadja a társadalomnak. Ha valakit a bíróság ily módon rahabilitált, akkor az, mint rovttmultu többé sem a hatóság előtt, sem a közéletben nem szerepel, visszanyeri polgári jogait, vagyis közhivatalnokká, képviselővé választható, esküdt lehet és választójogot is gyakorolhat.

KÖZGAZDASÁG

Hírek a pénzügyi piacról.

A pénzügyi viszonyok látszólag javultak csak az ipar és kereskedelem terén, lényegesebb javulást sajnos nem tapasztalhatunk. A nagyközönség azon része, mely értékpapírokat szokott vásárolni, az időt igen helyesen nem találja most alkalmasnak arra, eladni pedig nem akar, mert az csak veszteséggel járna. A lefolyt hét nagy egészében az üzletlenség és hanyatlás képét mutatja, amelynek okát az epiruszi hírekben keresik. A börze üzletmenete a napokban a múltévihez hasonló sivár képet mutat fel s ez a barátságatlan rideg magatartása a tőzsdének a külpolitikai kedvezőtlen helyzetnek mintegy természetes folyománya. A hangulat a nagyhatalmak soraiban nagyon is harsogó s bár e pillanatban komoly félelem vagy ok egy nagyobb szabású háborúra nem áll fenn mégis igen könnyen megeshetik, hogy rövid idő alatt emitt vagy amott valamely jelenté-

keny esemény annyira szembeállítja egymással az érdekes csoportokat, amit legelőször és legintenzívebbül fogja a tőzsde legelőször megérezni, amit a börzei hangulat már napjainkban is igazolni látszik.

Berlinben egyesgyedül mutatkozik némi pénzhiány, míg nálunk az osztrák kölesön kibocsátása révén előállott nagyobb pénzügyi kereslet a kamat tételeket némileg megdrágította. A német birodalmi bank az ultimóra erősen igénybe vétetett, úgy hogy a bank statusa az utolsó héten 568 millióval rosszabbodott. Mindenesetre hozzájárul a státus kedvezőtlen alakulásához az is, hogy az ércállomány 74 millióval esőbkent.

Az osztrák-magyar bank ultimó ki-mutatása szerint az összes bankjegyforgalom 217 millióval 2299-9 millióra emelkedett, az ércállomány 1605 millió, emelkedés 556 ezer korona. A váltótárca 164 millióval a lombard 7 millióval emelkedett.

Londonban 2%, Párisban 2¹/₂% a magán kamatláb. Az Angolbank statusa is az előző hetihez képest, 1¹/₂%-kal rosszabbodott, a franciabanké szintén, aminek következtében a bankjegy forgalomnak az ércállományhoz való viszonya 74.52%-ról 71.29%-ra esőbkent.

A mai kamattételek Budapesten a következők:

Bécsi első váltó: 3⁷/₁₆%.

Budapesti első váltó: 3³/₄%.

Közép bankok: 3⁷/₈%.

Tárca váltók: 4¹/₄% - 4³/₄%.

A szerkesztésért felelős

Dr. KRUGER ALADAR.

A PEREGRINUS zarándoklat rendező bizottság 1914. aug. 20 án R. Kövér Viktor vezetése alatt

zarándok - különvonatot indít
== LOURDES-be ==

Svájc és Szavoján át, Einsiedeln, Luzern, Genf, Paray le Monia érintésével, 14 napi utazási tartammal.

Árak teljes ellátással: I. oszt. 540 K, II. oszt. 420 K, III. oszt. 255 K. Részletes programot kívánatra küld a

Peregrinus kiadóhivatala
Budapest, I., Kelenhegyi-ut 47.

Eladó

1 kazal lucerna

a várostól 10 percrenyire.

Czim: a kiadóhivatalban.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban

LAWN-

Tennis-Racket „Doherty“
 Tennis-labda „The Ben“ Slazmger
 Tennis háló és teljes felszerelés
 Fottbal-labda, Jermin
 Croguesjáték ❖ Hokey játék
 Nyári gyermek játékok
 nagy választékban.

Nászajándék tárgyak

(márvány, bronz, fajence, üveg,
 alpaca ezüst izléses kivitelben.)

Elegáns ridikül (Moaré, Bőr,
 Selyem.)

Uti bőröndök

Record koffer

Szekrény koffer

Női kalap koffer

Női ékszer táska

Gillette önborotva, Elegáns gyermekkocsik
 dús választékban

Waldmann Ernő ezégnél

Rákóczi-ut.

Telefon 371.

RUHAM

olyan mintha
skatulyából

vettem volna ki,

ha
NEUMANN M.

os. és kir. udvari és kamarai szállító

**férfi-, fiu-
leányka-
ruhatelepén**

veszem.

Nagyvárad, Bemér-tér 4.

Fiókok: Arad, Belgrád, Brassó,
Debrecen, Fiume, Kassa, Kolossvár,
Miskolc, Nagyvárad, Pécs, Pozsony,
Sofia, Szeged, Temesvár, Zágráb

GYERTYANLIGET

MÁRAMAROS MEGYE.

A leg-zebb, legegészségesebb klimatikus erdei hegygyógyhely, ásványfürdő s vizgyógyintézet.

Csodálatos szép, magas fekvésű, por- és szélmentes, ózondus, enyhe levegő, kitünő ízű és könnyen emészthető tiszta vasforrások. Teljesen berendezett vizgyógyintézet. Fekvő kura fedett c-arnokban. Legradikálisabb gyógyyszer: vérszegénység, sápkór, idegesség, neurasthénia, gyomor-, bélbajok és nőbántalmaknál. Kényelmes, csinos lakások és igen jó ellátás. Igen mérsékelt árak. Idény május—október. Vasútállomás: Nagyboeskö, Gyertyánliget. Előnyök: 1. Olcsó árak és fesztelen életmód. 2. Enyhe éghajlat és barátságos környezet. 3. Közeleli vasútállomás és jó kocsit. Interurban telefon. A fürdőigazgatóság.

Nagyvárad város tanácsának arverési küldöttségétől.
4623—914.

Árlejtési hirdetmény.

A városi tanácstól nyert megbízás folytán a városháza mellék lépcsőházában építendő személy felvonó és a vele kapcsolatos építő munkálatainak vállalatba adása céljából folyó évi május hó 2-ik napján d. e. 10 órakor a városháza bizottsági termében nyilvános árlejtést fog tartani.

A vállalatba adandó munkálatok a következők:

I. Személy felvonó munka.

II. Személy felvonó elhelyezésével és felszerelésével kapcsolatos építő munkára. A két munka csoportra együttesen és külön-külön is lehet ajánlatot tenni. Aki együttes ajánlatot tesz, nyilatkozni köteles, hogy a munkanemeket külön-külön vállalja-e? Ilyen nyilatkozat hiányában az ajánlat munka nemenkint is kötelezi ajánlattevőt.

A bánatpénzt az ajánlati összeg 5 százaléka teendő le a városi házipénztárba.

A bánatpénz készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban tehető le.

A bánatpénzt az ajánlatához csatolni nem szabad, hanem a bánatpénz kitételét igazoló nyugta, vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolatai csatolandó az ajánlatához.

Az ajánlatok csak írásban alulírott küldöttségi elnök kezéhez 1914. évi május hó 2-ik napjának délelőtt 10 órájáig adhatók be. Az ajánlatok a nyilvános árlejtésben fognak felbontatni. Az ajánlatok 1 koronás bélyeggel látandók el és csak szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyeztet és közvetlenül vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. A borítékon megjelölendő a munkálat, amelyre az ajánlat vonatkozik.

Ajánlat csakis az egységárak megjelölése mellett tehető ebből a célból a város ártételekkel ki nem töltött költségvetéseket becsájt a pályázók rendelkezésére vagyis az ajánlattevőknek maguknak kell azon egységárakat kitüntetni, melyek mellett a munkálatok végrehajtását kötelezik.

A fenti vállalatra vonatkozó általános és részletes feltételek ártételekkel ki nem töltött költségvetések és tervek a város mérnöki hivatalánál, a hivatalos órák alatt megtekinthetők és a tervek, feltételek és költségvetések 10 koronáért megszerezhetők.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni köteles, hogy jelen hirdetményt, az árlejtési feltételeket, ártételekkel ki nem töltött költségvetéseket és terveket ismeri és azokat magára kötelezőnek elfogadja.

A közszállítási szabályrendeletnek a hazai gyártmányok és magyar honos műszaki erő stb. alkalmazására vonatkozó határozmányai minden ajánlattevőre feltétlenül kötelező.

Az ajánlattevőt tett ajánlata azonnal és mindaddig kötelezi, míg az ajánlatok felett a végleges döntés meg nem történik, ellenben Nagyvárad városát csakis az árlejtés eredménye felett hozandó határozat jogerőre emelkedésével kötelezi.

Ama pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak, illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tartoznak szállító képességüket és megbízhatóságukat azon keresk. és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A városi közönsége fentartja a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakra tekintet nélkül szabadon választhasson, esetleg újabb árlejtést tarthasson. Nagyvárad, 1913. ápr. 10.

Komlóssy József,
küld. elnöke.

Ha nincs meglegedve szabójával, mert drága vagy rossz szul szab varv sem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel DARABONT GY. és TÁRSA uriszabó céget Szilágyi Dezső-u 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi önt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről ujat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Mezey János és Társai

Nagyváradon,
Szent László-tér és Teleki utca sarkán.

Bőjti idényre: Étolajok, mindenemű páczolt halak, csemege sajtok, vaj és turó különlegességek, főzelék conservek aszalt és friss gyümölcsök.

Tisztán kezelt asztali ó- és ujborkok, desert borkok, pezsgők, bel- és külföldi likőrök és cognakok.

Legfinomabb faj-kávékeverék, gyorspörkölön egész napon át folyton pergelve bármily mennyiségben.

Husvétra prágai és kassai sódar.
Ajánljuk még

MAUTHNER-féle gazdasági vetemény és virágmagvakat. Arankamintesség és legmagasabb csirázóképességért teljesen szavatolunk.

A n. érdemű közönség szives pártfogását kérjük mély tisztelettel

Mezey János és Társai

Telefon 249.

Telefon 249.

PETRY ÁRPÁD

órás és látszerész

Tarsoly és Risztó-cég mellett.

Amateur fényképészeti cikkek és felszerelések raktára. Legnagyobb látszerészeti üzlet. Orvosi rendeletre is a legjobb és legolesőbb kiszolgálás.

Helyi és vidéki telefon 181. sz.

Nagyvárad, Rákóczi-ut 9.

Széchenyi-tér 2. szám.

Rimanóczy palotával szemben.

Sok időt és oldatot takarít meg az, aki összes permetezőgépeit

„TEMPUS”

permeszórócsóval szereli fel.

Fele idő alatt képes védekezni, s így munkájának sikere biztosabb!

Ára K

18.

Ára K

18.

Négy napi munka után ez a költség megtérült!

Egyedüli beszerzési forrás a

„Borászati Lapok” szerkesztőségére,

Budapest, IX., Üllői-ut 25. II. 11.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, Wolfram és egyéb izzólámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhöz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeltes szolgáltat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világitási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

évlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Kováts Kálmán

mű-asztalos

Nagyvárad, Vámház-utca 33. (Gázgyárral szemben.)

Készít: egyszerű és mű-butorokat, teljes lakásberendezés, valamint mindennemű asztalos munkákat. Állandó raktár bel- és külföldi száraz anyagokból. Telefon 99. sz.

Kérjünk és fogyasszunk mindenütt

Nagyváradai sört!

mert szín, íz és maláta-tartalom tekintetében a legelső gyárak termékeivel vetekszik és amellett olcsóbb.

Rendeléseket már 10 üvegtől kezdve a városi raktár házhoz szállít. Állandó vevők ingyen jeget kapnak.

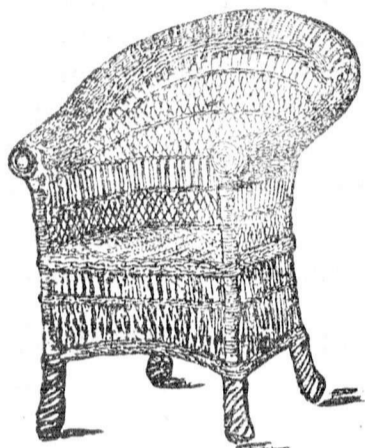
Nagyváradai Sörgyár Részv.-Társaság

Gyári telefon 439. Városi raktár (Nagypiacz-tér), telefon 471.

Simon Lajos

kosárfonodája

Vízvezeték-utca 37. szám alatt.

Utazó és ruhás

kosarak

raktáron vannak.

ELVÁLLAL: mindennemű ezen szakmába vágó munkát fennolt butorokat bármiféle kivitelben méltányos árakban számítok.

Első nagyváradai cementipar.

Készíték granitó, terazzó, műkö és minden e szakmába vágó munkálatokat, házi csatornázásokat a városi mérnöki hivatal előírása szerint, személyes felügyeletem mellett. Kivánatra angol closet berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a legelkiismeretesebb és legmesszebb menő jótállás mellett készíték. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel

NUTTA JAKAB

cement és betonművek vállalata.

Szaniszló-utca 67. szám. (Saját ház.)

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca 6-ik szám.

Részvénytőke 4.000.000 korona

Tartalékok 915.000 korona

Elfogad **betéteket** könyvecskékre, folyó (cheque) számlára és azokat a mindenkori pénzvizonyoknak megfelelő legmagasabb kamatláb mellett (naptól-napig) gyümölcsözteti.

Leszámitol **váltókat.**

Előlegeket nyújt **értékpapirokra.**

Épitkezési és jelzálogkölsönöket engedélyez.

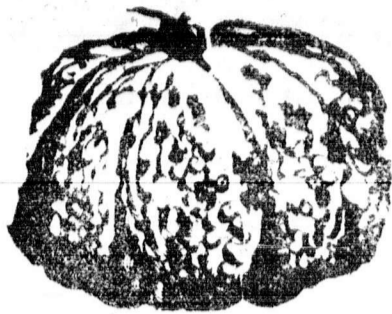
Törlesztéses-jelzálogkölsönöket nyújt 10—50 évi időtartamra a legelőnyösebb feltételek mellett.

Vesz és elad tőzsdén jegyzett értékpapirokat, beváltja a ki-sorsolt cimleteket és szelvényeket díjmentesen.

Foglalkozik továbbá a bankszakma összes ágaival.

TELEFON: 650.

Alapított 1850-ben.

Alapított 1850-ben.

Van szerencsém a nagyérdemű gazdaközön-
ségnek ajánlani legkitünőbb

vetőmagvaimat.

Valódi, eredeti, kitüntetett takar-
mány répa-fajokat, valódi ober-
dorfi kerek sárga. Mamuth óriás
vörös. Eckendorfi, olajbogyó, pa-
lack alakú. Ideál.

Allamilag vizsgált arankamentes
magyar lucerna,
stirii vörös lóhere.

Pázsit diszfü-vegyülék, angol perje, muhar,
büköny, paprika-köles, kendermag, kék mák.

Gazdálkodók és kereskedő urak figyelmét
felhívom **jutányos áraisra**, nagyban.

**Legjobb konykakerti virág-
magvak és gumók.**

Brixeni kristály azorin peronospora
ellen a legbiztosabb szer 100 liter vízbe
250 gramm 80 fillér.

Sirius-Növény-Tápsó 60 fillér.

Dell'Ortó Károly

Nagyvárad, Szent László-tér.

Vidéki megrendeléseket gyorsan
és pontosan teljesítek.

Képes árjegyzéket kívánatra bármintve küldök.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

9125—1914 sz.

Árverési hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hi-
vatala mint I. foku iparhatóság közhírré
teszi, hogy a Leszámitoló és Jelzálog bank
r. t. Bémer-tér 1 sz. zálogkölcson üzleté-
ben a lejárt és meg nem hosszabbított,
illetve ki nem váltott zálogtárgyak f. év
április hó 20-ik napján, d. e. 9 órakor
kezdődő nyilvános árverésen el fognak
adatni. Ezen árverésről az érdekelt elzá-
logosítók oly figyelmeztetéssel értesített-
nek, hogy az árverés alá kerülő tárgyak
tételszámát a rendőrkapitányi hivatal hír-
detési tábláján, valamint a zálogüzletben
kifüggesztett jegyzékből megtudhatók.

Nagyvárad, 1914. április hó 3.

Jánossy,
rendőrfőkapitány h.

FÁBIÁN J.

törvényszékileg bejegyzett cég
épület- és butor-asztalos
Nagyvárad, Pereces-utca 9. szám.

Elvállal minden ezen szakmába vágó
munkákat szakszerű és pontos kivitelben,
ugy helyben, mint vidéken. **Költségve-
tés díjtalanul.** Szives pártfogást kér

Fábian J., asztalos.

PAPI RUHÁK.

Tisztelettel értesitem a nagyságos és főtisz-
telendő papságot és a n. é. közönséget, hogy
papi és civil ruha tökéletességét

áttanulmányoztam Budapesten, hogy a nagy-
ságos és főtisztelendő papságnak kényelme legyen
nálam beszerezni a szükségletét. Vidéki meg-
rendelőnek elég egy minta reverenda beküldés,
esetleg hívásra személyesen kiutazom.

Alkalmra bármilyen szalon ruha kölcsön
kapható.

Alázatos tisztelettel

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi- és polgári szabó.

Szent János-utca 32. (Saját ház.)

ALAPÍTOTT 1898-BAN.

Kalvária-utcán egy úras telek eladó.

MEGNYILT!

MEGNYILT!

Az
**uj csipke, himzés,
harisnya áruház**

Rákóczi-ut 5. szám.

Mielőtt szükségleteit beszerezné, győ-
ződjön meg róla, mert ilyen olcsón
még nem vásárolt. Különböző újdonsá-
gok naponta érkeznek minden cikkben.

Tisztelettel

Friedmann Jenő

MEGNYILT!

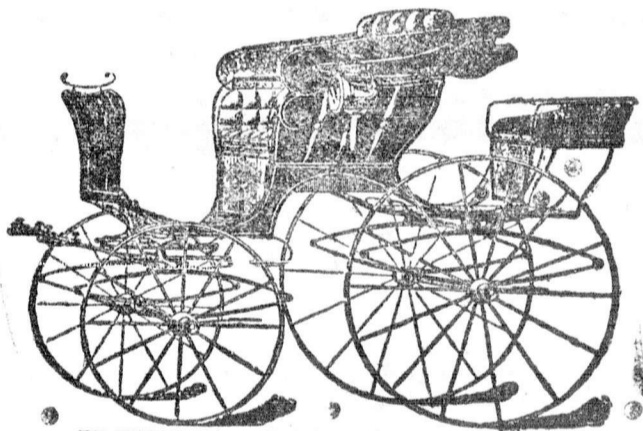
MEGNYILT!

Műszaki harisnyakötőde

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 2.
(Ausiänder fér. iszabócég után.)

KÉSZIT uj férfi fuszekliket és női harisnyákat a
legdivatosabban, igen tartós kivitelben és olcsó
árban. Elvállal fejeléseket s javításokat, valamint
aszur- és muslin-harisnyákat, kivágott cipőkhöz a
legmegbízhatóbban készít. Egy próbarendelés meg-
győző mindenkit a harisnyák jóságáról. Az üzlet 14
év óta áll fenn. Sok pénzt megtakarít ha harisnyáit

Lippner Márknál szerzi be.

Standary György

kocsigyáros, volt es.
és kir. gyógykovács,

Lakatos-utca 10. szám.

Telefon: 866.

Kész uj kocsik és átalakítot-
tak mindig nagy választék-
ban kaphatók. Kívánatra raj-
zok után is készíték a leg-
modernebb kivitelben.

Alapított 1861-ben.

Telefon 458

Alapított 1861-ben.

Wallerstein Ferenc Utódai

Daniberg és Waldner

BUTOR nagyáruháza

Nagyvárad, Zöldfa-utca.

Sikerült egy nagy Szlavoniai fabutorgyár egyedüli elárusítását meg-
kapnunk, miáltal abban a helyzetben vagyunk, hogy szállíthatunk

**1 világos modern hálószobát toilettel,
csiszolt tükörrel 440 K.-ért. 1 világos
modern fényezett hálószobát toilet-
tel, csiszolt tükörrel 480 kor. árban.**

BUTORVEVŐKNEK FONTOS!!

TELEFON 11-81.

TONK EMIL butorraktára

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 13., szembe az új Apolló-épülettel.

Nagy raktár elsőrendű háló-, ebédlő és uriszobákból, Teljes hálószobák 340 kor.-tól feljebb.

Vas és rézbutorok még rövid ideig nagy engedménnyel kiárussítatnak.

TELEFON 11-81.

Elsőrendű kárpitos műhely saját vezetésem alatt.

SAVOY-SZÁLLODA

BUDAPEST, VIII.

József-körut 16.

Modern szálloda újonnan berendezve, légfűtés, hideg és meleg víz minden szobában, lift éjjel-nappal.

RENDES SZIDOR tulajdonos személyes vezetése alatt.

EGYÁGYAS szobák 3 koronától, KÉTÁGYAS szobák 5 koronától fűtés, világítás és kiszolgálással. A szobák feltétlen tiszták.

Hosszabb tartózkodásnál engedmény.

Ujonnan bevezetett **PENSIO**-rendszer, napi ellátás 4 koronáért. **HAVI SZOBÁK 80 KORONÁÉRT.**
NAPI HAROMSZORI ÉTKEZÉS.

Új sörraktár!

Van szerencsénk szíves tudomására hozni, hogy

Kristály műjéggyárunk

Új sörraktár!

üzletkörét telepünkön **Gilányi-utca 5/7. szám** alatt sör nagybani elárúsításával bővítettük ki. A sörszükségleteknél levő különböző igények kielégítésére átvettük a már **évtizedek óta fennálló jó hírnévről és jóminőségű söréről ismert Czelli-Kolozs-Monostori sörgyárának képviselőjét.** Ezen sörgyár által termelt söröket már **március 1-től** hoztuk forgalomba úgy hordós, mint tisztán lefejtett állapotban, palackokban a legjutányosabb árak mellett. Egyidejűleg tisztelettel értesítjük a t. fogyasztóközönséget, hogy

„Kristály” műjéggyárunkat

teljesen átalakítva, ismét üzembe helyeztük, és azt már ezután egész éven át üzembe tartjuk. Házhoz szállítunk vízvezetéki vízből előállított kristálytisza **műjéget** jutányos árak mellett. **Havi bérlet** rendszerre előjegyzések elfogadtnak. Nagyobb fogyasztóknak kedvezményes árt számítunk. A t. jégfogyasztó közönséget pontos és gyors kiszolgálásunkról biztosítva. Becces pártfogást kérve vagyunk kiváló tisztelettel

Telefon szám **398.**

Szanditz és Társa

Telefon szám **398.**

Kristály műjéggyár és sörkereskedelmi b. t.

Különvonat

a Félix-fürdőből
Várad-Velenceze
és Nagy-Várad
állomásra.

Október 1-től minden este **8:06** perckor külön vonat indul a Félix-fürdőből, minek következtében a városi kiránduló közönségnek a gyorsfürdő igénybevételére teljes 3 óra áll rendelkezésére.

Indulás: Nagyváradról: délután **4 óra 28** perckor Várad-Velencéről. **4 óra 38** perckor. Érkezés a Félix-fürdőbe **5 óra 06** perckor. **Vissza-utazás** este **8 óra 06** perckor.

Fürdők, pihenők, folyosók, éttermek mindig fűtve. Meghülés teljesen kizárva. Bentlakóknak penzio-rendszer. Fürdés, lakás, élelmezés heti **56 koronától**. Posta, távirda, telefon egész éven át nyitva.

Csúz, káoszvény, izületi lobok és mindennemű reumatikus bántalmaknál **évszázadok óta a Félix-gyógyfürdő kénese hévviz forrásait** kitünő eredménnyel használják.

Van szerencsém Nagyvárad és vidéke nagyrédmű közönségének szíves tudomására hozni, hogy Nagyváradon, Rákóczi-ut 19. sz. alatt a mai kor igényeinek megfelelő **műköszörüldét** nyitottam.

Elvállalok mindennemű borotvák, kések, ollók, hajvágógépek huszörögépek, ló- és juhnyírógépek javítását és köszörülését. Raktáron tartok mindennemű bel és külföldi illatszerek, fej- és arcápoló pipereszerket, mindennemű acélárakat, ugymint borotvát, ollót, hajnyírógépet, tyukszemvágó, papír-, zseb- és tollkést, valamint az összes fodrászati cikkeket. A nagy érdemű közönség szíves párfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Koller Agoston műköszörüs

Építő és építettő urak figyelmébe!

Ablakok és ajtók

üvegezve és felvasalva bármilyen méretben és mennyiségben kaphatók mérték szerint, és megrendelhetők

Bájer Aladár asztalosnál

Nagyvárad, Bethlen-utca 36. sz. (Ezelőtt Kiskörös-utca.)

Jagyon
ADUNK HASZNÁLATRA
MŰVÉSZI KIVITELŰ TŰZ ÉS BÉLTŐRÉS MENFES ÚJ PÁNCÉL
TAKAREKPERSELYT
BÁRKINEK
Tíz
PESTMEGYEI TAKAREKPÉNZTÁR Rt.
BUDAPEST IV. KÖLŐUTCA 11.

FIGYELEM!!!

Vajnovszky Ferencz

uri- és női cipész-üzlete, Nagyvárad, Szaniszló-utca 55. szám.

Mérték utáni rendeléseket és javításokat olcsón, gyorsan és pontosan készít.

Lovaglő, disz és strapa csizmák

minden kivitelben. Vidéki rendelésnél elegendő egy használt cipő beküldése.

Meghívásra azonnal megjelenek.

Csemegemézet

öt Kgrammos csinos postadobozokban 8 korona 5C fill.-ért bárhova bérmentve szállít utánvétellel

Balatonvidéki Mézkitelési Vállalat Balatonfőkajár.

Főképviselelk Nagyvárad és vidékére BIRÓ JÓZSEF ur, ki nagyobb rendeléseket a lehető legjutányosabb árban számítva feivesz.

Szőlőmoly ellen az egyedüli biztos szer a **BAGOL.**

Kapható:

KONDOR DEZSŐ cementkereskedőnél, Nagyvárad Nagypiac-tér 1. sz. (Füchsl-palota.)

Kevés pénzért sok mindent vásárolhat, és pedig:

női harisnyák, párja 30 fillértől, selyem harisnyáig
férfi zokni " 28 " zokniig
gyermek harisnya kötött 20 fillértől. Női férfi fehérneműek zsebkendők, ridikulók pénzerszények, ernyők igen olcsó árért. Himzés valódi klópli csipkék.

Férfi gallér darabja 10 fillér,

csak míg a készlet tart. Vidéki rendelések utánvét, viszont eladóknak engedmény, meg nem felelőért a pénzt visszaadjuk.

Klein Sándor és Társa
Rákóczi-ut 14.

Husvétii parfümök 20 fillértől a legfinomabbig.

Dusafalva községben mintegy 300 kis hold

legelő

bérbeadó. Értekezhetni: a

Polgári Takarékpénztár r. t.-nál Nagyváradon. Telefon 11-95. sz.

TERM. TRÁGYÁVAL JAVÍTOTT TALAJ TERMÉSE

MŰTRÁGYÁVAL JAVÍTOTT TALAJ TERMÉSE

MŰTRÁGYÁT
ÉRTÉKESÍTŐ SZÖVETKEZET
BIHARVÁRMEGYEI KÉPVISELETE
ZATHURECZKY-KAROLY-GAZDASÁGI-IRODAJA
NAGYVÁRAD
PINTER 1914 SONNENFELD

HUNGÁRIA

részgalle gyártmányok képvisellete.

Magyar Vetőmagvakat Nemesítő Társaság értékesítő irodája.

Ajánl tavaszi vetésre, nemesített, korán érő, bőtermő **tengeri vetőmagot.**

THE STANDARD angol életbiztosító társaság képvisellete

Iroda Rimanóczy-u. 2. sz. II. em. Telefon 12-57.

Flegman

Kosztümök, Bluzok, Felöltők

Wien
I., Postgasse 16.

Nagyvárad
Bémer-tér.

HUSVÉT.

Tavaszi rügyek nyár hevében.

Ki látott már lombot, virágot ígérő tavaszi rügyeket a perzselő napon bágyadtan lankadni, virágzás előtt elhervadni? És ki látott gyermekeleányt a nem neki való forró világban halványulni, hervadozni?

Még bimbó sem volt és már virág; még tavasza sem volt s már érleli a nyár ezt a mi virágszállainkat itt ebben a mi kis Párizsunkban az utcákon, a tereken; a mozikban, a színházban; a korzókön, a bálakon mindenütt szerteszét.

Szemükben még ott van a gyermek kíváncsi, csodálkozó tekintete, de a szemszögletekből már villan a kacérság; üde ajkukon még ragyog a gyermekmosoly, de mellé telepedett már valami érett, valami merész vonás. Alakjuk még fejletlen, de divatos, vágott és hasított ruha takarja vagy domborítja; arcuk még hamvas, de kozmetikai szerektől már nem érintetlen... Ilyenek künn erős világításban a mi serdülő leányaink.

Miféle csalfa napsugár szökentette a bimbókat idő előtt nyíló virágokká? Micsoda gonosz kéz dobálja őket szanaszét utcáinkon, hogy minden rongyos csavargó hozzájuk érhesen, hogy tolakodó tekintetek siettessék a korrakkal járó szemérem elmulását?

Tereinken őriztetjük a virágokat, jaj annak a gyermeknek, ki egyet letépni mer, vagy egyre rátapos. És a mi szép virágszállainkat, a serdülő leánykákat őrizetlenül, védtelenül engedjük a hullámzó tömegben tolongani.

És aztán csodálkozunk, hogy a tisztátalansággal közlelő érintkezvén, nem maradnak hőtisztáknak, hogy a mi serdülő leányaink tularsogják a nagyokat, hogy pirulás nélkül részt tudnak venni a legkétértelműbb társalgásban.

Persze ezek olyan gyermekekből növekednek, akiket elvittek 7-8 éves korban piros színlapos darabra, vagy találkákra, mert hiszen még úgy sem értettek semmit; akiknek már 10 éves korukban ideáljuk volt a színészek közt, sőt akik a mama nagy multságára már akkor féltékenyek is tudtak lenni az ideáljukra; akik 10 éves korukban már eldicsekedtek a barátjuknak, hogy milyen jó az, ha a pezsgőtől mámorosak lesznek; akik 11 éves korukban magukban bemerészkednek a fodrász-boltba, hogy hajukat ondoláltassák, akik... De minek folytatni? hiszen olyan csodálatos a nagyváradai gyermekeleánykák életmódja, mintha igaz sem volna.

Pedig nem mese, szomorúan igaz, hogy kis leányainkat nagyon hamar kiengedik a gyermekorsóból. Némelyik olyan koraérett, hogy

olyan benyomást kelt az ő apró kacérságaival, az ő mindenáron szerepelni akarásával, az ő nagyos pózaival, mintha gyermekcipő helyett, ami lábaira illenék, a nagyanyja cipőit huzta volna fel. És nem tehet róla; ő tőle a szülők hiúsága, a társadalom ferdeségei rabolták el a gyermekálmokat.

Alig veszik ki a pólyából, már tánciskolába viszik, alig kerül iskolába, már részt vesz éjjeli órákban a nagyok multságában, fellép a jótékonycélu előadásokon s amikor a felnőtt társadalom gyönyörködik az apró szereplőkben, egy csepp nyugtalanságot sem érez azért, hogy megrabolja gyermekálmaikat. Inkább tapsol a szülőknek, ha a kicsinyek biztos, bátor fellépéshez szoknak, jól tudnak replikázni és megértik a kétértelmű tréfát is.

Hiszen ez kell a mai világban, nem pedig holmi mult századbeli piruló kis leányka, aki jobban szereti a babáit, mint a táncosait s aki a felnőttek közt csak akkor szól, amikor kérdezik.

De aztán ne is várja senki, hogy ilyen gyermekkor után a serdülő leánykák úgy jelenjenek meg, mint bokor árnyékában a szerény kis illatos ibolya. Az ő életükből kiesik a tavasz, rájuk egyszerre a nyár heve borul; az új millióban új, ríktó színekkel pompáznak a mi fiatal leánykáink s többé nem az ibolya szerénységével vagy a lilium tisztaságával.

„A mai ifjuságról nemcsak a gyermekieség, de a fiatalság harmatja is leszáradt; hiányzik róla az a zománc, mely mindig a lelkület és kedély tularadásából rakodik le és krisztalizálódik a külsőn. Nagy része előtt semmi sem új, nincs nagyság bámolni való“ mondja egy híres írónk és jellemzése igen ráillik a nagyváradai fiatal leányokra, akiknél a „szüzi szendéséget“ a merész fellépés, a tekintély tiszteletét a hangos gunyolódás, a jó és szép iránti lelkesedést a lekicsinylő bírálgatás váltotta fel.

De hát ki lelkesedjék akkor ebben a társadalomban az ideálokért? Nem kell-e féltetnünk az emberiség boldogságát, ha nem őrzik többé ideáljainkat fiatal leányaink?

Nem, az emberiség ideáljai nem veszhetnek el. Csak elnyomhatja őket egy-egy kor szelleme, de föltámadnak ismét és el nem mulnak. Csak ezeknek a kevés idealizmussal bíró és sok materializmussal telített lelkű fiatal leányoknak boldogságát kell féltetnünk.

Ők az áldozatai annak a hirtelen, átmenet nélküli változásnak, mely modern áramlatoktól áthatott társadalmunkban folyik. Az előrehaladottabb korukat már megállapodott jellemmel érte a nagy változás, a mostani gyermekek pedig már ebben a levegőben születtek, a nagy

változásokhoz mért nevelésben részesülnek; de ezeket a serdülő leánykákat készületlenül érték a nagy társadalmi forrongások, a közizlésnek, közfelfogásnak modern átalakulásai s a serdülő kor benyomásokra való nagy fogékonyságának tulajdonítható, hogy szilajon belevetették magukat ebbe az áradatba.

Milyen hosszú az ut a gyermekszobából a társadalmi életig! s ők ezt az utat egy ugrással tették meg. Az iskolai szigorú fegyelem után egyszerre a társadalmi élet forgatagába kerültek s úgy jártak, mint a középiskolai tanuló, aki egyszerre a tanszabadsághoz jut és mámoros lesz tőle.

Miért is nem tartották tovább a család védőszárnyai alatt, amíg a jóhoz, széphez való ragaszkodás, a rossztól való undorodás meg nem erősödött lelkében, amíg életfrissességének fölös energiáját gyermektársai közt gondtalanul fogyasztotta, amíg meg nem érezte a társadalmi illemszabályok kötelező voltát.

Ahelyett éppen abban a korban, amikor a fiatal leány amúgy is fizikai és lelki átalakulásokon megy keresztül, azért nagy kiméletet, izgalomtól mentes életmódot kíván; amikor legjobb neki a hasznos munka és gyermekörömök közt töltött élet: éppen akkor viszik ki a felnőtt társadalom ezerféle, többé-kevésbé s zemérmes szórakozásai közé. És azután csodálkoznak rajta, hogy serdülő leányaink feltűnően viselkednek a korzón, a színházban, hogy szenvedélyesek, hogy munkátlanok.

És csodálkoznak rajta, ha a mi ifjaink egy 18 éves leánykára azt mondják, hogy „nem mai csirke“, mikor már 14 éves korában bálózott s mikor „mai csirke“ korában ő volt a legmulatósabb.

Bizony semmiképen sem használ a mi kis leányainknak, hogy túl korán kiviszik őket a házi tűzhely védő bástyái közül a nagy világ zajába. Ma az élet úgy is kiszólít soraikból nagyon sokat a kenyérkereső pályára, ahol könnyen közprédává válik a család disze-virága. Ha már nem tudjuk elkerülni, hogy műhelyekben, gyárakban, irodákban sok-sok fiatal leány vesztse arca rózsáit, óvjuk meg legalább addig, védjük a lelki válságoktól addig, míg a gyermekből nagy leány lesz.

Mert a fiatal leány nemcsak gyönyörűsége az emberiségnek, ő a jövő családanya, minden haladásunknak tovább plántálója és „soha nem várt a hitvesnögre, az anyára, ki e magasztos küldetésre méltó, — oly mélységes hivatás, mint manap.“

Özv. Dr. Személy Kálmánné.

Rákóczi halála.*

1735. Nagypéntek.

Marmora partján, Rodostó felett
Illatos szárnyon leng a kikelet,
Bimbóbontó nap sugara ragyog,
Az ég és a föld ujjongó a vigalomban!
... S könnyhullajtó keserű siralomban
Búsongnak a szegény magyarok,
A szegény magyarok.

A bújosók... nevük is bús borús...
Mind hős dalia, mind cserfa-koszorus,
Magyar szabadság vitéze vala!
S kinek bátran néztek mindig szemébe:
Ejti most őket néma döbbenésbe
Az enyészet, a halál angyala,
A halál angyala.

Halkan járnak, hogy zajt ne verjenek,
Mint hervadt tájon sápadt levelek.
Ujjonghat már nekik a vig tavasz!
Ők bús avarban, síró őszben járnak,
Utjokat targally, romok, sírok, árnyak...
Lelkükre sötét gyász-felhő havaz,
Hajh, gyász-felhő havaz!

Gyűlnek, gyülekeznek a szomorú házban,
Ott fekszik Rákóczi nagy, halálos lázban,
Egyszerű faágyát némán körülállják
S hűlő ajakának búcsúzó beszédit
— Lelke szentigéit —
Mint papét a hívők, áhitattal várják.

Föltekint a beteg. Bágyadt szemepárja
Szelid szeretettel hiteit bejárja,
Majd kipirul arca, szemében tűz gyulad
S míg végsőt lobban a hunyó élet-fáklya,
Föllobogó lángja
Bevilágítja a jövődől s a múltat.

Magyarok Istene! — tör fohász az égre —
Te küldtél el engem. Te tudod mi végre.
Szent ügyünk védelmét rám parancsod
[bizta.
Forgattam hiven, míg gyöngye erőm tartott,
Elejtven a kardot,
Te erős kezembe adom im most vissza.

Te tudod, mit tettem, azt is mit nem tettem.
Vesd a mértékbe és tégy törvényt felettem.
Te tudod, mi vala célja harcaimnak;
Önző hatalomra nem tört e kéz s elme,
— Hazám szent szerelme
Fényllett csak utamra, mint vezető csillag.

Elesuklik a szava. Leszáll künn az alkony.
Enyhe szellő lendül a Marmora-parton.
Int a fejedelem. Az ablak kitárul...

S a tavasz illatátul, mi szivébe árad,
Erőt kap a fáradt.
Onnan jön tán a szent, édes honi tájrul.

Nemzetünk sebei fölzakadozának...
Szóls újra megcsendül érce szépszavának,
Száz sajtó sebéből csurgott piros vére,
Sulyos fegyverünkkel, sujtó két kezünkkel
— Szívünkkel, lelkünkkel —
Csak ezerjőfüvet vágunk mi sebére...

Ugy e, én fiaim, deli szép vitézim?
Bercsényim, Bottyánom, régi Bezerédim!
Rongyos félistenek — dicső kuruc-tábor!
Főgenerálisom... Károlyi Sándorom...
Hová lett táborom

A majtényi síkon?! Hajh Károlyi Sándor.

Haj Károlyi Sándor! — zúga szobán végig.
S benn rezeg a hangban, Dolhától
[Majtényig

Minden öröm és bú, dicsőség és szégyen...
Mennyi fényes csillag! — szól valaki nézve
A ragyogó égre —
S a miénk, a miénk örökre lemégyen.

Csak éntávozom el, megyek is már, hívják,
Szól a fejedelem — nem megy le a csillag!
Mi bennem muló por, csak az válik röggé.
Mint virrasztó fény, mint honszerelmés
Ott égek, ott élek [lélek
A magyar lelkekben örök-mindörökké!

Oh, mi világosság!... Jövendőbe látok.
Száradjon könnyetek, szünjön zokogástok
Napok, évek tűnnek, századok elmúlnak,
Emlékezés zöldje hervadhat felettünk,
De a mit vetettünk,
Kikelnek a magvak s kalásza borulnak!

Nagypéntek éjjele... de mily csodáshangok!
Himnuszok zsonganak s husvéti
[harangok!
Nevemet, mint jelszót szájrul-szájra adják
Tisza-Duna partján s a kárpáti ormon...
Szent hitemre mondom:
Föltámad, fiaim, a magyar szabadság!..

És elnémul ajka... Mély csöndesség támad.
Fölszárad a könny és a bánat:
... Csitt... csöndesen fiuk, édes atyánk
[alszik...
Ujcsillag gyűl ki fenn tündökletes fényben,
S a gyásztele éjben
Csak a tengermorajshalk imaszó hallszik.

Lampérth Géza.

KIBÉKÜLÉS.

Irta Sárány István.

Élt egyszer a szabadságharc idején két csodálatraméltó ember. Az utolsó utca-gyerek is ismerte őket Szatmárban és Németiben. Az egyiket Karsay Kálmánnak hívták, a másikat Kolbay Ferencnek nevezték. Birtokos nemes volt mindakettő. Karsay Szatmár szabad királyi város polgárságának volt oszlopos tagja; Kolbay uram Németi nagyközség fundamentumának bocsájtotta tekintélyének gyökerét. Amely lakozásbeli állapot azonban nem zárta ki, hogy a két emberséges ember ne legyen tőszomszédja egymásnak, lévén a két helység oly közel egymáshoz, hogy a szatmári polgár, ha leemelte a fejedőjét, már németi-i terület fölött lóbálta szívélyesen, feltéve persze, hogy ezen a részen jött rá a köszönés tiszteletreméltó vágya.

Amint mondom: a két ur más-más helységben lakozék, és mégis kedves tőszomszédjai valának egymásnak. Ha a Kolbay uram németi-i tüzhelyén felgyult a láng, annak keserű füstje okvetlen Szatmáron csapódott le Karsay Kálmán nagy bánatára; ha pedig az utóbb nevezett honfiu kertjében felnőtt egy szilvafa, annak a legjobban megrakott ága Németi fölött lógott már s a Kolbay-gyerekek legelték le még zölden. Szörnyű perpatvarok származtak ebből, meg egyébből. A két család küldöncei folytonosan átjártak egymáshoz fenyegető üzenetekkel s mindig úgy kezdték a mondókájukat, hogy:

— Nemzetes Karsay uram Szatmárról küld ide Németibe, Kolbay uramhoz, azzal, hogy már meg határsértés történt: a kerítésen átjárnak az apró jószágok s a mi kukoricánkból laknak jól, már pedig a mi gazdánk nem akarja, hogy az ő jóvoltából kerüljön kövér tyúk a te kegyelmed fazekába.

Erre aztán visszaüzent Kolbay uram és pedig nem kevesebb célzatossággal: — Ne üzenessen nekem ilyesmit az én kedves jó szomszéd uram, mert mindjárt eszembe jut, hogy az én gyümölcsömtől gömbölyödött amilyenre a hasa. Máskülönben pedig menjen törvényre, ha baja van, majd ott megfelelek, de úgy, hogy örökre belefájdul a dereka tőle.

És mivel nem volt más dolguk, hát egyre-másra a törvény elé citálták egymást és fizették a perlekedés költségeit anélkül, hogy egyiküknek is haszna lett volna belőle. Az Arany János fülemilés emberei voltak ők, azzal a különbséggel, hogy sohasem vetemedtek tettelegességre, sőt inkább a szavak mérgét udvariassági ostyákba pakolták, hogy ne legyen keserű mikor egymásnak lenyelésre átadják. Ha pedig személyesen összeakadtak, majd elolvadtak az előzékenységtől, hogy melyik tartsa a másikat jobbkéz felől s közben olyan furfangosan cserélgették a jókivánságokat, hogy aki hallotta az majd megszakadt a nevetéstől.

Egyszer aztán olyan esemény adódott elő az ország sorsában, amely mellett még a két kitűnő szomszéd megyehires haragszomrádja is eltörpült: bekövetkezett a szabadságharc.

* Mutatvány az illusztris szerzőnek az Élet kiadásában megjelenő „Glóriás Rákóczi” című verskötetéből.

Mikor egyik ország a másikkal hajba kap, rendesen megváltozik a dolgok eddig jónak hitt rendje. Régi ellenségek kibékülnek; keserü irigységek a jóakarát színmézévé édesednek. Nincs többé sértett önérdék és kielégítetlen ambíció: a nemzet sorsa vállvetett együttműködést kíván, amelyből mindenkinek ki kell vennie a maga részét ereje szerint. Az egyik fegyverével szolgálja a hazát, a másik eszével és a fő, hogy mindenki ott álljon a sorban, ahová kötelessége kijelölte.

A mi két emberünk jó magyar volt, szerette a hazáját, a becsületre is adott. Itt tehát nem igen akadt hiba. A baj ott volt, hogy mindenik más szempontból nézte az eseményeket. Karsay azt állította, hogy az egész világon csak egy tiszta megdönthetetlen igazság van és ez nem más, mint az, hogy huncut a német. Ergo le kell kaszálni egy szálga a galád fáját. Amint e vélemény Kolbay tudomására jutván, természetesen a másik végletbe csapott át s azt bizonygatta, hogy nincs mindenben igazunk. Békés fejlődés való nekünk, nem háboru. Iskolát kell építenünk, nem ágyut és kardot gyártanunk. Nem egymással szembeszállanunk, hanem karöltve mennünk.

Baj lett ebből a vélemény eltérése, de nagy. A két paprikatermesztő ur átkiabált egymásnak a kerítésen:

— Ugy látszik, hogy Németiben spionok laknak . . . kedves egészségére az éjszakai nyugodalmat — köszöntött át nemzetes Karsay uram a szomszédjához barátságosan.

— Szatmárban meg kötnivaló bolondok . . . válják egészségére a früstök — udvariaskodott Kolbay uram.

— Nono.

Igy kedélyeskedett egymással a két szomszéd egy darabig. Aztán csak eltűnt mind a kettő. Karsay elment harcot csinálni a másik békét faragni. Az egyiknek hős, a másiknak hazaáruló volt a neve, pedig hát igaz, jó hazafi volt mindkettő, csak éppen más-más utakon járták az ország javát.

A nagy harc Világosnál végződött. A két helység szomszéd portái ekkorra elpusztultak, lakói elszéledtek. Az egyik háznak a gazdája — Kolbay Ferenc — »hazaáruló« lett, a másik — Karsay Kálmán — megcsodált hős. És mindkettő földönfutó: az egyik az átok elől szaladt, hogy áldást, békességet hozzon a hazára, a másik az osztrák zsandárok elől menekült, hogy elkerülje a bitótát. Kolbay az osztrákokkal tartott, hogy mentse, ami menthető, a másik menekült előlük, hogy megmentse karja erejét a letiport haza számára.

Elérkezett az 1850-ik év karácsonya. Kolbay Ferencnek Nagyváradon volt ideiglenes szállása. Bizalmi állást töltött be az osztrákoknál: az elfogott szökevényeknek volt a személyazonossági tanuja, ha haditörvényszék elébe kerültek. Meg kell adni, hogy nem állott hivatása magaslatán. Minden elfogott gyanus magyart ismert s mindenkiről be tudta bizonyítani, hogy nem volt köze a szabadságharchoz. Az egyikről kisütötte, hogy futóbolond, azért veri oly büszkén a mellét birái

előtt, a másíkról azt állította, hogy egész életében undorítóan szelíd volt, aki egy csirkét se tudna leölni, nemhogy csaták tüzeiben hősként viaskodni! Az ilyen tanuskodásért aztán haragudtak rá az osztrákok is, a magyarok is. Azok azt állították, hogy hazudik, ezek is bizonygatták, hogy hazudik. Ő csak mosolygott:

— Tessék bebizonyítani az ellenkezőt.

Ezért örvendett közutálatnak mindkét oldalon Kolbay uram. Nem csuda, ha örökké komor volt. Csak már vége lenne az egésznek, hogy felkereshetné a családját. Hadd jönné a hazaárulás vádja, ő bátran fordulna az Istenhez: Uram, te ítélj, hü sáfára voltam-e én a népemnek?

Karácsony estéje volt s Kolbay gondolatokba merülve járt fel-alá a szállásán s régi karácsonyesték jártak az eszébe. Hej, de mások is voltak azok, mint a mostani!

Kopogtak az ajtaján A cseléd jött be.

— Egy ágrólszakadt idegen kért éji szállást.

— Bocsásd be.

És bejött a szálláskérő: a halálraitelt, mindenfelé körözött Karsay Kálmán.

A két egykori szomszéd megkövültén bámult egymásra, aztán Karsay, a hős honvéd őrnagy gunyosan felkacagott.

— A sakál barlangjába jöttem, hahaha!

— Oda! — morgott Kolbay.

— A hazaárulóhoz . . .

— Oda!

— Aki akasztófára juttat engem.

— Oda!

— Oda, oda, persze, hogy oda!

— Oda — ismételte kegyetlen dühvel

Kolbay — most leszámolok kegyelmeddel. A régiekért is, az ujakért is. Rossz vagyok, gonosz vagyok az egész világnak: legyen hát csakugyan gonosz! . . . Trézsi! . . . A cseléd bejött. Az osztrák zsandárok őrzárata épp most ment el az ablak alatt. Menj utánuk és hivd be őket! A szolgáló elszaladt s Kolbay odafordult a menekülőkhöz:

Nehéz lépések dobbanása hallott: egy tiszt jelent meg, mögötte három szuronyoszsandár.

— Ön hivatott, mi baj van?

Felelni akart, mikor az ablak alatt betlehemes gyerekek csapata vonult el égő gyertyákkal, játékipállal s felhangzott a bűbajos ének:

«Mennyből az angyal» . . .

Kolbay megrettent, mint a gonosztevő, akit rajtakapnak.

— Miért hivatott? — sürgette a tiszt.

Kolbay felrettent álmodozásából s úgy felelt halkán:

— Semmiért . . . azért, hogy . . . nagyon hideg van . . . Igyanak egy kupica pálinkát.

— Hol van az a szesz? — nevetett a tiszt.

— Hogy hol van? Hahaha! Azt bizony el is felejtettem, hogy nem tartok a háznál. No, sebj! Majd holnap. Addig is: boldog Karácsonyestét kívánok mindnyájuknak!

A tiszt mérgesen vezényelt hátra arcot embereinek s kiment. Kolbay sokáig nézett utána, aztán befordult a vendégéhez a másik szobába.

Karsay sápadtan várta:

— Kinek köszönhetem ezt a nagy megengesztelődést?

— Az Istennek — felelte Kolbay halkán s a két örök ellenség egymás nyakába borult.

AZ APÁM SZERELME.

*

Az én apám konok ember volt. Soha nem volt számomra egy elismerő szava, hallgatott, mikor ünnepeltek és amikor tehetett, lázított a művészetem ellen.

— Kitérőlt évek az életemből azok, amelyek csak éjszakákból állottak. Mit nyertél te azzal, hogy hajnalig hallgattad a vak cigányt? Ki az a vak cigány? . . . A nótákat nem ő csinálta, a hegedűt nem ő csinálta, hangja meg a tenoristának is van a színházban, hát akkor miért éjszakázol egy rongyos cigány mellett? . . .

Ezt mondta az apám, aki erdész volt. Sőt azt is mondta, hogy a jegyző nagyon tartózkodva nyilatkozott rólam és ha így folytatom, rövid idő múlva a patikusné rosszfélét fog rólam beszélni. Azért ajánlja, hogy lássak komolyabb munka után, tegyem le a szigorlatokat, mert ki fizet nekem nyugdíjat öreg koromban, mikor már reszket a kezem és nem tudok majd festeni sem. És nézzek valami állás után. Elég lehetett már a léhaságból.

Az állam éppen abban az időben vette meg a görög istennőmet. Azt mondják, hogy ennél szebb nőt nem festett még senki. Dehát akár milyen szép, meg akárki is vette meg: a a piktör csak egy piktör marad.

Ez a bántó lekicsinylés ott fagyoskodott mellettem, kinevetett a komoly kritikák mögül, eléim ült a szobámban, mint egy kellemetlen vendég, aki meg akar hipnotizálni. Alapjában véve ostobaság volt az egész vélemény, mert nagyon jól tudtam, hogy mit sem nyom a latban. Az én karrierem elé még csak egy szalma szálát sem sodorhat, amelyen megbotoljam. Hiszen én nem is törődöm vele sokat! A jó falusiak véleményével! . . . Mikor otthon voltam, a segédjegyző habverőnek nézte az egyik ecsetemet. És ezek az emberek olyan szigorúak, olyan fölényesek velem szemben! Ó ó! . . . Még csak nem is tudok reájuk haragudni érte.

De miért foglalkozom hát mindig velük? Egyszer utaztam egy híres fővárosi színésszel, aki vidéken volt vendégszerepelni. Érdeklődtem, hogy miképpen fogadták, mennyire magasztalták stb.

— Ó, végtelen kedves volt az egész. Tudod: zengtek a lapok már előre, mint vihar előtt a tengerparti sziklák. Gyöngyös eső hullott a nők szeméből, mikor a római király arany bölcsőjébe fektették a sápadt reichstadti herceget. Annyi szerelmes levelet kaptam, hogy Váradtól Budapestig végig lehetne rakni velük a fél sinpárt. Pezsgős vacsorát rendeztek, ünnepeltek a korzón, a kávéház ablaka előtt csődület támadt, mikor uzsonnáztam, úgy hogy a Fő-utcán megakadt a villamos forgalom.

— Na és legalább hoztál-e valami kedves emléket, abból a szeretetreméltó városból? Leveleket, fürtöket, lapokat? . . . Mi?

— Hogyne! Hoztam én! Hoztam egy lapot. Egy újságot. Valamennyi az égig magasztalt, csak ez az egy rántott le. Az az nem rántott le, csak meglátta azt, amit itt a fővárosban már nem mernek meglátni, mert itt nőttek meg, itt megszoktak már, itt bujtam a ragyogó ruhákból még fényesebbekbe és én itt már patinás fogalom vagyok, mint a vén Baross szobor! De vidéken? . . . Ott akadt egy ismeretlen kis ember a nézőtérben, aki azt írta rólam, hogy sok üres pózom van. Na! Hát mit szólsz hozzá? Mi? . . .

— Ez bánt annyira?

— Bánt? Dehogyan is bánt! . . . De elkísér mindenüvé ez a három szó: sok üres póz.

Most erre a színészre gondolok. Milyen nagy elégtétel lett volna az ő számára, ha

megtudja, hogy az a névtelen kis senki, aki őt három szóval elintézte, az valamikor színész volt és kifütyülték a reichstadti herceg szerepében. De nem tudta meg soha. Nyomozni meg szégyelt a kiléte körülményei iránt, hiszen őt igazán nem bántotta az a három szó! . . .

Ha én egyszer úgy rábuknának egy nyílra az apám szívében! Egy piros rózsát ha lennék valahol a régi diákkönyvei közt. Vagy egy kis verset valamelyik régi noteszában. Ha rajta kaphatnám, hogy egyszer alá áll a véres égboltnak, vagy csinál egy új nótát, mikor tavasszal az erdőn jár. Az anyám szemét csilagnak mondaná, gyöngynek a fogát és venne olykor fiatal, még névtelen írótól rosszul füzött verseskönyveket. Ő ha egyszer elárulná magát az apám, hogy benne is szunnyadnak művészi álmok, merne beszélni képekről, vagy vágyakozna messzi földekre, ha elmondaná egyszer télen, hogy hogyan szeretett volna ő Itáliában járni, Velence ezüst lagunáin ringani, vagy éhesen felvászorogni a Louvreba és megcsókolni Pompadour asszony kezét.

De az apám néma volt, soha nem árulta el, hogy hord valami vágyat a szívében. Fájt nekem, hogy olyan rideg. Hiszen az ő szívéből repült ki az enyém is. És nem ismerem rá a magaméról az övére. Lehetetlen, hogy ne küszködött volna önmagával, hogy verset ne írjon vagy képet, nótát ne csináljon, mikor szerelmes volt. Hiszen én küzdök. Vagy ha küzdött, hol vannak a drága dokumentumok? . . . Miért rejti el előlem.

Egyetlen fénykép maradt a fiatalágából. Azon már völgyégy, karján anyámmal, akinek buggyos vállán a selyembluz ujjá, bő a szoknyája. De hol az előbbi élete? Hiszen az ember a házasságig éli át a legszebb éveit. Addig kap biztatást nagy emberektől (ő drága levelek), elteszi a legjobb magyar dolgozatát, amit a tanár felolvasott az osztály előtt visszadobott versek, novellák. Vadászatok emlékei . . . Hol vannak ezek az apám életéből?

Ugy volt, hogy ez a rejtély örökre fog kinézni s már megszoktam, mint az arany gyűrűt, amit nem lehet lehuzni az ujjról, mert beledagadt. Sokáig nem érti meg az ember az életet. Van szebb dolog a világon, mint a gyermek? . . . A gyermek a polgárok és szegény emberek földi halhatatlansága. Mi futunk az apánk elvérzett álmaival az egyetemre ha ő csak erdész lett. Mi esszük meg esetleg egy kegyelmes asszony asztalánál azt a számócát, amit az anyánk szedett. Mi beülhetünk abba a bársonyszékbe, ahonnan egykor egy ragyogó ur kinevezte az apánk legmagasabb előljáróját. S ha az apánk feljön hozzánk, ő nem minket fog legelőször jól megnézni, hanem a bársonyszéket, az íróasztalt, a miniszterek portráit, akiket csak álmában látott arany gloirral.

Hogy nagyon hívtak, hát megígértem, hogy haza megyek pihenni. Csak a görög istennőről ne merjek beszélni, mert akkor a patikusné kijelentette, hogy ő feláll és faképnél hagyja a társaságot.

Valami családi ünnepséget jeleztek. Mind a hat gyermek otthon volt. Én voltam a hatodik. A többi mind komoly, szótalan hős volt, az apánk germán vállával, mellükön virág és csillagos rendjel. Mekkora nagy urak ezek már én hozzám képest! . . . Meg sem merek mukkani köztük, ha arra gondolok, hogy míg én a Quartier Latin-ben csavarogtam, azalatt ezek miniszteri tanácsosok, országos ipariskolai főfelügyelők, őrnagyok és mik nem lettek! . . . Szégyellek közéjük állni ebben a kopott zsakkban és ezzel a rendezetlen frizurával.

Az egyik bátyám mögé húzódtam. Attól tartottam, hogy engem hoznak fel. Tudtam, hogy az egész familia ellenségem, szégyenfolt-nak tartanak és az öregek előtt csak mázoló segédnek gunyolnak. Nem jól éreztem magam. Félig idegen, félig groteszk voltam. Vörös virág egy imakönyvben. Szeretném, ha most tűz ütne ki valahol és én elfuthatnék innen.

Az apánk nagyon ünnepélyes volt.

— Fiaim, ma különös dolgot fogtok tőlem hallani. Nem titkolom tovább, mert már valamenyen emberek vagytok. Komoly, érett embe-

rek, akik megértitek az én céljaimat. És engedjétek meg az apátoknak, ha ebben a pillanatban nem bir uralkodni magán! . . .

Soha nem hallottam még így beszélni az apámat! . . . Most látom először, könnyesnek a szemét. És a hangja? . . . A kemény, hideg hangja, amely mindig acél üregből tört elő. Nem is hittem soha, hogy szíve van.

— Fiaim, a mai naptól kezdve leveszem rólatok a kezem. Embert faragtam belőletek, most engedjétek meg, hogy ezután magunknak éljünk én és az anyátok . . . A mi küldetésünk befejeztetett, átadtuk nektek az álmainkat, repüljétek velük, váltsátok valóra őket. Ezután csak örülni akarunk a ti életeknek.

— De előbb legyetek szemtanúi egy jelenetnek . . . Én szegény legény voltam, azután meg jöttetek ti. Hatan egymás után. Nem telt másra, csak ti reátok. Nem volt szabad, hogy másra jusson, csak ti reátok. És közben elmulasztottam megszerezni a feleségemnek azt az örömet, ami még menyasszony korában megillette volna.

Előhúzott egy kék ékszerdobozt és kivett belőle két arany karikagyűrűt.

— Fiaim, nektek nem volt eddig jegygyűrűnk. Nem telt rá. Most fogom velem eljegyezni anyátokat.

Nagyon szép volt az apám ebben a pillanatban. Nagy volt. Benézünk a lelkébe. Nem szép tőle, hogy nem akart király lenni. Hiszen ennyi energiával lehetett volna. De ő hat embert akart faragni. Azt szebb és magasabb feladatnak látta. S mikor bevégezte, visszament harmincöt esztendőre. Nem felejtette el, hogy ott hagyott két arany gyűrűt.

Nagy ember lett előttem az apám. Egész boldoggá tett, mikor megengedte, hogy felakasszak házában az én festményemet is. Tíz évig kihajigálta.

Papp Jenő.

PANASZ.

Malvinka, mért kacérkodott velem?

Ugyan, ugyan, mért volt oly szívetlen?

Most már tudom: kegyetlen törvelés,

Játék volt az egész.

S én balga, én azt hittem: szerelem,

Lantomon keltek ujjongó dalok,

Mert lássa, oly könnyenhívő vagyok.

Malvinka, mért kacérkodott velem?

Szava, mosolya, még a csókja is

Mind, mind hazug volt, ámitó, hamis.

Ne is tagadja, tudom, mit akart:

Diadalt, diadalt.

Nos, megvan az óhajtott győzelem,

De abban annyi örömet lel-e,

Amennyi kint szerez nekem velem?

Malvinka, mért kacérkodott velem?

Óh nem halok bele, dehogy halok,

Csak egy kicsit halkabbak a dalok,

Csak egy kicsit oly üres itt belül.

A könny szemembe gyül . . .

Ténfergek árván, helyem nem lelem.

Mit ért el, mondja csábos tünemény?

Semmit. S ha tudná, mit vesztettem én!

Malvinka, miért kacérkodott velem?

NADÁNYI ZOLTÁN.

A TESTI KULTÚRA JOGAI.

Irta Földváry Mihály.

Az ember életével foglalkozó tudományok legtöbbje arra a szomorú konkluzióra jutott, hogy a kulturáltabb népeknél bizonyos degeneráció, a szervezet hanyatlása mindinkább elhatalmasodik. Így természetesen az a látszata van ezen dekadenciának, hogy azt a kultúra elterjedése, térhódítása okozza. S ha csak úgy felületesen vizsgáljuk e jelenséget, majdnem bizonyossággal állíthatnánk ezt. Hiszen Franciaország igazi kultúrállam, népe igazi kultúr-nemzet s a fizikai satnyulás — karöltve az erkölcsi hanyatlással — ezen országban a legfeltűnőbb. De ha az igazi ok felderítésére mélyebre hatolunk, rögtön meggyőződünk azon állítás jogtalanságáról, hogy a degeneráció a kultúra következménye.

Az igazi kultúra sohasem és sehohsem járhat káros következményekkel. Mert ha a kultúrát úgy értelmezzük és úgy alkalmazzuk, ahogy ennek igazságai, haszna, jótéteményei azt megkövetelik: a nyomában csak áldás fakadhat az emberiségre. Hogy milyen az igazi, egész kultúra azt itt bővebben nem fejtegethetjük. Bár nagyon sokan vannak *kultúrembereink* között olyanok is, akik egyáltalában nincsenek tisztában a kultúra fogalmával és feladataival. Mert ha valaki — mondjuk — divatos irodalmi, művészeti irányokhoz szegődik, ha a legutolsó divat szerint öltözik stb. még nem biztos, hogy egyáltalán kultúrált is. Az igazi kultúrához tisztult értelem, szilárd erkölcsi erő, pontos alkalmazkodás szükséges. Mondhatnánk úgy is, hogy a kultúrát *élni* kell. Az igazi kultúra olyan, mint a napsugár, sugarai elhatnak mindenütt az életet hívja elő. Olyan, mint a nap fénye, ahová csak bejut mindenütt világosságot áraszt. És ennek a világosságnak nem szabad semmit sem ferdén, hiányosan megvilágítani, e világosságon át látni kell tudni; nem szabad, hogy kápráztasson.

És ma mégis ketté választják — legalább többnyire — e kettős, de végeredményében egységes, egész kultúrát. Szinte két ellenséges táborra osztván fel a kultúra harcolóit, egyik a másik rovására igyekszik mindjobban érvényesülni. Külön bajnokai vannak a szellemi- és külön a testi kultúrának. Az utóbbiak némi részvétet is érdemelnek, mivel nagyon felszaporodott ellenfeleiknek a száma.

De hiszen két különböző más-más saját-ságokkal, más-más hivatással bíró alkotórészből állván az ember, miképpen egyeztetetők össze, miképpen mondhatók egységesnek a kifejlesztésükre, tökéletesítésükre szolgáló különféle kultúrtényezők? Hiszen a szellem művelésére szolgáló módok és eszközök egészen más természetűek, amit a test edzésére, erősítésére szolgáló módok és eszközök.

A szellemi és testi élet között a legteljesebb szolidaritás van. Hiszen nincs szellemi munka, amelyhez a szervezet hozzá ne járulna. Viszont — eltekintve a reflex, ösztönszerű mozgásoktól — el sem tudunk képzelni tudatos mozgást a szellemi erők funkciója nélkül.

És ma mégis külön testi kultúráról is kell szövelnünk. Főtörkvése minden kultúrállamnak, hogy egy észszerű testi kultúrának egyenlege, támogassa szervezetjavító folyamatát, útjait. És mindaddig fennáll ez a megkülönböztetés, amíg az aránytalanság ki nem lesz egyenlítve, amely a szellemi kultúrának forszírozásából keletkezett. Ha majd az emberiség élete oly viszonyok és életmódok között fog eltelni, amikor a test és szellem kiérdemelt jogaik szerint kaphják meg kiművelésüket — a kultúra egy-sége még látszatra sem fog ketté oszlani.

Vajon fenáll-e azonban ez a forszírozott aránytalanság? S ha fenáll jogos-e ez?

Határozottsággal mondhatjuk, hogy testi-kultúránk aránytalanul elmaradott és hozzá jogtalanul. De — szokták a nagy intellektuelek közbevetni — ez csak helyesíthető. Hiszen ma az értelem, az ész munkája dominál. Az emberi fizikális erő hovatovább mindinkább felszabadul, hogy helyét elfoglalja a gépek ereje. A technika fejlődése eljuttat majd bennünket egészen odáig, amikor csakis a szellemi erők

fognak dolgozni. Felszabadulván az élőrő, minden energiánkat szellemi éntünk kiművelésére fordíthatjuk. Eljön a jobb kor, amikor a kultúra — már t. i. szellemi kultúra áldásaiban nem csak egyesek, hanem az egész emberiség osztozni fog. Akkor fogunk csak igazán intellektuális életet élni! És így tovább!

Idézzük emléktünkbe még egyszer kezdő sorainkat. Az egész kulturvilág arról panaszkodik, hogy a kultúránkat ilyesítoen satnyulnak. De vegyük csak a mi szegény hazánkat. Évente 70—80 ezer polgártársunk pusztul el tüdővészben, száz ember közül 90 idegességről panaszkodik; napirenden az olyan öngyilkosságok száma, mely az idegek védkimerülésének, a szervezet teljes meg bomlásának szomorú eredménye. Hát a görnyedt hátu, horpadt mellű *fiatalságról* szóljunk-e? Megemlítjük-e, hogy a sorozáson évről-évre rosszabb eredményeket konstataálnak? Hát arról szóljunk-e, hogy a született gyermekek közül a legtöbbet a fertőző kór dönt a korai sírba? Jó jelnek mondhatjuk-e azt, hogy a legtöbb ember már élete delén összetört, kimerült?

Hát arról tegyük-e említést, hogy polgártársaink igen nagy százaléka állataival együtt, egy oduban lakik? vagy arról a szánalmas tudatlanságról, amely népünknel az egészséges életmód terén mutatkozik?

Pedig a kultúra — legalább is nyugati értelemben — hazánkban is virágzásnak indult. Ha az előbb jogosnak jelzett, forszírozott szellemi kultúra oly aránytalanul fölötté áll a testikultúra fölött, ha ez annyira az emberiség jogát szolgálja, miért nem csökkenti az elsorolt riasztó, siralmas állapotokat. Ma már kultúránk európai színvonal felé közelget, miért nem erősíti meg ezt az árva népet? Azért, mert az csak *alkultúra*.

Nem tagadható le, mentsége is van. Az utolsó félszázad alatt, hogy a folytonos fegyverbenállás kárait pótoljuk, erőfeszítéssel kellett a nyugati népek műveltsége nyomát követnünk. Ez az előretörtetés igen nagy mennyiségű életenergiát fogyasztott el. Pótlásáról pedig nem gondoskodtunk. De azért joggal kérdezhetjük, nem lehetett volna-e ezen munkát az egész kultúra jegyében elvégezni?

Mert mi az észszerű testikultúra eredménye? . . . az *egészség*. Az a kincs, amely a szellemi értékeknek is árfolyamemelkedést okoz. „Aki magasztaló lelket és vasakaratot akar — mondja Felméri — annak meg kell acélozni az izmokat, erőssé edzeni az idegeket.”

Ne feledjük azt sem, hogy a rémesen burjánzó erkölcstelenség szülő oka legtöbbször az elpuhult szervezet. Az erős, egészséges fizikum párosulva nemesen gondolkozó lélekkel, erkölcsi bottásokra nem igen hajlandó. Gyönyörűen írja Payot — Az akarat nevelése című munkájában: „Majd mindig azokkal a ragyogó pillanatokkal jár együtt a *morális* fellendülés, melyekben a *test*, mint a jól hangolt hangszer, hamis hangok nélkül működik s úgy, hogy nem irányítja maga felé az öntudatot. Ezekben az erővelteljes pillanatokban az akarat bennünk mindenható s a figyelmet nagyon erősen meg lehet feszíteni. Ha ellenben gyöngék, erőtlenek vagyunk, sulyosan érezzük azokat a láncokat, amelyek szellemünket a testhez kötik.”

Az élettan dogmája, hogy *működés teszi a szervet*. Nos, szabad-e ezen természeti törvénynek ellenszegülni? Szabad-e tétlenségre változtatni fizikai éntünket, amikor annak *élete* épen a tevékenység? Szabad-e elfelednünk azt, hogy az életharmóniája megköveteli, miszerint úgy a fizikai, mint szellemi éntünk egyaránt kiműveltétek? Nem, új utakat kell életünkben kijelölni. Ezen utakon becsülettel kell a cél felé haladnunk. Egy új tudományt kell megtanulni: az egészségtant. Nehéz lesz, — én elhiszem — mert ez a tudomány nem ér egy fabatkát sem, ha csupán elolvasom ezt *le kell élni*. S amint naponta megadjuk szellemi éntünknek a szórakozását, művelését, úgy naponta kell testünket is edzeni, erősíteni. Mert csak így tudhatunk harmónikus életet élni. Csak így részesülhetünk az élet igazi örömeiben.

Mert — próbálják meg a kételkedők — a kávéházak, korcsmák és kabarekon kívül is van élet. Még pedig olyan élet, amely rendeltetésünknek inkább megfelel. Ott künn a szabadban minden megjelenésünkkel, egy-egy nagy értékű erőt viszünk magunkkal haza: a *vitalis energiát*. A korcsmák, kávéházak minden köbmiliméter levegőjéből pedig a kórbacilusok ezrei ostromolják gyenge szervezetünket.

Egy új reneszánsz kell nekünk. Az egészség jogának visszaállítása. Egy tisztultabb felfogás. Legégetőbb problémáink egyike: a közegészségügy, még pedig ennek teljes komplexuma. Új utakat, az egészséges élet útjait epedjük mindannyian. Itt kufárkodni nem lehet. Ugy gondoljuk, van oly fejlett intelligenciánk, hogy a veszélyt észrevesszük. Ez ellen védekezni kell. Mert ha elhatalmasodik, — minden alkultúránkkal együtt elpusztul. „Ki merné állítani — reménykedik Payot az idézett munkájában — hogy amit megtudtak tenni Athénben a szépségért és a tehetségért, Spártában a testedzésért, arra nem volna képes a mai társadalom egy még nemesebb munka érdekében?”

S ez a nemes munka: *egészséges nemzetek nevelése!*

CIGÁNY SÁRI.

Írta Zöldi Márton.

Ezt a történetet, mely a betyáromantika legújabb virágzásának idejére emlékeztet, harmadkézből kaptam. Eredetileg Sámson Pista csendbiztos beszélt el sógorának, Berky Illésnek és én annak a mostohafiától, Csente Ákostól hallottam.

Csente Ákos pénzügyőri biztos volt, s mikor ezt a históriát elbeszélte, a szereplők már rég az akácós temetőben szunyadoztak, ki-ki vérmérséklete szerint, türelmesen vagy türelmetlenül lesve a feltámadás harsányszavu ébersztojét.

Ha akármilyen jelentéktelen történet több kézen megy keresztül, feltétlenül veszít megbízhatóságából. Csiszolnak, simitanak rajta jobban mondva: beléje hazudnak mindenfélét. Akárcsak a világtörténelemben.

Lehet, hogy ez a história sincs minden tóditás nélkül. Ugy adom, ahogy kaptam. Egészen szimplán.

A lovasbetyárok idejében történt, hogy Sikos Ferinek, a híres betyárnak cigánylány volt a jegyese. Sárinak hívták. Ugy beszéltek róla, mint veszedelmes szépségről, ki mélytüzű, fekete szemének szikrázó tekintetével mindenfajta boszorkányságot tudott elkövetni — férfiakon.

Sikos Feri lovasbetyár volt. A betyárok abban az időben többnyire lóháton folytatták viharos mesterségüket. Nem azért, hogy nagy fityre táncoltassák maguk alatt a jövéru pakszus nélkül szükölködő paripát. Utilitárius tekintetek ültették lóra a hajdani kriminális szegénylegényt.

A mérhetetlen nagy alföldi sikság akkoriban ugyanis teljesen vasuftalan volt. A betyárok, mint hogy az üldöző pandurok lóháton igyekeztek nyomukba, kénytelenek voltak magukat is lovasítani.

Tekintetbe kell venni azt is, hogy a lopott zsákmány nagy része lábasjóság volt: ló, szarvasmarha, sertés, birka. Ezt könnyebb volt lóháton eladminisztrálni, mint gyalogszerrel. Ugy beszéltek, hogy Sikos Feri halálosan megszerette a szép cigányleányt, kinek apja rettegett vajda volt a kóborlók világában. Ennek az öreg, konok cigánynak s általában a cigányhadnak nem tetszett, hogy a Sárinak Sikos Feri a jegyese.

Nem etikai okok dühösítették a cigányokat, hanem a faji érzés rettenetes elfogultsága. Mert tudni kell, hogy a cigány, főleg a sátras, inferiorusnak tekintti a sápadtabb népeket, kik csak arra jók, hogy lopjanak tőle, kártyát veszenek neki, vagy kellő furfanggal becsapják.

A szép Sári pedig néha hetekig is távol

volt övétől. Hol, mikor találkozott betyár jegyesevel, senki sem tudta, noha a cigányok ugyancsak kémkedtek utána.

Mikor egyszer hosszabb távollét után hazafelé jött a barakkban tanyázó cigányokhoz, elébe szaladt kis, alig tíz éves testvéröccse.

— Eredj világgá Sári, — kiáltotta feléje — ne menj haza, mert haláloknak halálával halsz meg. Jajajaj!

Sári megsimogatta öccsének szénfekete göndör-haját:

— Nem félek én senkitől, édesem. Ne busulj miattam.

De a ragyás Pepi azt mondta, hogy beléd döfi a nagy kést. Láttam nála . . . Az édesapánk meg azt mondta, hogy jól teszi.

— Majd meglátjuk, hogy merik-e?

Kiegyenesedve, komor tekintettel ért a cigánytanyára. Nem köszönt senkinek, hanem így kezdte:

— Ugy tudjátok meg mindnyájan, akik itt vagytok, hogy aki hozzám egy ujjal is nyul, annak másnapra hótszaga lesz. Ha asszony, ha ember, ha fiatal, ha vén, ha mindjárt az édesapám is. Hallottátok?

Azzal választ nem várva, lekuporodott egy zsembékra.

A cigányok pedig rémült arccal tárgyalták a sulyos fenyegetést, mely holt szagot, vagyis halált helyezett kilátásba. Tudták, hogy honnan fúj a szél, s ha olykor-olykor félték is a panduroktól, de mindig jobban respektálták a betyárokat. Féltvén bőrüket, elejtették az eröszaos eszközöket, s a legkipróbáltabb fegyverrel, a ravaszsgal tetek kísérletet. Nagyon végzetes eredményrel.

A ragyás Pepi a leghihedtebb tolvajok egyike, valahonnan egy nagy török selyemkendőt lopott. Ezt a kendőt látta nála Sári többször. Történt akkor, hogy a betyárokat nagyon meghajtották, úgy hogy Sári nem találkozott egy hónapig Sikos Ferivel.

Ezt az időt használta ki ragyás Pepi terve keresztülvitelére. Egyszer, mintha csak véletlenül történt volna, találkozott Sárival a Körösparton. Már két hete nem látták egymást.

— Láttam ám Sikos Ferit, Sári, láttam.

Sári gyanakodva nézett rá és nem kívánt szóba állani vele.

— Bizony láttam — folytatta a ravasz cigány — vásárt is csaptunk, megvette tőlem a selyemkendőt. Tíz forintot adott érte, meg ezt a tajtékpipát. Szép pipa ugy-e? Dohányzacskót is adott hozzá. Helyes legény az a Sikos Feri! Nem csoda, hogy bomlottak utána!

— Mi bajod vele? — kérdezte Sári fenyegetően.

— Nekem semmi — vigyorgott a cigány — csak neked ne legyen. Mert tudd meg te bibas, hogy nem neked vette ám a selyemkendőt, hanem apácai csárdásné lányának, a Suhajda Tercsinek. Az parádézik vele. Ugy ám, te bibas! — Nem igaz, hazudsz! — ordította Sári szivéből kikelve.

A ragyás cigány pedig vigyorgott tovább. — Ha nem hiszed, ott a szemed, majd nézd meg. Bolond vagy te Sári, ha azt hiszed, hogy a cigánylány sokáig kell a betyárnak. Csak ideig-óráig, csak addig, míg más nincs! Ugy ám Sári, hihihí!

Cigány Sári nem hallgatta tovább, felkelt és elindult. Két napi utat tett meg étlen-szomjan, hogy láthassa az apácai csárdásné lányát.

Látta, kártyát is vetett neki, meg is nézte rajta a jól ösmert török selyemkendőt. Nem kérdezte az eredetét. Vakféléseben nem is tudott mást hinni. Sikos Feritől kapta. Aztán elment, a bosszu furiái kergették . . . Felkereste Ferkót.

És harmadnapra pandurkézre adta. A nádas közepén álló kunyhóból vitte el kegyetlenül megvasalva tizenkét pandur, kiket Cigány Sári rendelt oda. És ujjabb harmadnapra, stárium állott akkor a megyében, hóhérék oltotta ki a délceg betyár életét ezer és ezer ember jelenlétében.

Sári hideg, meredő szemmel nézte a rettenetes jusztifikációt végig. Érezte, hogy a hóhér az ő életének örömét, boldogságát, üdvét is ott fojtotta meg a gyalázatos bitófán. Egy

könnyet sem ejtett utána. Csak azt akarta, hogy a betyár mást ne szeressen. És ez az akarata beteljesedett.

Azután kóborolt egyik helyről a másikra. Övéit féltve kerülte ki, csak öcscsével állott néha szóba, attól fogadott el enivalót.

Az akasztás után egy héttel megint betért az apácai csárdába. Azt a durva örömet akarta magának megszerezni, hogy lássa szép vetélytársának, Suhajda Tercsinek keserves könnyehullását a jegyese után.

Visszariadt, mikor a csárda közelébe ért. Énekszót hallott, vidám csengő dalolást. A Suhajda Tercsi énekelte az ismert nótát:

Volt jegyese, de már nincsen,
Ő volt az én drága kincsem . . .

A hangjában a megindulásnak legcsekélyebb nyoma sem érzett. Cigány Sárinak a lélegzete is elállt a csodálkozástól. Hát egy hét mulva csak annyira becsülik a holt jegyest, hogy azt dalolják róla, hogy volt-nincs? Hát így szeretnek a többi népek?

Megszólította a lányt:

— Tudod-e, hogy ott voltam, mikor Sikos Ferit akasztották?

— Bánom is én — mondotta a leány válat vonva.

— Hát nem is sajnálod?

— Miért sajnálnám? Se üstöm, se füstöm. Aztán meg rá is szolgált, ugy hallottam.

— Hát nem volt a vőlegényed?

A szép, szőke leány hangosan kacagott.

— Volt ám a hóhér kis hugának, de nem nekem.

— Hát nem ő vette neked a selyemkendőt?

— Hogy vette volna, mikor sohse láttam?

— Hát ki vette? — kérdezte a cigányleány lihegve.

— Az édesapám. Egy ragyás cigánytól vette. Itt alkuadtak rá. Áldomást is ittak. Én töltöttem nekik . . .

A szépséges cigányleány melléből vadul sivitó ártikulátlan hang, a vadállat kétségbeesett hörgése szakadt fel. Arca félelmetesen eltorzult. Elrohant. Senkivel sem beszélt, csak járt-járt, mint a tébolyodott . . . Kegyetlen szitkok hangzottak ajkáról, ha a fáradságtól alélva, lerokkadt az utszélén.

És néhány nap mulva késsel átdöfve, holtan találták a ragyás cigányt.

Mindenki tudta, hogy Sári ölte meg. De a cigányok nem szóltak egy szót sem. A törvény sem kereste rajta soha. Megbocsátották neki a gyilkosságot. A közhatóság és a közönség együttesen képezte az esküdtszéket, mely minden bírói eljárás nélkül felmentette.

És Cigány Sári, így hitták mindenütt, sokáig abban a hitben állott, hogy eszelős. Azt is mondták, hogy a kártyából senki úgy nem tudja kiolvasni a jövőndőt, mint ő . . . Természetesen azért, mert eszelős.

Ott élt a város szélén, szemben a temetővel, melynek árkában egyetlen szerelme, a lovasbetyár, kit ő juttatott hóhérekre, örök álmát aludta jeltelen sírjában.

Mikor tavasszal a virágok szinessé, illatossá tették a mély temetőárkot, Cigány Sári odaült az árok szélére és énekelt olyan csodálatos szép nótákat, amiket senki sem ismert. Egy mellbeteg klarinétos, valami atyafia, akárhányszor kijött utána s anélkül, hogy hangjegyet ismert volna, egyszeri hallásra megtanulta a nótákat.

Aztán elfújta Sárinak, ki maga is gyönyörködött szerelmében. Néhány év mulva felesége lett a klarinétosnak, ki sokszor megverte, mert idejének nagy részét a temető árkanak szélén töltötte. Sári nem panaszkodott. Túrte és kijárt a temetőhöz kora tavasztól ősziig.

Télen, mikor a nagy hidegek beállottak, odahaza tett-vett, dolgozott, s rendbe tartotta a házat.

Néhány esztendő mulva meghalt a szegény, tüdővésztes klarinétos. Cigány Sári álmokörösök közömbösségével látta koporsóját beszegezni. De amint egyedül, némán, érzéketlenül a koporsó után haladt, a cigányok, egy nótába kezdtek, bus kesergő, lelket kavarázó nótába. A

saját szerelményébe . . . Azt, amely a halott betyár szomorú sorsára való friss emlékezés csiholt ki lelkéből.

És Cigány Sári keserves zokogásba tört ki, patakokban omlott könnye . . . Mindenki azt hitte, hogy az urát siratja . . .

ÁRVIZ.

Jött a sürgöny éjszaka a falu házára:
Ember, ifju, vén álljon a talpára!
Tomaj alatt a Tisza áttörte a gátat,
Reggelig a falunak nyakára hághat!

. . . Háborog a nagy folyó, mint széiben a tenger
— Térdre borul láttára a megrémült ember!
Veri a part oldalát, korbácsolva zuzza,
Gyöngye a gát s a tusát ki nem bírja! . . .

Éjszak felől sötéten gomolyog a felhő,
Gyorsan terjed s perc alatt a faluig feljő;
Beteríti szél szárnyán a magas ég boltját,
S vaksötétbe temeti csillagait, holdját . . .

És egyszerre megnyílik a nagy felhősátor,
Harsogva zug az árral a dühöngő zápor,
Dörgés villám összeér és csattogva csapja
Az ár hullámhegyeit ezer darabra!

Sisteregnek a habok, döngetik a töltést,
Kavargatnak a mélyből, vad, pokoli hörgést.
Sir, ivólt a fergeteg, menydörög beléje!
Irtózatossá éjszaka a halálnak éje . . .

. . . Hajnalodik. Semmi nesz. Halk szellő se lebben,
Mosolyogva kél a nap, mint még soha szebben.
Ráborul a falura mélységes, mély szender,
S lágyan simul felette a végtelen tenger . . .

BALLA MIKLÓS.

LEÁNYOK.

Elcsendesedtek a gyerekek. A két kisebbik fiu úgy aludt el, a hogy az ostornyélen pereltek, kiki lesült, apró kezében tartotta a fél végét és most már álmában hancurozott tovább az angyalokkal, mint mondani szokták. Pedig a milyen vásott gyermek volt a maga nemében Pál és Lackó, úgy bizonyára csak az ördög fiókok lehettek a cimboráik. A szegény kis nényük nem győzött rájuk varrni, harisnyát foltozni, a gombjaikat meg éppen odahagyták mind, cserébe egy kis spárgáért, vagy varjutollért.

Ép akkor este is, föl nem hagyott volna a rimánkodással Lackó:

— No kicsi Magdi, csak most az egyszer hagyd meg nekem . . .

Egy csupasz galamb liókért könyörgött és olyan szépen nézett nényjére a nagy kék szemével, hogy az kicsi hiján majd megengedte, hogy a maga tulajdon vánkossán csináljanak helyet az idétlen, csúnya kis állatnak.

— Látod hogy reszket, tóditotta Pál, te melletted bizonyosan nem félne.

Arra gondolt, hogy olyankor, mikor nagyon dörög az ég, meg villámlik, ők is oda szoktak bújni a nényük mellé.

Kivülről kétszer is bekopogtatott hozzájuk Margit, a vendégük:

— Ugyan Magdi, gyere már ki, oly remek este van!

— Mindjárt édes, — kiáltotta vissza a leány s ő maga is lázasan segített vet-

köztetni a gyerekeket, miután valami szerencsés véletlen egy törött ostornyéllal elfelejtette velök a galambfiókot.

— Játszunk lovat, hintót! — kiabáltak azok új eszméhez kapva s elkezdtek egymás hátán lovagolni. De ám mindenik kocsis akart lenni. A nézeteltérésnek éktelen sirás lett a következménye, míg nem a pajkos kis ördög, mely addig is piszkálta őket, egy óvatlan pillanatban rájuk dobta az álmoköpenyékét, a mitől aztán elszunnyadtak mind a ketten.

— Magdi! — halatszott kivülről újra.

A leány önkénytelen vetett egy pillantást a tükörbe. A haját végigsimitotta s még egyszer körülnézte magát. Akarva megcsöndesítette lépteit. Végig ment a folyosón, le egészen a kert végéig, a rózsa csoportok felé, a honnan felhallatszott a Margit évődő kacagása. Olyan szépen tudott nevetni, mintha ezüst csengőket ráztak volna. A harmatos szép holdvilágos estében nem is hallatszott más, mint az az ezüstös nevetés, meg a férfi, halkított bariton hangja, ahogy valami bolondságot mesélt annak a mindig jókedvű leánynak.

Magda önkénytelen megállott. Valami különös érzés fogta el, mintha a torkát szoritotta volna valaki. Köröskörül a néhez rózsaillat a fejére szállott, hogy szinte megszédült belé.

Egy banális hang térítette magához: — Kisasszony kérem . . .

A hosszú, vékony leány, a kit csak kedveskedésből szólítottak «kicsi Magdi»-nak, összeresztent, mintha valami nagyon rossz dolgon érték volna. Pedig csak a kis szolgáló sürgette meg valamiért, talán hogy rendet csináljon közöttük valamely dologban. Azóta a két év óta, hogy az édesanyja meghalt, ez percről-percre ismétlődik. Amint végigment a folyosón, vissza a lakásba, úgy festett fehér ruhájában, mintha egy sugár tévedt volna be a vadszőlő indái között a hoidas éjszakából. Puha lábnyomai zajtalanul suhantak odább a folyosó kőkockáin.

Emezek elébe jöttek a kert felől, Margit és a férfi. Az öreg urat, a Margit édes atyját lent hagyták, nagy diszputában a berki ispánnal.

Világos ruha volt a férfin is, szinte elütött tőle a lesült, napbarnított arca. Vastag karikagyűrűje megcsillant kezén, a hogy végig törülte homlokát.

— Miklós tegye fel a kalapját, megfázik! — mondta neki Magda, és a hogy melléje lépett, bizalmasan beleöltötte karját a férfi karjába. Volt abba egy kis szelid kihívás:

— Látod, az enyém ő mégis!

Hosszú, vékony ujjain ott fénylett a gyűrű szintén, párja a másiknak.

Margit végigdült a gyepen, úgy kacagott. Nagy barna haja lecsuszott a nyakára, s a hogy egy hanyag mozdulattal föltűzte ismét, fölemelt karjáról visszahullottak a csipkék s látni engedték remek, gömbölyű könyökét.

A férfi idegesen húzta ki karját a Magdiéból:

— Maga édesem mindig azt hiszi, hogy a gyerekekkel van dolga . . .

A másik leányt segítette fel a gye

ről s nagy buzgósággal seperte le ruhájáról a fűszálakat.

Magda szintén nevetésre fogta a dolgot, pedig inkább szeretett volna elbujni valahová és sirni keservesen. Ha odahajthatta volna fejét az édesanyja szívére, hogy annak a dobogásából tudhassa meg, igaz-e a sejtélem, mely mint a hideg láz lassan-lassan emészteni kezdi a testét lelkét:

— Miklós már csak kötelességből veszi el őt, de mást szeret . . .

A holdra felleg jött fel, a fák levelei halkan rezegni kezdtek. Az eső is megereedt később, szitálva, lassan. A rózsagruppokról még édesebb illat verődött fel, a gyöpon belől a virágos rondók tikkadt szomjusággal szürcsölték fel a hulldogáló esőcsöppeket.

A két leány egy szobában aludt. Egyszerű csendes kis szobában, a hol még horgolt terítők voltak a zöld szövettel áthuzott párnás székekre borítva. A kerek asztalon selyem kötéses könyvek, az ágy felett berámázva egy megsárgult viaszvirág menyasszonyi koszoru. A Magda édesanyjáié. Vele szemközt az aranygyöngyökkel kivarrott házi áldás.

— Lefekszel? — kérdezte Margit.

Magdának sápadt volt az arca egy kicsit, talán köny is volt a szemében, azért elfordult, mintha keresne valamit és úgy mondta csendesen:

— Levelet írok . . .

— Kár is volna ebben a remek éjszakában aludni! — mondta Margit s jókedvű pajkossággal fonta karját a halovány leány dereka közé.

— Sietek édes, — felelte az, s lekapcsolta magáról a hízogó fehér kezeket.

— Nohát eredj! — durzogott Margit, de aztán megint dalolni kezdett. Halkan petyegtetve, de tagadhatatlanul kedvesen.

Magda oda vitte a lámpát a kis asztalára s háttal fordulva Margitnak, irni kezdett. Bucsuzott abban a levélben, attól a kis fénylő karikagyűrűtől, a mi eddig, azt hitte, mindene volt. Most meg tudta állani, hogy egy könyvet se ejtsen rája.

A másik leány az ablakon könyökölt ki és cigarettázott. Csipkés hálókötös volt rajta, puha, természetől göndör haja lágyan simult halántékaira. A habos fehér ablakfüggöny festői ráncokban vette körül alakját.

Magda őszinte csodálattal nézte egy darabig s szinte bele is nyugodott a sorsába:

— Össze fognak illeni Miklóssal nagyon szépen . . .

Irt tovább. Margit másik cigarettára gyújtott s közben azzal mulatta magát, hogy a fülemilétet utánozta. Remekül tudott füttyölni. Eleinte csak maga triillázott, hanem aztán valahonnan nagyon messziről felelni kezdtek rá. Előbb csak félszó, lassan, majd mindig bátrabban. Margit visszahúzódott, de ugyanabban a pillanatban rémülten sikoltott fel. Az égő cigarettától meggyuladt a függöny s pillanat alatt égett, lobogott tőle a könnyű csipke ruha . . .

De a levelet Magda azért mégis csak elküldte a vőlegényének.

Mányiné Prigt Olga.

HALK, SZOMORU NÓTA.

Kissé naiv és nagyon, nagyon jó leány ő, mint a csendes zárdában nevelődötték mind. Azt hiszem, hogy ama szelid tekintetű és halk szavu apácák mélyrelátó ismerettel ismerik az életet, az embereket, midőn a gondjaikra bizott csacska kis leányokat eme két szépitő-szer használatára igyekeznek megtanítani.

Jolánka (nevezzük így ama bizonyos és valóban létező jó leányt) lelkének eme szépségében hasonlatos valamely hajnalba hasadó virágocskához, melyen még látszik a bimbóból bodorodó szirmok frissesége s melynek színe és illata is van. Finom, szétfolyó illata. Ez lebegi körül, ez itatja át egész kis valóját: leveleit, szirmait, édességét és tulajdonképen ez adja az ő virág mivoltát.

Az emberi léleknek is van körülbelül ilyen karakterizáló illata: az ő alaptulajdonsága. A szigorú és pedáns tudományosság, a fölényesen biztos nyugalom, a kalmárkodó számítás, a léha feygelmeztlenség és más egyebek feltétlenül mint ilyenek sorolhatók fel.

Ezekhez képest az ő lelkének jellemző illata a hangulatosság. Am ez a szó még sem egészen azt fejezi ki, amit mondani akarok.

Jolánkának igen-igen szép hangja van. Tiszta, teli csengéssel zeng, mint alkonyi csendben a trillázó okariának nemes zenéje s mindig bizonyos elbűvölő színezés ömlik el rajta, amiről azt szoktuk mondani, hogy most a nótázó lelke rezeg a dalban, a hangokban. Legszebb, ha a leány dalos ajkán méla szonátának ábrándozó áriája kél halkan, puhán, ő azonban legjobban szeret magas, viharzó érzésektől áradó dallamot nótázni. A hozzáértők úgy mondták neki, hogy hangja drága kincseslér fel.

S ő kincsét mindig viseli, napestig játszik vele, gyönyörködik benne. Dolga mellett s mikor pihenni tér, öröme s bánata perciben csak nóta, nóta cseng az ajkán. Azt hiszem, ez az örökös ritmus ringatja el lelkét, hogy méla, hangulatos az is; vagy talán ki tudja, nem-e azért dalolgat mindig az ajka, mert már nótás a lelke? Lényének az érzések arómájával való ilyen átított voltát nevezem hangulatosságnak; ez az ő lelkeillata.

Kétségtelen, hogy az előbb említettek mellett az utóbbinak is megvan a maga értéke, jelentősége. Sőt! Ha nézi az ember, hogy a tobzódó öröm pillanataiban mily haszonnal való egy kis elmélyedés vagy még inkább: hogy az élet kesernyés, kicsinyes, ellenségeskedő napjainak az elűzéséhez egyes-egyedül a bátorságos jókedv ért, bizony közel járunk ahhoz, hogy helyeseljük a költő rövidke mondását: az élet hangulat.

A kevésbbé figyelmes szemlélő is könnyen megállapíthatja ugyan, hogy maga a hangulat fölöttébb lenge, pehelyszerű valami és hogy sokban egyez a szeszélyes szelekkel: így mint azok, hamar fordul, hamar tér; hasonlóképpen igaz, hogy a hangulat keltette cselekedeteink sokszor merőbben ellentétesek köznapis gesztusainkkal: ám mindezek mellett is ki tudná megmondani: vajjon mikor vagyunk az igazibb, az őszintébb emberek: a gondolkodó, komoly józanság vagy a játszó hangulat pillanatában-e? Én legalább nem!

És csodálatos, mintha az élet maga is ápolgatni akarta volna a leány eme lelkevonását! Oly földbe ültette bele (gondoljunk ama virágocskára hasonlóságra!), ahol mohó gyökérkéi bőven táplálkozhattak. Eltekintve ugyanis egynémely s a leányszobáknak irt kedveske, hangulatkeltő versektől, eltekintve a leányélet finom intimitásaitól is, melyek pedig valósággal sugározzák a poézist, a hangulatot: már az a hely, ahol Jolánkáék laktak, az is a világ lehangulatossabb fészkei közé tartozik.

Mély völgykatlanban, rengeteg erdők szélén inci-finci falucska. Közepén, kis patak partján áll a Jolánkáék kastélykája s körülötte apró, zsupfedelű házikók. A magasból úgy tetszik, mintha kerek erdei tisztáson fehér ruhás, barna kalapos kucsmagombák hallgatnák valami terpeszkedő tinóru komolykodó meséit. Körül a kékes, sötét hegyek, a szálas eleven erdő. Ka-

nyargó ösvények, susogó lombok, neszelő virágok.

Bizony: az erdő neszelő virágai! Mert nyári napok tikkadt délutánjain, mikor szél se rezdül, madár se zeng: az erdők tisztásainak kevéske és ülő virágai halkan neszeznek, sutognak egymáshoz, a körül álló fákhöz s ezek visszafeltek nekik. És szavuk a nagy csendben mint sok-sok ici-pici csengőcske csilingelése csendül meg gyönyörtületes szimfóniával. Az ő virág világuknak finom, napsugárszerű nyelveivel foglalkoznak ilyenkor és az a legcsodálatosabb, hogy szavaik csupa jószágról, szépségről, szeretetről szólnak. A kíváncsi emberek lépésének a zajára azonban elhallgatnak, mert meg történt már, hogy ezek előbb hazudva a csöppnyi szivekbe lopták magukat s mikor ellesték a szent titkokat, gonosz módon árulók lettek.

Ő virágocskák és mint ilyen jár e környezetben, kedvesei között. Szeretik is azok egész szívükkel. A szálas fák ölelkező koronájukkal szép, menyezetes sátozt vonnak feje fölé, helyekint pedig a kék, fényes aranyos ég mosolyog be hozzá. A neszező virágok kedveskedve hajolnak testvérkéjük lába elé, amint az közöttük lassan, vigyázva lép. Különösen pedig a piros törökszegfű köszönti boldogan és a kék harangvirág, melynek csilingelő nyelvcskéje a virágok neszes beszédében bizonyára a lehangosabb szokott lenni.

A lombok alatt meglapuló lanya, illatos lég puhán öleli át karjaival, bársonyos érintéssel simogatja végig kezecskéjét s meleg, édes érzésben fürdeti meg egész valóját. A puha melegség pedig egyszerre csak nótát fakaszt a lelkében, mely szíve mélyéből titkon észrevétlenül ajkára lopózik és szinte tudta nélkül zendül meg mámoros remegéssel. Halk csendesen, dudorászva, a virágok beszédének a ritmusára indul a dallam, míg egy kőszá szellő lenge szárnyára veszi és tovaszáll véle a lehajló virágok felett. Azok a csókos suhanásra, meleg érintésre hajladoznak, lengedeznek, illatos fűcskéiket vágyó, remegő epedéssel emelik fel s halk neszezésükkel adnak kíséretet a dalhoz, a szellő lebbenéshez. Minden: a fuvallat, a virágocskák, a leány, a dala, mind oly finom, leheletszerű, hogy meg ne törje, szét ne tépje azt a drága aranyos hálót, mely most messze világok, boldog világok egy picike részét itt fogva tartja . . .

A százfelől futó ösvények csendes kápolnánál találkozhatnak, mely magányosan áll az erdők mélyiben s fehér fáival csak a messzetávolból szemlélők előtt buvik ki a lombos fák közül. Jolánka ideszokott térti egy kis pihenésre. Mohos kőpadon, balzsamos fenyűk alatt a teste, csendes kápolnában édes imától a lelke üdül fel. Történetesen itt is ösmertem meg.

Bolyongás közben vetődtem egyszer (ama száz ösvények egyikén) e helyre s fáradtan ziláló mellet pihentem meg a sötét fenyűk illatos hűse alatt. Néhány percet töltöttem így s néztem, néztem elgondolkodva valami törtető kis bogár apró lépéseit: mikor jött ő. Nesztelenül, lenge lépéssel, halkan dudorászva. Lelke (láttam szemem csillogásából) messze-messze járt. Egyenest a kőpadnak tartott s leült szorosan mellém. Csak akkor vett észre . . .

Vannak bizonyos képek és igen szép képek, melyek csak néhány egyszerű és erősen lendületes vonással vannak megrajzolva. Csak kevéske színből összevont a színezésük is és mégis az egész kép eleven, mint maga az élet. Ilyesféle dologra teljes bizonyossággal lehet rámutatni az emberi lélek világában is. Tudniillik, midőn az egyszerűségükben gazdag és világos voltak miatt csodálatos lelkekről van szó. Valószínű, hogy sokan vannak ezek, de a Jolánka lelkét feltétlenül ilyennek kell nyilvánítanom. Amint ama bizonyos képek az első meglátásra érthetők előttünk s határozott benyomást keltenek, szintugy én is már néhány dallamos és meggondolt mondásából megismertem őt, a lelkét és egészen olyanak ismerem meg, mint aminőnek most lefestettem.

Mégis! . . . Egy valamit elfeledtem: a szerelmét. De különben is ezt teljesen elegendő csak így pusztán szóval megemlítenem, mert

minden rávonatközö dolgot voltaképen már elmondottam és az elbeszéltek alapján ki-kí könnyen elképzelheti a Jolánka boldogsága tengerének mélyverésű hullámaival, melyeket bizonyos ifju iránt való szerelme keltett.

Sőt erről az ifjuról is csak annyit, hogy derék és szépreményű, (igy szokták mondani) de szegényecske volt. Azért tervezgették is, már akiket illet, hogy az ifju szép tehetségének, erős munkakedvének segítő szerencséje lesz majd a leány csinos hozományára. Valóban sokszor igen-igen szükséges a nemesen akaratos főrekvéshez kevéske szerencse... De megfordítva is.

A következőkben már csupa fájó dolgokat fogok elmondani s egészen úgy, amint azok néhány szomorú év alatt hamar egymásutánban megtörténtek s amint azok meztelen mivoltukban mélyen megrendítők.

Váratlanul meghalt a Jolánka édes atyja. Erős és életeleven férfiak járnak így, akik már elviselték életük megpróbáló szenvedései közül a nehezebbeket, akik már kiérdemelt boldogságuk rövid napjaira várnak. De, jaj, a hideg halál mindig felettünk, bennünk, sarkunkban leskodik és kegyetlen kedvvel üldöz bennünket. És akiket férfias erejük miatt az életküzdelem hevében megejteni nem birt, azokat ilyenkor, a pihenő és ezért őrizetlenebb pillanatban támadja meg orvul.

Az anya és az anyja leánya suhogó feketé selyemben, mint két imbolygó sötét árny indult el az árvák útjára. Körülöttük vadul zajongott a könnyek tengere s fejük felett a szivtépő fájdalom félelmetes zugással viharzott végig... Féltve, remegve bujtak össze, sirdogáltak szomorúan, támogatták egymást, míg azután elalélt közülök az egyik; az, aki többet vesztett...

A leányt árva elhagyatottságának tudata remegő félelemmel töltötte el s mint ijesztő, szörnyű rém kísértette. Szobájában ült és sirt, sokat sirt. Elő-előtörő zokogása a környező szomorúságot, gyászos csendet még kiellenbnek tüntette fel. Ha azonban már könnyei elapadtak, ha szívében a reménytelen elszomrodás már kitombolta magát: akkor mindig valami ébredő erővel szívében megkönnyebbulten emelte fel csüggedten lehajló fejét.

Talán elhatározás kelt lelkében, talán reménység lopózott szívébe, talán ujuló érzés élesztette erejét: de mind alább és alább hagyott fájdalmas megilletődése. Gondolatai, sejtései talán tárgyaltalanok voltak még, de legalább a sötét kétségbeesés suhogó szárnyu madarát elűzték lelke égéről. És az már nagy boldogság volt neki, mert, óh, a szenvedés közepette tudjuk értékelni a csöppnyi örömet!

Ilyenkor azután kis öcsikéje is hozzá merészkedett. Eddig csak messziről, egy nagy fotelben elbujva nézte, nézte csendesen, hogy mint és mily sokat sirt az ő Jolán nénikéje. De most, hogy látta a leány felderülő arcát, hirtelen nagy zajjal előfutott, felkapaszkodott a ruháján, ölébe térdelt s két kicsi, puha kacsójával lassan, kedveskedve simogatta az orcáját, nézett rá édes tekintettel s úgy mondogatta becézve, pici száját csucsorítva:

— Jolikám, Jolikám ne sírjál!

Ha a leány szeméből újra előtörtek nagy, csillogó könnyei, ő kis karjával szorosán átölelte Jolikája nyakát s kérdezgette siróra álló hangon:

— Mi fáj? Jolikám...

Mi fáj?!...

Most már nem volt szabad fájni semminek! Száz csókkal borította el, magához ölelte erősen, hogy talán fáj is a csöppségnek, de az csak kacagott a csiklandozástól, kiáltozott boldogan.

Ez a négy éves kicsiség volt a leány üdvössége, megváltása. Azelőtt, nem is régen, elmondogatták: hogy bizony a kis betyár későn gondolta meg magát, de azért már akkor mind nagyon szerették. Most pedig mindene lett az árva leánynak, aki talán nem testvére, de édes anyja lehetett volna már. A kis fiu fekete szeme, fekete fürtjei és csodálatosan szabályos szépségű orcája magáé a Jolánkéé volt. Az okosságában

és kedvességében pedig komolyan férfias szülők bölcsessége és tüzzel égő szeretete öltött testet. Ha ketten, Jolánka és Ivike együtt voltak, a leány nem tudott és nem mert sírni. Szívevéssének bus éjjelében egyetlen csillagsugár volt a gyermek szemének tiszta, csillogó fénye.

Egyetlen? Nem, volt még egy másik, bár sokkalta halványabb sugár is, egy reménysugár. Mélységes gyászának a megszenteltelenítése nélkül élt szívében szerelme azon ifju iránt. Hiszen olyan elhagyott volt! Várt, várt nehéz, epedő szívvel valamit; talán, hogy majd az az ifju eljön érte, karonfogja szépen és elveszett boldogságának édes álmái közé visszavezeti újra. Várt, várt és sirt sokat.

Az az ifju pedig most más, mosolygóbb szerencse után futott lelkendezve...

Ősz volt, a hegyes-völgyes vidékek korai ősze. A szürke égen a hegyek mögül vágató felhők keltek föl, végigiramodtak a kis völgy felett s az ellenkező oldalon tovatűntek. Fűtyös szél zörgette a fák lehullt leveleit s be-be csapott a kastélyka tornáczára, ahol Jolánka állt. Ált és nézte a beboruló, kiderülő eget, a hulló falevelet. Három hónapja már, hogy egyedül áll itt naponként s nézi a hegyek csucsait, vigyáz a dolgozó cselédségre; három hónapja már, hogy jobban szeretne napestig csak sírni és sírni: de nem szabad, mert annak a csöppségnek még sokáig szüksége lesz apára és anyára...

Ivike ott játszik körülötte, kis talicskáját tologatja, meleg sapkáját dobálgatja. Néha észbe jut valami, odaszalad Jolánkához, megkérdezi s aztán játszik tovább. Egyszer elvakantja magát a Rek, hogy idegen jön. A levélhordó. Tiszteleggel köszön a rég nem látott leánynak s elmegy. A levél, amit hozott, még özv. Szöllősy Pálnénak címezve és benne karcu, aranyos betűkkel: „Pándy Katica és Bernáth Oszkár meghívják Nagyságodat eljegyzési ünnepségükre“...

A leány csak nézte, nézte a csillogó betűket, melyek lassankint nőttek, formálódtak könnytől homályosuló szeme előtt, míg egyszer valami szöke, kékszemű, pajkosan kacagó leány s valami fiu összeboruló feje rajzolódtott oda a betűk helyébe. Valami vig lányé, akit ő sose látott, akiről mégis tudta, hogy neki egyenes ellentéte s valami fiué, aki neki szerelmes reménye volt. Volt.

Már megnyugodó és gyöngy reményszalakra fogódzó lelkét mérhetetlen erővel s gúnyosan vihogva markolta meg a fájdalom, elöntölte vére, remegve reszketett erőtlen teste, szívébe szuró fájó nyilalás vágott: hogy azt hitte, azonnal vége van. Fájt, fájt nagyon valami, valahol; lelkére zugó áradatban ömlött ezernyi keserű érzés tengere, csak haragudni nem tudott. Végre lassan, lassan valami határozatlan, szomorú elernyedés, elcsüggedő megnyugvás vett rajta erőt, aminek a hatása alatt végtelenül kicsiny és szánandó valakinek érezte magát azzal a vig lánnyal s ifjuval szemben. Könnyei sebesen peregtek végig szomorú orcáján.

Ivike észrevette, hozzászaladt s mert talán megérezte, hogy az a levél az oka minden szomorúságnak, elkapta Jolikától, elszaladt vele s haragosan tépte össze. Ugy vitte vissza a leányhoz:

— Jolikám, nézd, kikapott a csunya, ne sírjál!

A leány lehajolt hozzá, ölébe vette, forrón megcsókolta s úgy ment be vele a hűvösről.

Ölelj meg édesem — mondta neki — s míg a kis fiu szeretettel simult hozzá, már nem érzé az előbbi csüggedést, a megalázást, de valami halk, szomorú nótát kezdett csendesen dudolni.

Csoor Lajos.

BORZALMAS ÉBREDÉS.

(Elbeszélés.)

A lassan tovaszálló kékes-fehér cigarettafüst utolsó foszlánya is elmosódott a levegőben... A szobában mély csend vett körül mindent... Távolról behallatszott a toronyóra kongása, amint 11-et ütött.

Gabányi letette kezéből az ujságot, unottan tolta félre a hamutartót, lassu mozdulattal állt fel és éppen az ágyhoz lépett, hogy leteküdjék, mikor robogó kocsizörej, majd többször megismétlődő türelmetlen csengetés zaja zavarta meg a csendet.

Gondolkozni való ideje sem volt s legkedvesebb barátai Surányi és Gábor már is ott állottak előtte. Sietve próbáltak valamit megmagyarázni, minthogy azonban mindketten egyszerre akartak beszélni, semmit sem lehetett tőlük megérteni.

Gabányi unszolására Surányi végre cigarettára gyújtott és így érthetővé vált Gábor beszéde:

— Nos, hallod? Érted jöttünk Józsi!

— Nem értelek — felelt zavarral Gabányi.

— Hát nem kaptad meg a Géza meghívóját? hiszen ma lesz a «Legénybucsu»... Ez lesz aztán a mulatság!... Reggelig pezsgő, ... cigány!... — No, de mit nézel rám olyan bambán? — Hát siess öltözködj... Miért nem készülsz? Barátocskám az idő már késő!

Gabányi flegmatikusan gyújtott rá egy cigarettára s nyugodtan felelt:

— Megkaptam a meghívót, de nem megyek a Géza legénybucsjára.

Surányi és Gábor e szavakra hirtelen felugorva, kíváncsian kérdezték:

— És ugyan miért?

— Tudjátok — folytatta barátjuk — előbbi nyugalmát megőrizve, hogy nem járok semmi mulatságba; gyenge idegzetem, öreg édesanyám stb. otthonülővé tett.

— Jó-jó — harsogták egyszerre Gáborék — mi mindezt jól tudjuk, de a mai est kivétel. Ugyan hova gondolsz, te nem jönnél el a Géza legénybucsjára? Te ne bucsuznál el a mi kedves barátunktól?

— Elbucszom majd tőle, de nem pezsgő meg cigány mellett!

— Pezsgő ide, pezsgő oda, ha csak az a baj, hiszen nincs az megírva, hogy neked ma okvetlen pezsgőznöd kell, de igenis tekintsd most parancsnak, hogy neked ma a bucsuzásnál jelen kell lenned.

Gabányi tudta, hogy ha elmegy, inni is kell, s tisztában volt azzal, hogy gyenge szervezete mily hamar reagál az itatra s éppen azért még egy pár utolsó kísérletet tett menekülni, de hasztalan.

A szóharcban végre is barátai lettek a győztesek, kik minden ellenkezése dacára magukkal vitték a legénybucsurat.

*

Gabányi egész éjjel mulatott. A vidám baráti kör, a cigány, a pezsgő — meghozták jókedvét.

Hajnaltól három órákor tért haza. Öntudatlanul, mint az alvajáró sietett fel

szobájába... S talán azért, mert az ital hatása ólomsúlylyal nehezedett fejére, avagy, hogy a szomszéd szobában alvó öreg édesanyját fel ne ébressze — világosságot nem gyújtva feküdt le aludni. Amilyen gyorsan lefeküdt, épen olyan gyorsan jött álom a szemére. Nem lévén hozzászokva az italhoz, gyenge szervezete nagyon megviselte az. Mélyen elaludt, de felkorbácsolt idegzete rémképeket varázsolt eléje...

Borzalmasat álmodott!... Ugy érezte, hogy meghalt... Tetszhalott volt; mindent látott és tudott, de védekezni nem birt. Rettenetes érzés közepette hallotta édesanyja zokogását, érezte a temetési előkészületeket, a ravatalozást, beszentelest, a koporsó beszegelesét, érezte a nyomasztó, hullasztó zárt levegőt. Védekezni próbált, de hasztalan!... Emberfeletti erővel újra és újra mozogni, élni akart... És végre sikerült... A lélek küzdelme erőt adott a testnek: felébredt álmából!... A kiállott szenvedések hatása alatt pár percig alétan, mozdulatlanul maradt; jóleső érzéssel töltötte el az a tudat, hogy csak álmodott... Megakart fordulni, hogy világosságot gyújtson.

Ah, de borzasztó!... Mi az?... A hely oly szűk, hogy nem bir meg mozdulni, ... a fekhely kemény...

Hát mégsem álmodott?!... Koporsóban fekszik?!

Kezeit amennyire birta felemelte s érezte, hogy feje felett gyalultatlan deszka van!... Rémeset sikoltott!... Körmét belevéste a felette levő deszkába, teljes erejéből feszíteni próbálta azt. De hasztalan... Tudta, hogy ébren van, hiszen mozgott és rettenetesen hatott rá az a tudat, hogy eltemetve, koporsóban fekszik... Halántékán gyöngyözött a verejték. Vad, hörgésszerű hang szakadt fel torkából, majd ereje elhagyta s bágyadtan hanyatlottak le karjai...

És ekkor megszólalt egy jóságos ismert hang:

— Fiam! Fiam!... Mi bajod? Hol vagy?

Szemét önkénytelenül kinyitotta s oldalt halvány világosságot látott. Nem volt tisztában helyzetével; azt hitte megőrült... De újra megszólalt a csengő tiszta hang, édesanyja hangja, ki gyertyával kezében hajolt le hozzá:

— Édes fiam! Hát az ágy alatt fekszel?! Hogyan kerültél oda?

És e szavak pillanat alatt megmagyaráztak neki mindent... Tehát a hajnalban ittasan nem az ágyba, hanem az ágy alá feküdt le; azt álmodta, hogy meghalt s a deszka, amelyet felébredése után a feje felett érzett s amelyről azt hitte, hogy a koporsó fedele, az ágy deszkája volt.

Gyorsan kiszabadította magát furesa helyzetéből, de amint édes anyja elé lépett, az ijedten hátrált meg előtte:

— Te-te volnál az, fiam? Mi lett belőled?!... Hiszen a hajad egészen fehér!...

Gabányi e szavak hallatára hirtelen a tükörbe nézett... Lehetséges volna-e az? Képmása-e az a fiatal arcú, galambbőr

fejű férfi, akit ott lát?!... De hiszen az anyja is látja!...

Igen ő volt! 23 éves korában hófehér hajjal. A rémes álom következtében kiállott izgalmak megőszítették egy félóra alatt...

Kuszkóné Heigel I.

A házasságok mégis csak az égben köttemek.

A menyasszony érzéketlenül, hideg arccal állott a szalonban, a vendégek között. Drága, lenge csipkéekkel és élő mirtuszzsal diszitett ruhájára puhán omlott le a dus fátyol. Két oldalt a füle mellett, elbujva a mesterséges hajhullámok alatt és megint elő kuszva, a homlokát is átfonva huzódott két nagyon halvány, áttetsző virágág.

A vendégek között két asszony összesugott:

— Milyen hideg, milyen nyugodt, mintha nem is a saját esküvőjéről lenne szó, hanem csak egy bálba, zsurra vagy más ilyen megszokott mulatságra készülne. Különös teremtés. Az sem izgatja, hogy a vőlegénye késik.

Hát igaz — felelt a másik asszony, akinek egy egész struccszárny lobogott a fején — hogy ma már a házasságok nem köttemek az égben, de mégis... legalább a világ kedvéért, ... mutathatnák egy kicsit.

Két férfi a másik sarokban szintén a készülő házasságról, vagyis inkább annak indító okairól beszélt:

— Hát még sem bukott meg a Nádai. Hallotta, hogy az öreg, a mi házi gazdánk, annyira ment a régi barátjával szemben, hogy mindent rendezett és be vette maga mellé társnak. Meg tudja magyarázni ezt a nagylelkűséget?

— Nincs szükség az én magyarázatomra — felelt vontatva a kérdett. — Mi ez a házasság, ha nem magyarázat.

— A fiunak van esze, jövője. Egészséges, szép szál ember. Mit keresett volna még az öreg?

— Más vőlegény is belekerült volna egy párezer forintba.

— Hát itt fordított világ volt, nem a fiut fizették ki, hanem az apját. A fiunak csak a kötvény beváltása maradt, s ennek következménye a mai összejövétel.

— Mindenki úgy fizet, ahogy a hitelező megszabja.

A lányok is sugtak-bugtak és irigykedve mondták:

— Ügyes lány, milyen nagyszerű embert tudott magának megfogni. Hja persze, akinek pénze van...

A menyasszony pedig nem gondolt a szokásos türelmetlenséggel, vágyakozással leendő férjére.

Gunyosan elhuzta a száját, mikor belépni látta és az futott át hirtelen az agyán, hogy: érdek.

Érdek és a szívnek nincsen semmi köze hozzá.

A fiu igaz, hogy úgy tett eleinte, mintha melegebb érzés hozná a lány közelébe, de egyre hidegebb, tartózkodóbb lett és most már egy cseppet sem titkolja, hogy üzlet és érdek az egész.

A lány is kedvtelve nézett utána, ha néha elment az ablakuk előtt, amíg ismeretlen volt előtte. De a mikor apja feltárta előtte akaratát, szívének minden csepp vére lázadott e szövetség ellen. Az édes, alig keletkező érzelmest most már teljesen száműzte még a gondolatból is egy ilyen emberrel szemben, aki tehetetlen bábként engedi magát felhasználni két öreg ember terveinek.

De azért elfogadta a házasságot.

Mit tegyen? Mi biztosíthatja őt arról, hogy más nem szintén érdekből tenné csak a szepet? Eh, ez, vagy más, olyan mindegy.

Igy gondolkozott a lány és természetesen értésére adta vőlegényének minden uton-módon, hogy mit tart róla.

Ennek a hideg, dacos, lenéző és gunyos hangnak és bánásmódnak lett a következménye, hogy a fiu is tartózkodó lett és megváltozott.

A lány előre számított arra, hogy az utána járó és kegyeit hajhászó vőlegénnyel úgy bánik el, mint egy megunt udvarlóval és rettegett a gondolatra, hogy milyen megvetést fog érezni a mindent eltűrő hozományvadász szótlan engedékenysége és meghajlása felett.

Gazdag volt, szeszélyes, elkényeztetett, joggal lehettek ilyen elkésirítő gondolatai.

Amit várt azonban, nem következett be. A fiu nem lett alázatos, mindent eltűrő, de nem is sértődött meg. Csak egyszerűen elmaradt.

Jegyességük alatt háromszor jött el, akkor is rövid pár percre és nem bókolt, nem hazudott semmiféle álmérzelmeket.

Megkérdezte, hogy hogy van, játszott a kis kutyával, beszédre próbálta birni a hallgató papagályt, egy ujjal kiverte a zongorán a legújabb nótát, nevetett a leendő apóssa viccein és ajánlta magát.

Gondtalanul, vidám dudolással ment le a lépcsőnkön, ki a kapu alatt végig az utcán. Soha vissza nem nézett.

A lány haragudott rá, gyűlölte és szerette volna megkínózni.

Hiszen ő úgy érezte, hogy áldozatot hoz, aminek nagyságát csak az a tudat enyhíti némileg, hogy a vőlegény ur meglehetősen szemrevaló és a leánybarátok mind fájlalják elvesztését.

És ő nem akarja értékelni ezt az áldozatot.

Egyáltalán úgy tesz, mintha semmi komoly gondolata nem volna arról az ő dolgukról. Még most is, ebben a fontos pillanatban késik.

A menyasszonynak azonban nem sok ideje maradt e fölött boszankodni, mert a szalon ajtajában feltűnt végre ő, a vőlegény.

Mosolyogva és nyugodtan beszélgetve, mintha egy közös vacsorán lenne, közeledett apósa felé, azután a mellette álló structollasdámának csókolt kezét és avval kezdet rövid párbeszédet.

A menyasszony ajkába harapott, de azután eszébe jutott, hogy nézik és mosolyogni próbált ő is a hozzá intézett kérdésekre.

A vőlegény végre mellé került, de a köszönésen kívül nem váltottak szót egymással. A fiu a keztyűjével volt elfoglalva nagyon, azután a csokorral.

Mosolygott a virágokon és a mellettük álló szikrázó szemű koszos leánynak tréfásan magyarázta, hogy nagyon szokatlan neki a dolog, egyszer sem volt vőlegény, még vőfély sem. Most nem tudja, hogy a jobb kezébe vegye a csokrot, vagy a balba.

A lány nevetett és azt a tanácsot adta, hogy markolja meg mind a két vezével.

A nélkül állottak a pap elé, hogy egy bizalmas, kedves, meleg szót váltottak volna egymással.

A menyasszony hajlandó lett volna sirni, de nem akarta, hogy vőlegénye ezt ellágyulásnak vehesse, vagy a szokásos ceremóniának. És így nyugodt, közömbös arccal állott mellette mindvégig.

Egyszer, a mikor ő hidegen és határozottan mondta a fontos szavakat, úgy érezte, mintha a fiunak alig észrevehetően megremegett volna a keze. De a mikor hirtelen ránézett, úgy találta, hogy az arca egészen nyugodt.

A szertartás után alig várta, hogy szabaduljon a szerencsekivánatok özönéből. Unta a sok könnyes csókot, suttogva elrebegett jókivánóságokat és tanácsokat.

Mikor körül nézett, vőlegénye már messze volt. A szomszéd szoba végében türte az ő örökös gondtalan mosolygásával a két öreg ember várveregetését. Apja és apósa úgy ünnepelelték a fiut, mintha valami óriási hőstettet vitt volna véghez és éppen most szabadult volna ki ép bőrrel a nagy veszedetemből.

A menyasszonyt szörnyen boszantotta ez a vizsás állapot.

Még a tulajdon apja sincs mellette, az is a fiut simogatja, ölelgeti.

Az asszonyoknak kávéval hoztak be és evvel megindult a kedélyes csevegés, mintha csak egy közönséges látogatásról volna szó.

Mikor már a kávéval végeztek, sőt a bájos koszorúslányok már javában folytatták az ostromot a hősiesen védekező férfi népséggel szemben és mindenkire ráerőszakoltak egyet-kettőt az apró, édes nyalánkságok közül, ami valósággal fel volt halmozva a diszes állványokon, akkor került elő a vőlegény is.

Vidáman ült le a menyasszonya mellé és élénk társalgást kezdett . . . a struccollas nagy-nénivel.

A hölgyek, mintha csak összebeszéltek volna, egymást váltották fel a fiatal pár mellett és a vőlegény kitűnő társalgónak bizonyult.

A menyasszony úgy érezte, mintha melőzné, vagy kevésbé venné őt a férfi és ez bántotta nagyon. Azonban nem merete mutatni, nehogy ezen is mosolyogjon, vagy még önhittebb legyen tőle.

Egy idő múlva felkelt és úgy tett, mintha valami elintézetlen dolog jutott volna eszébe, gyorsan átment a szalonon, keresztül az ebédlőn és eltűnt az ő szobájában.

A vőlegény elkomolyodott arccal nézett utána és a szemében olyan gyöngéd fény ragyogott, hogy a struccszárnyas meglepődve sugta szomszédjának:

— Jé, ez a fiu szereti a feleségét.

A másik percben már az előbbi jó kedélyvel mulattatta a fiu a körülötte ülő idős hölgyeket, a család diszeit.

Nevetett és vigan beszélt, de lopva egyre nyugtalanabban figyelte azt az ajtót, melyen a menyasszonya eltűnt. Egyszer már fel akart állni és utána menni, de megint csak visszamaradt.

Végre, már vacsorához készültek, megjelent az ajtóban a lenge fehér ruha.

A vőlegény udvariasan elébe ment, a karját nyújtotta, de szó nélkül vezette vacsorához és mintha már kifogyott volna a beszédanyagából kevesebbet társalgott.

A menyasszonyától is csak azt kérdezte meg, hogy nem nagy a hőség, nem volt rossz az elébb és nem fogja kifárasztani a nagy ut, ami előttük áll?

A leány úgy érezte, hogy irtózik az uttól, ami előttük áll és hogy evvel a gyűlölt emberrel nem bírja ki még két percig sem a beszélgetést.

Hát még egy hosszú életet.

Ez járt az eszébe akkor is, mikor már csakugyan vele maradt.

A rokonság ölelései, csókjai és könnyei után mintegy álomba került a vonatra.

Ez nem a szokásos nászut volt. Nem olasz földre, vagy más ilyen közönségesen megszóított helyre mentek, hanem a birtokukra, amit az apa vett a leányának nászajándékba. Ismert, kedves faluba, kőoszlopos, tarka futóka virágtól diszes, alacsony ablaku, tágas udvarházba.

A lány rég ismerte ezt a házat és nagyon szerette. De most gyűlölte, ha arra gondolt, hogy ez a fiu is, az ő férje, ott nőtt fel.

Ez a gyűlöletes érzés lobogott benne, amint félig lehunyt szempillái alól nézte a férfit, hogy hogy gondoskodik az ő kényelméről, a szokott vidám, gondtalan, semmit sem mondó mosolygásával.

Csak a jó Isten tudja, hogy ezelőtt egy pár órával, mikor a szalonból kis szobájába visszavonult, milyen keserű érzések között zokogott az ágyára borulva, a diszes menyasszonyi ruhájában.

Hogy fájt a szive, ha erre a szivtelen emberre gondolt és ez biztosan akkor is mosolygott, vidáman mosolygott.

A férfi elrendezte a kabátokat, kalapokat, takarókat és amint megállott az ő felesége előtt, végig simította kezével a homlokát és egyszerre megváltozott arccal, komolyan nézett rá.

Egy percig elmerült a tágranyított szemek nézésébe, azután leült hirtelen melléje, meg-

fogta a kezét, nagyon közel hajtotta a fejét az arcához és azt mondta végtelenül kedves, meleg hangon: Csacsi.

Az arca komoly volt, csak a szeme nevetett bele az asszony bámuló szemébe.

És erre a tekintetre, erre a hangra, erre a szóra az asszony szomorú arca is felderült, enyhítő, boldog érzés futotta át és egyszerre minden komoly ok nélkül, siró nevetéssel hajtotta fejét a gyűlölt ember vállára.

Boér Margit.

ITT GUBBASZTOK . . .

*Itt gubbasztok az őszi verőfényen
Mint egy fölborzott, beteges madár,
— Ki tudja, mi lesz a közelgő télen,
Megint csak koldusan hagyott a nyár.*

*Csókol a verőfény, jaj mégis fázom:
Jön a december, hóhullás, a dér,
S egy nyomorult könny szólal meg a pillámon:
Se fa, se szén, se szoba, se kenyér . . .*

*Igy volt ez sokszor, így lesz még sokáig,
Csavargó átok ver engemet!
Sírni fogunk a megszabadulásig
És tünni, várni, amíg csak lehet.*

*Jön majd az utolsó tél, melyet várunk,
Nem lesz az mostoha, szép lesz, fehér.
S nem kell majd többé sírnunk és fázunk,
S nem kell se fa, se szén, se kenyér . . .*

PETRONIUS.

MESE.

Egy szép csendes vasárnap délután kint ültem az Adria partján és karosszékemben hátradőlve néztem a tenger sik tükrét, amelybe fürdeni jár a napsugár és amelynek fodros habjaival kacéran incselkedik a szél.

Oh tenger, de szép vagy és mily csodás nyugalom honol a te partidon. Könnyű vitorlások úgy ringnak hullámaidon, mint bölcsőjében gögicselő piciny csecsemő.

Messze síkján szemem a végtelenbe lát.

Az ég tiszta és felhőtlen kárpiján csak a nap ragyog, melynek sugarait millió színre bontják fel a nyugtalan habok.

Eszembe jut hazámnak egyik büszkesége, a hortobágyi pusztá, melynek síkján gulya s ménes legel, míg a távolban a délibábnak pajzán játéka él.

S képzeletem itt is délibábot lát.

Ott, a messziségnek szívérványszínű ködében, hol már az ég is ráborul a vízre, ugylátszik, mintha ölelkeznek a tenger és az ég. Mintha az örök szerelem kapcsolná őket együvé.

És ebben az ünnepélyes csendben jött egy kicsinyke szellő, mely titkos suttogással mondá a tengernek:

— Szépséges tenger! A felhő üzeni tenedek, jöjj föl hozzá, mert ő a te örök menyasszonyod, mely néha leereszti hozzád fátyolát és te felküldöd hozzá sóhajadat.

S nem jól esik-e a találkozás? Nem érzed-e, hogy éget a csók mely elcsattan köztetek egy szent találkozásnál?

— Igen! mondá a tenger — tele van az élet szerelemmel és tele van minden hatalommal. S miért ne mennék én föl hozzád édes menyasszonyom? Miért ne csókoljam én meg a te fátyolod, amely oly kacéran lebeg fölöttem. Hiszen az én lakóim a nimfák és a halak, gyöngyök, kagylók, csigák s a többiek mind-mind szerelemben élnek és találkozik ki-ki a maga módja szerint. Mondd meg szellőcském, drága menyasszonyomnak, jöjjön le égi trónusáról ő is és én is fölemelkedem, hogy érezzem ölelését s csókját, mely mindnyájunknak üdvöt s életet ad. . . .

Igy beszélgettek a tenger és a szél. S én nyugalmasan figyeltem e jelenségeket, melyek ott játszódtak le előttem, a tenger síkjának fodros tükrén.

Az idő már estefelé járt. Főiségesen kellemes illat áradt a levegőben.

Az ég tiszta volt, felhő sem uszált rajta, a tenger pedig nyugodtan pihent. A nagy csendességben azután valami mozgás támadt a tenger közepén.

Magasra szökött fel egy hullám, amelyből egy nimfa ugrott elő. Elém sietett és megállott egy hullámtörő szikla tetején, mondván:

— Láttad-e már a tengert ünnepelni? Láttad-e már miként ölelik egymást a felhők és a tenger? Vigyázz és csodáld, mert most ünnep leszen. De meg ne mozdulj e helyről, mert nagy viharban száll le majd a felhő és ugyanugy emelkedik majd fel a víz. És amikor csókot váltanak, nagy moraj lesz, amitől meg ne ijedj, mert a tenger nem szereti a gyáva lelkeket. Most vigyázz és nézd az ünnepet.

Csend lett. A nimfa eltűnt és vékony fodros hullám követte hosszú vízi útján messzimezzsi. . . .

Amikor már beért a tenger közepére, ott megállt és elkezdett forogni a víz tetején, melynek mély tölcserje támadt. Azután eltűnt a nagy mélyedésben. A tölcser közlül hullámgyűrűk fejlődtenek, melyek mind nagyobb és nagyobb körben vették azt körül.

És amikor már ilyen gyűrű hullámozott az egész vizen, a tölcserből egy vizsugár szökött fel. Magasra szökött és cseppjei, melyekben megtörték a napsugárjai, ezer színváltozatban hullottak alá.

És ezektől a színes vízcseppektől színes lett a tenger, melynek körhullámain ott ringottak a tenger kincsei.

A kagylók és a gyöngyök más-más szint öltöttek magukra és aranyhalacszkák incselkedtek velük.

Azután az égre felhők jövének, fehér bárányfelhők, amelyek körbe sorakoztak egymás körül. A nap középen ragyogott és pirosra festette apró fodrait.

Ünnep volt! A tengernek pompás ünnepe. De a találkozásnak ez csak előjátéka volt.

A biborba öltözött felhők lassan elszállottak az égről, s a tündérajáték eltűnt a tenger síkjáról, mely azután rideg, mord alakjában mutatta be magát.

Hűvös szél kezdett fujni. Sötét homály váltotta fel a csodás verőfényt. A tenger borzongani kezdett. Éles rianások hasították fel nyugtalan síkját, melynek tajtékzó habok verődtek, éles hullámain . . .

És ebben a vészjósló hangulatban a szálloda portása jött elém és jelentette, mondván:

— Uram! Vihar lesz, háborog a tenger.

— Nem baj, mondám. Végignézem e háborgását és majd ha ismét csend lesz, akkor távozom.

— Nem ajánlom a maradást uram! Bizonyára nem látott még tengert háborogni. Kicsap egy hullám és elsőpri mint egy hervadt levelet.

— Nem megyek! Éppen azért nem megyek, hogy lássam a nagyszerű tűneményt. Amint előbb láttam a tenger színjátékát, úgy akarom látni most annak haragját is.

— Akkor felöltöt hozok. De mi lesz, ha elüti egy hullám?

Uram! Nem ajánlom az ittmaradását.

— Hozzon kérem felöltöt és erős köteleket. Kösse e széket e kőoszlophoz, takarjon be jól és távozzék.

A szálloda portása kételkedve tekintett reám.

Mintha nem akarta volna parancsomat teljesíteni. Elindult, megállt és vissza-vissza nézett. E közben mindég haragosabb lett az ég és jobban hullámozott a tenger.

— Siessen! kiáltám ennek a jámbor olasz-nak, aki azután ment és teljesíté minden parancsomat.

Magasan ültem a tenger vizétől. Nem is annyira a magam, mint ennek a jóakaratu bennszülöttnek a megnyugtatóására kötettem le ülő helyemet.

S míg én teljes biztonságba helyezkedtem el, addig mind jobban és jobban háborgott a tenger. A hullámok erősen csapkodták a partot, amelyről le-legurult egy szikladarab és eltűnt a víznek mérhetlen tömegében.

Nagyszerű — borzalmasan nagyszerű látvány volt . . .

Viharmadarak röpködtek a tenger fölött és a Ciklon élesen hasította végig a víz tetejét, mely után magas hullámhegyek emelkedének a vizóriásból.

S a nagy zürzavarban megszólalt a tenger :
— Üdvözöllek jó Ciklon barátom! Régi várak már reád.

Oh jöjj és jöjjön egész táborod, hogy felvonuljak velök égi menyasszonyomhoz és ő jöjjön le hozzám, hogy rá szálljon csókja minden gyöngyömrre. Jöjj-jöjj, mentől erősebben, mentől gyorsabban, hadd lássák a szárazföldi lények, hogy ünnepel a tenger, a szerelemnek büszke tengere.

Azután megszólalt a felhő :

— Leszálok tehozzád édes vőlegényem, ki gyöngyökkel ékesítéd hullámaidnak karsu derekát. Leszálok tehozzád, hogy átöleljelek és megcsókoljam drága homlokod.

Hadd lássa a föld, az ég, a nap s a csillagok, s hadd lássák az ég madarai és minden-minden, hogy én csak téged szeretlek drága vőlegényem és a mi találkozásunk legyen a természet két nagy elemének örömtünnepe és szerelmünkötletét rettegjen az ember, aki vasóriással hasítja testedet és azután föligyekszik hozzám.

De én megbosszulom az ember e nagyra-vágyását és ledobom őt a föld színére, hol törött bordákkal lesz a semmisége.

Azután leküldöm hős vitézemet a Ciklont, hogy a rajtad büszkélkedő vasszörnyetegeket súlyosza le a korallok és csigák honába, hogy a benne ülő ember, legyen a czápák mar-taléka . . .

Szeretlek szép tengerem, oh jöjj a nagy találkozásra . . .

Sötét lett. Süvöltött a szél. Majdnem dermedten ültem karosszékemben, amikor hatalmas hullám csapott ki az óriás mederből. Az égen fekete és szürke színű vegyületekben változott a felhő. A tenger fehér lett a haboktól és félelmes zugás közepette villámok cikáztak. Mintha valami nagyszerű zenei hangfestmény szólalt volna meg. Magas, majd mély accordok, csattogás, zugás, bugás, sirás, morgás összevisszasága és megfeszíthetetlen szabályokon nyugvó harmónia, melynek hallatára megdöbben a szív és könyörgő imára kulcsolódik az emberi kéz.

Oh azt hittem én, hogy vége lesz az egész világnak. Azt hittem, hogy bosszuját tölti ki a tenger Istene és elsöpri a földet, eget és mindent, mindent. S ami egykoron hat nap alatt teremtetett, annak e percben immáron vége lesz.

És e borzasztó, e félelmetes, de annál csodásabb hangulatban megnyílt a tenger és megnyílt az ég! Azután egymásba folyt és mintha az ég helyén lett volna a tenger és a tenger helyén az ég.

Örület ez vagy valóság? Vagy így játszik a természet, ha csókra vágyik ajka? Elborul az ég, sötét lepleből sűrűn hull a könnye. Az öröm vagy bánat könnyei ezek? Ki értené a természetnek ez érzelm világát? Azután jön bőszi paripáján a félelmes Ciklon, mely kivágja hatalmas medréből a vizet és lehozza a felhőket az égről, hogy találkozzék büszke vőlegényével a felhő és szépséges menyasszonyával a tenger, mely oly tüneményesen szép, ha a napsugár derűsen mosolyog nyugvó tükrére, de annál borzalmasabb, ha nyugtalankodik.

Azután, e világnézet közeledni sejtető, de mégis oly nagyszerű tünemény után lecsendesült a tenger és tiszta lett az ég.

Mély nyugalom szállott az Adriára és mintha nem történt volna semmi, mintha álom lett volna az egész jelenség.

Megrázta lelkemet e ritka látomás, de láttam egy nagy, egy szent találkozást, amelyről csak mesélni lehet.

A nap méltóságtejesen ereszkedik le az égnek boltívén.

Hatalmas korongjának már csak a fele látszik ki a tenger vizéből, melyet pirosra csókolnak lángsugarai.

Ugy néz ki a tenger, mintha égne. És csoda volna-e, ha lángra gyulna ennyi csóktól, ennyi szerelemtől? . . .

Isten veled, leszálló szép napom. Isten

veletek, ti képzeletemnek bűvös álmai, az Adriának színjátzó délibábjai.

Üdv neked szépséges tengerem és ti szép szerelmes felhők. Éljetek és találkozzatok mentől gyakrabban, örök szerelemben, örök boldogságban.

S e szép csendes nyári vasárnap estén kint ülök az Adria partján félig kábultan, félig dermedten s míg karosszékemben hátradőlve csodálom a tengert és nézem a felhőtlen eget, elébem áll a szálló portása s merően néz reám.

Nem szól, de én kiolvasom szeméből a gondolatát, mely szerint:

— Ez az ember vagy bolond, vagy természetimádó . . .

Szilágyi Béla.

VIRÁG-DALOK.

Irtá: CSÓÓR LAJOS.

I.

Rózsám tearózsa:

Harmatos hajnalon szép nyílóra feslett
És most csoda-édes illatban fürdet
Egy kicsiny kerted.

Szivem a kert. S kertész én vagyok benne.
Dalom a kis kapám és öntöző kannám
Két könnyező szemem. Kicsi kertembe
Velük munkálgatok reggel és este.

És ha elfáradtam

Vagy egy álnok tövis megszurt valahol:
Csókolva, szeliden sebemre hajol

Rózsám, tearózsa.

II.

Égszín nefelejtsem:

Elhagyott kertemben egy csöppnyi bokor.
Olyan, mint orcán ha könnyek árja foly,
Egy szelid mosoly.

Óh, az én orcámon otthon a bánat!

És otthon a könnyek, mik gyönggyel
[gyöngyöznek

Valahány bus napon hiába várlak
Téged, szerelmemet, titkos arámat . . .

Sirok szomoruan.

Hisz ez a bus élet oly nehéz, földi!

De mégis reménnyel szívem betölti:

Égszín nefelejtsem.

III.

Kék buzavirágom:

Óh, mint szeretem borzas kis fejt!

Mert szelid színével oly kedvesen szép,
Mint a tiszta ég.

Tiszta ég. Aminő nekem sose volt.

Mert csak szelek járták s elfödtek az arcát
Vagy ha kiderült is, már estbe hajolt
S harmatot könnyezett a szomoru hold.

De tudom: egyszer majd

Valami rőtálmú, vad éjjel után

Onnan felülről fog mosolyogni rám

Kék buzavirágom.

TALÁLKOZÁS.

I.

Az ezredes előszobájában nagy lőtás-futás van a kora reggeli órától kezdve. A Józsi huszár alig győzi nyitogatni az ajtót a tiszték előtt. Végre nyolc óra felé szünik a búcsujárásnak beillő látogatás, aminek csak Józsi örül a legjobban, mert végre ő is hozzáfoghat szegény reggelijének elfogyasztásához. Ki is pakolja kis székére a tegnapi prófuntot és a szalonát, de ép abban a pillanatban zavarják meg.

— Itt van az ezredes ur? — kérde Rados Dezső a hármás huszárak legcsinosabb hadnagya.

— Igenis itt van, már várja is az ezredes ur a hadnagy urat.

— A következő percben már szigorú tisztelegésben jelentkezik a hadnagy ezredese előtt. Az összes haju ezredes szúrós tekintettel beszél hadnagyával, amiből azonban kitetszik az öröm és jóindulat.

— Hadnagy ur ön félóra mulva nyergeltet és messzemenő jár-örbe megy 16 huszárral és az első állomása Nyár-Pércs puszta vagy a falu lesz, megértette?

— Parancsára ezredes ur!

— Elmehet.

II.

Pár óra mulva erős ügetésben halad a kis csapat a poros uton.

— Lépést! — hangzott a kissé elnyújtott vezényszó és a lovak szuszogva nyújtogatták habos nyakukat.

Gyönyörű május utója van. Olyan idő, amire önkéntelenül boldog érzések gyulnak az ember szívébe és kellemes emlékek elevenednek meg. Így volt Rados is . . . Hej, 6 év előtt ilyenkor de más volt, de nem akart rá gondolni. Erővel kiakarta verni fejéből a toladó emlékeket, amik úgy facsarják az ember szívet.

— Örmester, mit gondol Nyár-Pércs a puszta vagy a falu alkalmasabb-e a pihenésre.

— A puszta, hadnagy ur kérem, ott legálább gazdatiszt lakik, akinél édesapám is szolgált sokáig, míg a faluban az oláh pópa az egyedüli ur ember, mert jegyzője nincs a falunak.

— No akkor a pusztán szállunk meg.

Ez a rövid beszélgetés nem érte el a célját. Nem verte ki a gyötrő emlékeket bús fejéből, újra előjöttek azok. Most már nem is szabadkozott fölük; Had emésszék, talán így hamarabb elfelejti őket.

Most 6 éve egy majális után a fürdőn, a dús fenyő illatban kísérte azt, aki neki szerelmet és hűséget esküdött, akit a meredek szikláról emelt le, mert másképp ketten buktak volna a mélységbe s ez a leány, akit úgy szeretett, akiért mindent elkövetett volna egy könnyelmű percében, másnak mondta azt a szót, amivel őt tette volna a világ legboldogabb emberévé. Hogy került azután tekintetét, ha találkoztak, pedig úgy szeretett volna magyarázatot kérni vagy talán egy kis vigasztalást esedezni, hiszen oly jól esne az ő bús-beteg szívének. Vagy talán a szülei erőltették, hogy máshoz menjen, mint ahova a szíve készíti, de hisz akkor . . . akkor . . . talán van még remény, de ez lehetetlen . . . Nem, még sem szerethette már őt. Oly boldogan nem lépkedhet valaki, úgy az ura mellett, aki mást szeret. Csak még egyszer láthatná, beszélhetne vele. Ha megtudhatná, hogy boldog-e, jól érzi-e magát, oly rég látta, már 5 éve, de előbb úgy látszott, mintha egy éve lett volna, annyira szerette a leányt.

Csendes gondolataiból egy kedves gyermekhang zavarta fel.

— Jónapot huszár báci.

Egy kis lányka rózsaszínű ruhában 4—5 év körül. Göndör, szőke haja válaig ért, csomó mezei virág kezében, másikkal ép egy ujjat szakaszt le.

Nem állhatta meg, hogy szóba ne álljon vele, le ne szálljon a lóról, oly szépen, oly gyermekies bámulattal nézett a huszárakra.

Megállt, odadobta a kantárszárat az egyik embernek és mosolyogva ment, a pici lányka felé.

— Mit csinál? kis babakám. No jöjjön ide. Ne féljen ettől a csunya katona bácsitól.

Letérdelt előtte, magához vonta s szöszke fejére egy csókot nyomott.

— Szereti ám ez a katona bácsi az ilyen szép kis lányokat.

— Nem isz félek én — seljpitett mosolyogva — netem is van egy tatona bácim, a Szándor báci.

A hadnagy mosolyogva nézte azt a nyílt gyönyörű kék gyermek szemet.

— Igazán? de hol lakik magácska, hogy így egyedül van.

— Ott ni — felelte bátran, a közeli tanyára mutatva.

— No ép oda megyünk mi is, jöjjön, haza viszem lóhátán, mert azt hiszem — s hamiskásan mosolygott — egy ilyen okos kis lány nem fél a lóhátán, kivált ha egy katona bácsi tartja, mi?

— Nem hát, pejsze hogy nem félek, de még meg isz köszönöm azt.

S csakhamar a lóhátán voltak mind a ketten s vidáman beszélgettek hazafelé menve.

— A báci pedig ha nálunk lesz, hát majd megmutatom bábumat, mert nekem az isz van ám bizony . . . No de már itthon is vagyunk, szálljunk le, mejt mamucitól kikapok ha meglát . . . Igy ni. Na gyerünk.

Keresztül vezetve a ház előtti parkon, mindenütt ugrált mellelte s boldogan ráncigálta a kezét a lugos felé, ahonnan ép akkor lépett ki a ház úrnője, mikor pár lépésnyire voltak. A hadnagy tisztelegni akart, de nem tudott a meglepetéstől. Egész testében megremegve, sápadt arccal csak egy szót tudott mondani, ép úgy mint a nő.

— Asszonyom . . . !

— Dezső . . .

Pár pillanatig szótlanul állott mind a kettő. Csakhamar a hadnagy összeütve sarkantyuját elpirult arccal, földre süttöt szemekkel kért bocsánatot.

— Pardon nagyságos asszonyom, csak . . . csak a kis babát hoztam haza . . . csókolom kezét.

Megfordult, visszafelé tartott, de a kislány rákiáltott csodálkozva:

— Báci nézze hát meg a babucim.

Hallotta is ő már azt. Szédült fejjel ment huszárjaihoz; még arra sem emlékezett, hogy elindultak, csak később eszmélt fel s mintegy mentegelve tettét, szólt oda az őrmesternek:

— Azt hiszem, mégis csak jobb lesz a pópánál.

Südy Ödön.

SZÜLŐKRŐL A SZÜLŐKNEK

Írta és a Katholikus Körben felolvasta dr. Kováts S. János.

1. Mikor a deák egy óra után kifáradva és megéhezve hazaérkezik az iskolából, hamarosan asztalhoz ül a család és megindul a kérdezősködés: Feleltél-e? Miből feleltél? Tudtál-e felelni? Hányast kaptál? Mi történt az iskolában? . . . S így tovább. A kérdezősködésnek se hossza, se vége . . . A deák referál: Feleltem . . . Nem feleltem . . . Hogyne tudtam volna felelni! . . . Azt hiszem, egyest kaptam. (Pedig alkalmasint hármast vagy négyest kapott a kis kópé!) A tanár ur kiállított . . . megszüdött, pedig igazán semmit sem csináltam, csak . . . s jönnek a mentegetőzések. Az anya is, az apa is felcsapnak derűre-borúra ügyészek, vádolják keményen az iskolát, vádolják a tanárokat; majd aztán felcsapnak ügyvédnek, mindjárt találnak mentő körülményt a kedves jó fiucska részére . . . Eközben vége az ebédnek, s a szülők rendesen ezzel a sóhajjal kelnek föl az asztal mellől: Bárcsak vége lenne már az iskolázásnak, hogy ne lennénk ennyi szekaturának kitéve; az ember még nyugodtan ebédelni se tud! . . .

Mi tanárok tudjuk és érezzük legjobban, hogy a közvélemény előtt az iskola milyen népszerületlen; talán még az adóhivatal is népszerűbb intézmény mint az iskola! Az általános népszerűtlenség következtében, amelynek mi tanáreberek örvendünk, a szülők vagy közömbösen viselkednek az iskolában folyó nemzetnevelő munka iránt, vagy rossz indulatu bírálgatással illetik. Nem védői, hanem ítélőbírái az iskolának, ahogy egyik nagynevű magyar pedagógus, Gaál Mózes mondja.

2. Mikor a szülő szeptember elején elhozza fiát, az ő drága kincsét és szemévilágát, a leendő honpolgárt az iskolába, mi szeretettel gondjainkba vesszük. Beiktatjuk őt a család szűkebb köréből az iskolacsalád tágabb körébe. Családtagunkká tesszük, bár nem egészen, mert a napnak csak bizonyos óráit tölti a mi családi körünkben, a többi órára visszaadjuk a szülőknek. De nem bocsátjuk el üres kézzel és üres fejjel. Elméjébe elvetjük a tudomány és az isteni erkölcsstan magvait; ismeretkőretét lassu, de gondosan megállapított haladással egyre több meg több ismerettel bővítgetjük, pallérozzuk, gondolkodásmódját a logika szabályai szerint regulázzuk, ítélőképességét fejlesztjük. . . Nem bocsátjuk el üres kézzel: adunk neki otthoni foglalkozásra munkát: irnivalót, tanulni valót; így akarjuk kötelességérző, kötelességtudó és kötelességteljesítő férfivá nevelni.

Az iskola nagy gonddal folytatja, bár a szülői háztól egészen át nem veheti a nevelés munkáját, a lélek-, elme-, kedély- és szívnevelésnek rendkívül finom gondot kívánó feladatát.

Az emberi lélek a Teremtő legfinomabb alkotása. Ennek az isteni műnek a továbbformálása a legzavartalanabb, a leggondosabb és kölcsönös egyetértést és együttérzést alakuló munkálkodást követeli meg. A szülői ház és iskola tevékenységének egymásba kell kapcsolódnia, mert egyik a másikat kiegészíti, akár mint az óramű kerekai.

3. A szülői háztól, mint említettem, az iskola átveszi a tanítás munkáját, amelyet a szülői ház egymaga nem képes elvégezni, kivált a modern életnek ezernyi ágazatai közepett. De mikor az iskola magára vállalja a tanítást, a szülői ház egyuttal bizonyos jogokat ruház rá az iskolára.

Milyen jogokat?

1. A rendhez és fegyelemhez való szoktatás jogát.

2. Az ismeretközléssel járó feladatok és kötelességek kiszabását és e feladatok s kötelességek lelkiismeretes elvégzésének a szigorú megkövetelését.

3. Az iskolai igazságszolgáltatás respektálását és föltétlen helyeslését a szülők részéről.

Az iskola a szintiszta demokratizmus megtestesítője. Az önképzőkör, a segítőegyesület s egyéb körök tisztségeit mindig az érdem, a kiválóság, a megbízhatóság mértéke szerint osztogatja a deákság. Az igazi demokrata társadalom kialakulásának lehet-e jobb előkészítője az iskolánál?

4. A tisztelet és tekintély fölbredésében és kifejlődésében a szülői ház tehet legtöbbet, de árthat egyuttal a legjobban is a rossz indulatu bírálgatás és ítélgetés által. Pedig mind a kettő igen fontos tényező az iskolai munka eredményes volta és az életben való boldogulás szempontjából.

A mai társadalom nem akar tekintélyt elismerni. Nyüg az, mondják, amelyet le kell rázni. Én magam vagyok magam előtt tekintély! Más nekem kismiska! . . . Eme balhiedelem kialakulásának egyik oka, nézetem szerint, az, hogy a szülői ház folyton az iskolai tekintély lerombolásában lelte örömet és leli váltig. Pedig kell, hogy úgy legyen annak a sorja, hogy a jóra való szülő azt mondja unos-untalan fiának, ha a tanár ur mondta, akkor helyes, akkor úgy van; ha a tanár ur megbüntetett, nagyon jól tette, megérdemled, áldja meg érte az Isten!

5. Az iskola ismerteti meg a serdülő nemzedéket az emberiség küzdelmes történetével és ennek keretében, a nemzet multjával. Éreztetjük tanítványainkkal, mennyi küzdelemben, mennyi életre-halálra szóló harcban került nem-

zetünknek az ezeréves Magyarország fenntartása és nemzeti intézményeinknek kifejlesztése és megőrzése. Az ifjuság oktatása a multat veszi talapzatul, de a jövőre szegzi tekintetét. Ime! lásd, mily drága kincseket hagytak reánk elődeink! Becsüld meg ezeket, fejlesszed tovább és kamatostul származtasd át az utánad következő nemzedékre!

6. Az *emberszeretet* meleg érzésének kifejlődésére legjobban az iskola vetheti meg az alapot. Az iskola élet közössége ezernyi ezer alkalmat ad az iskolatársi szeretet gyakorlására.

7. Engedjék meg, mélyentisztelt Hölgyeim és Uraim, hogy pár szóval elmondjam, milyen kötelességei vannak a szülői háznak az iskolával szemben.

A szülői ház a napnak amaz óráiban, amelyeket a deák otthonában tölt, tovább építget az iskola munkáján: pontosan elvégzetteti a kiszabott kötelességeket, ügyel arra, hogy a fiu feladatait tisztán és rendesen elkészítse, leckéjét megtanulja, holmiját rendben tartsa és reggel kellően fölszerelve, mintegy fölfegyverkezve elhozza az iskolába. A gondos anya ott áll gyermeke mellett, megnézi, tiszta-e minden, nem feleli-e elhozni könyveit, füzeteit, írószereit.

8. Ha a deák büntetést kap, ne szépítgesse fia hibáit; legyen arról mindenkor meggyőződve, hogy fia bizonyosan rossz fát tett a tűzre, azért kapott ki. Ha esetleg ottmarasztaljuk a közismert fogásokból álló ebédre a kis nebulót, feddje meg otthon is, miért nem alkalmazkodik az iskolai rendhez és törvényekhez. Adjon mindenkor föltétlenül igazat a tanári igazságszolgáltatásnak, még ha lelkében más-kép volna is arról meggyőződve. Ne rontsunk ott erőnek erejével, ahol építeni kell. Jön majd ugyanis a romboló élet; mennyit leront abból, amit az iskola nagy gonddal épített!

Ne hársítsa a szülő a nevelés és oktatás munkáját teljesen csak az iskolára. Együtt kell működünk egyetértéssel, kölcsönös bizalommal és szeretettel. Keressük fel többször egymást. Jöjjön el az apa vagy az anya többször az iskolába, havonként legalább egyszer. Év elején az iskolák rendesen közölni szokták, mikor érnek rá a tanárok a szülőkkel beszélgetni. Mi megadjuk az alkalmat. Kár elmulasztani. Hanem hát a szülők ebben nagyon kényelmesek! Vagy bizonyos szegényérzet fogja el őket, vagy elfogultság a tanárok ítélete iránt? Bezzeg a vizsgálatok előtt pár héttel nyikorgásra kopnak a tanári szoba ajtószarkái!

9. Legyenek a szülők őszinték fiaik hibáinak feltárásában, viseltessenek teljes bizalommal a tanárok iránt. A jó nevelés csakis mindkét félnek állandó, okos és lojális közreműködésének lehet az eredménye. Ez az igazság oly nyilvánvaló, hogy már az ókorban is vallották. „Nem állhatom meg, írja Plutarchos, görög író, hogy meg ne rójjam azokat a szülőket, akik azt hiszik, mindent megtettek gyermekeikért, amikor rábízták őket a tanítókra, s akik soha sem néznek utána, miképen tanítják őket. Bizonyára nagy hibát követnek el, mert meg kellene győződniök gyermekeik haladásáról . . .”

10. Még órákszám lehetne beszélni erről a témáról, amelynél érdekesebb reánk szülőkre és tanárookra nézve aligha van. Mert hiszen az az életcélunk, hogy fiainkból minél derekabb embereket nevelhessünk. Erre vonatkozólag pedig nem lehet eleget tanulni. De időm már letelt, befejezem előadásomat. Ha sikerült csak egy mákszemnyivel is hozzájárulnom az iskola népszerűtlenségének csökkentéséhez és a szülői ház közömbösségének megtöréséhez, elértem célomat.

Az volna a kívánatos, ha akadna a jövő nagyobbra szülő, aki ugyanerről a helyről szóvá tenné az iskola hibáit; hadd okulhatnánk mi tanárok is arra nézve, milyen hibái és mulasztásai vannak az iskolának a szülői ház szempontjából. Könnyebbé válnék a kölcsönös bizalomnak és megértésnek az útja, a nevelés pedig kiszámíthatatlanul sokat nyerne vele!

Pontos, szolid munka.

Tisztán kidolgozott

művészi fényképek

készülnek olcsó árak mellett

AMIGÓ JÓZSEF

műtermében Rákóczi-ut 8.
Széchenyi szállodával szemben.

Különlegességek :

gyermek-felvételekben, házonkívüli
iskola és családi csoport képekben.

Iskoláknak, egyleteknek
nagy árkedvezmény

TELEFON 706.

TELEFON 706.

Pontos, szolid munka.

Művészi nagytítások régi képek után is.

Művészi nagytítások régi képek után is.

Uj étterem megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség be-
cses tudomására hozni, hogy Szilágyi
Dezső-utca 5 sz. alatt a Nagyváradi
Katholikus Kör új palotájában a

nyilvános étterem megnyilt,

mely a legkényesebb igényeknek is
megfelelően van berendezve, **kitűnő
magyar konyha**, a legjobb zamatu
faj borok. Első minőségű **Dréher
sör**. Havi és napi abonensek elő-
fizetés mellett elfogadtatnak a leg-
szolidabb árak mellett, úgy bent az
üzletben, mint házhoz való kihor-
dásra Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Becses pártfogást kér tisztelettel:

Ille János a Kath. Kör.
vendéglőse.

Első magyar általános biztosító társaság, Budapest.

I. Tűz-, szállítvány-, jég- és betörés-biztosítási üzlet.

KIADÁSOK.

Ötvenhatodik évi zárszámla 1913. január 1-től december 31-ig.

BEVÉTELEK.

Main financial statement table for the first business (I. Tűz-, szállítvány-, jég- és betörés-biztosítási üzlet) showing expenses and revenues.

VAGYON.

Mérlegszámla 1913. december 31-én.

Balance sheet table for the first business as of December 31, 1913, detailing assets and liabilities.

II. Életbiztosítási üzlet.

Ötvenegyedik évi zárszámla 1913. január 1-től december 31-ig.

KIADÁSOK.

BEVÉTELEK.

Main financial statement table for the second business (II. Életbiztosítási üzlet) showing expenses and revenues.

VAGYON.

Mérlegszámla 1913. december 31-én.

Balance sheet table for the second business as of December 31, 1913, detailing assets and liabilities.

Értékpapírok és pénzüzeteknél elhelyezett tőkék:

Summary table for investments in securities and funds, showing total amounts in K and Ft.

a) Értékpapírok:

Table detailing investments in securities, including government bonds and other instruments.

b) Pénzüzeteknél elhelyezett tőkék

Table detailing investments in funds, showing amounts in K and Ft.

Budapest, 1913. december hó 31-én.

Administrative information including the board of directors (Elnökség) and the supervisory board (Felügyelő bizottság).

AZ E. K. A. R. T.

(Egyesült Kereskedelmi és Automobil-
szállítási Részvénytársaság)
helybeli fiókja.

Luxus és teherautomobilokat

TELEFON 13-21. szállít és az összes felszerelési cikkekben TELEFON 13-21.
Szilágyi Dezső-u. 6. sz. alatt nagy raktárt tart.

A cégnek Kórház-utca 6. szám alatt
pedig minden tekintetben megfelelő
nyilvános garázsa és javító műhelye van
szakfelügyelet alatt. Telefon 13-52.

Benzin és olaj nagy raktár!

A cég felhívja az érdekeltek figyelmét
utirányba forduló lámpáira
melyek itt szerezhetők be.

EKART PNEUMATIK.

A rendkívül erős „EKART TYPE COURSE“ köpenyekért anyag,
minőség és jóságot illetőleg 6 hónapon belül 4000 km. telje-
sítményre szavatolunk.